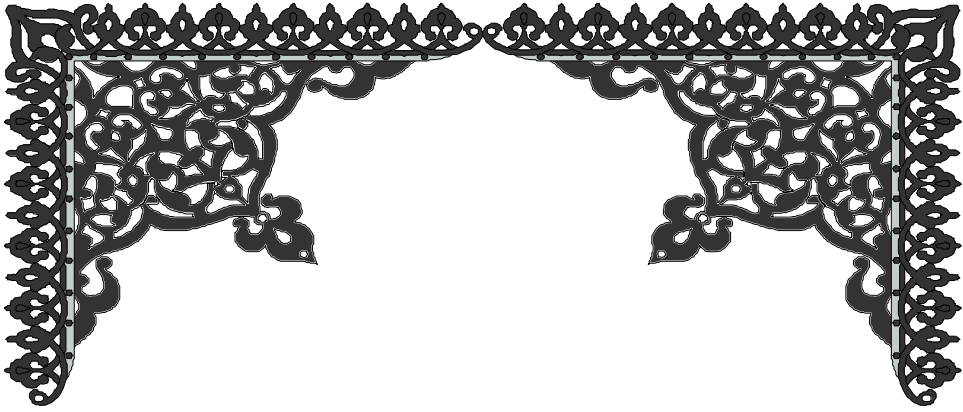

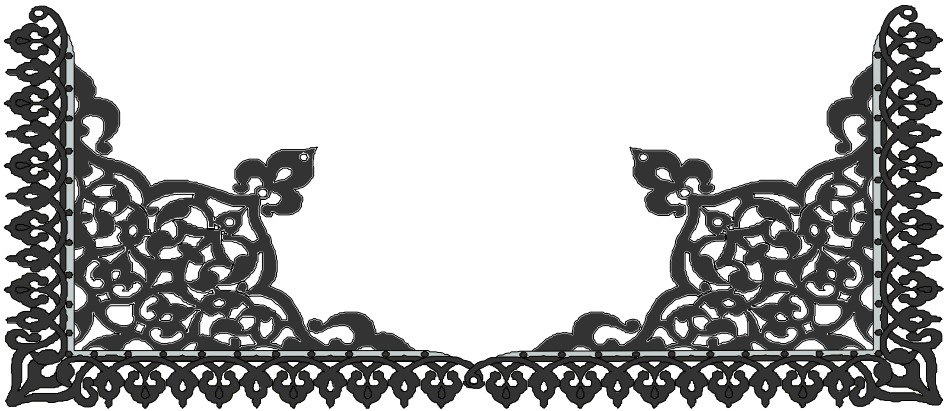
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾

(الأحزاب: ٥٦)

پوخته‌ی کتیبی

(جلاء الافهام)

في الصلاة والسلام على خير الأنام

به کوردی

نووسینی

ابن قیم الجوزية

وهزگییان و پوخته‌کردنی

ماموستا عبدالکریم فتاح

۱۴۳۶ ک - ۲۰۱۶ ز

چاپی یه‌که‌م

ناوی کتیب: پوختهی کتیبی (جلاء الافهام... فی
صلاة والسلام علی خیر الأنام) به کوردی
نووسینی: ابن قیم الجوزیه.
پوخته کردن و وهرگیرانی: ماموستا عبدالکریم فتاح.
نه خشه سازی ناوهوه: احمد خالد.
تایپ: نووسه ر.
نوره و سالی چاپ: یه که م ۲۰۱۶ زایینی.
تیراژ: (۱۰۰۰) دانه.
ژماره ی سپاردن: () ی سالی ۲۰۱۶ له به ریوه به رایه تی
گشتی کتیبخانه گشتیه کانی دراوه تی.

مافی له چاپدانه وهی پاریزراوه

پیشه کی وەرگیر

کتیبی "جلاء الأفهام" ی شیخی "ابن قیم" یه کیکه له کتیبه به پیژ و پر به ره که ته کانی، کرۆکی بابه ته که ده رباره ی سه له واتدانه له سه ر پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) به لام چه ندین بابه تی تر له دو تووی بابه ته سه ره کییه که دا له ئامیز ده گریت، ئیمه هه ولمانداوه پوخته یه که له م کتیبه ده ربه ینین تا کو کات بو خوینه ری به پر یز بگپینه وه و بابه تیکی پوخت و به پیزی بخه ینه به رده م و به دووری بگرین له بابه تگه لیکی زمانه وانى و جیاوازی فیهی و فره یی راو بوچوون که ئاتاج نییه پییان، ئیمه له م وەرگیرانه دا شانمان داداوه له سه ر ئه و چاپه ی (شعیب الأرنؤوط و عبدالقادر الأرنؤوط) فه رموده که یان ته خرپ کردووه و قسه ی خویان له سه ر کردووه، و (مکتبه المؤید و مکتبه دار البیان) به چاپیان گه یاندووه، چاپی دووه م (۱۹۹۲)، خوینه ر بو زانیاری زیاتر و راده ی به هیزی و لاوازی فه رموده کان ده توانیت بگه رپته وه بو ئه و سه رچاوه باوه رپیکراوه .

له خودا ده پاریمه وه بیكات به زه خیره یهك بو دانهر و وه رگیڤ و خوینه ری
کتیبه كه و له هه له و تیكه وتنه كانی منیش ببووریت.

وه رگیڤ
سلیمانى

پیشہ کی

بسم الله الرحمن الرحيم

رب يسر وأعن، وصلى الله على محمد وآله وسلم

ئیمامی زانا شیخی "ابن قیم" (رحمته تی خودای لی بیّت) دهفه رمویّت:

ئەم کتیبەم ناونا: (جلاء الافهام في الصلاة والسلام على خير الأنام).

کتیبەکە شەش دەروازەیه

له مانایدا ناوازهیه، به هۆی زۆری سووده کانی و به پیژییه وه، تیایدا ئەو
 فهرموودانه مان روون کردۆته وه له مه پ "الصلاة والسلام" له سه ر پیغه مبه ر هاتوون
 (ﷺ)، سه حیه کانمان له حه سه ن و مه علول جیا کردۆته وه، ئەو فهرموودانه ی مه علولن
 هۆیه کانمان روّشن کردۆته وه به روّشنکردنه وه یه کی تیرو ته واو، پاشان باسی
 نهینیه کانی ئەم دوعایه (مه به ستی سه له واته) و شکۆمه ندیمان کردووه، هه روه ها
 ئەو حیکمه ت و سوودانه ی له م دوعایه دا، پاشان ئەو شوین و جیگانه ی سه له واتیان
 تیدا ده دریت، پاشان قسه کردن له بری پیویست له سه له وات و جیاوازی ئەهلی
 زانست تیایدا و پارسه نگرندی پارسه نگدراو و ده رخستنی بیبنه مایی بیکه لکه کانی،
 هه والی ئەم کتیبه له سه رو وه سفیه وه یه، والحمد لله رب العالمین.

دهروازه یی که م

نهوهی هاتوو له مەر سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ)

ئین مه سعود (حوا لئی رازی بیټ) ده فهرموئ: پیغه مبه ر (ﷺ) هات بو لامان و ئیمه له مه جلیسیکی سه عدی کوپی عوباده دا (حوا لئی رازی بیټ) دانیشتبووین، به شیریی کوپی سه عد (حوا لئی رازی بیټ) به پیغه مبه ری (ﷺ) وت: خودا فه رمانی پیکردووین سه له وات له دیدارت بدهین، چون سه له وات له دیدارت بدهین؟ فه رموئی: بلین:

((اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم {في العالمين إنك حميد مجيد})) سه لامیش به و جوړه یه که زانیوتانه.

"الإمام أحمد ومسلم والنسائي والترمذي" ريوایه تیان کردوو و "الترمذي" به سه حیچی داناوه.

ئیمامی ئه حمه د له ريوایه تیکی تر دا هاوشیوهی ئه وه هیناویه تی: ((چون سه له وات له دیدار بدهین گهر له نوێژه کانماندا سه له واتمان لیدا؟))

ئەوانەى فەرموودهى سه لههوات له سههر پيغه مبهريان (ﷺ) ريوايهت كردوو ه:

ئەوانەى سه لههواتيان له سههر پيغه مبههر (ﷺ) ريوايهت كردوو ه بریتين له:

(أبو مسعود الأنصاري البدرى، وكعب بن عجرة، و أبو حميد الساعدي، و لأبو سعيد الخدري، و طلحة بن عبيدالله، و زيود بن حارثة، دهشوترييت: لبن خارجه، و علي بن أبي طالب، و أبو هريرة، و بريدة بن الحصيب، و سهل بن سعد الساعدي، و ابن مسعود، و فضالة بن عبيد، و أبو طلحة الأنصاري، و أنس بن مالك، و عمر بن الخطاب، و عامر بن ربيعة، و عبدالرحمن بن عوف، و أبي بن كعب، و أوس بن أوس، و الحسن والحسين دوو كور ه كهى علي بن أبي طالب، و فاطمة بنت رسول الله، والبراء بن عازب، و رويغ بن ثابت الأنصاري، و جابر بن عبد الله، و أبو رافع مولى رسول الله، و عبد الله بن أبي أوفى، و أبو أمامة الباهلي، و عبدالرحمن بن بشير بن مسعود، و أبو بردة بن نيار، و عمار بن ياسر، و جابر بن سمرة، و أبو أمامة بن سهل بن حنيف، و مالك بن الحوريث، و عبد الله بن {الحارث} بن جزء الزبيدي، و عبد الله بن عباس، و أبو ذر، و وائلة بن الأسقع، و أبوبكر الصديق، و عبد الله بن عمرو، و سعيد بن عمير الأنصاري عن أبيه عن عمير- ئەو له به دريه كان بوو-، و حبان بن منقذ- خويان لى رازى بيت-))

فه رمووده كهى ئيين مه سعود (خوا لى رازى بيت) فه رمووده يه كى سه حيحه و "مسلم" له سه حيحه كه يدا ريوايه تى كردوو ه، هه ره به جو ره: "أبو داوود و الترمذي و النسائي"

زیاده که ی ئیمام ئەحمەدیش: ((چۆن سه له و اتت له دیدار بدهین گەر له نوێژه کانماندا سه له و اتمان لیدا؟)) له "أبي مسعود" هوه ریوایه تی کردووه، ده فه رمویت: ((پیاویك هات و له بهردهم پیغه مبهری خودادا (ﷺ) دانیشت ئیمهش له خزمه تیدا بووین، وتی: ئە ی پیغه مبهری خودا، سه لامکردن له تو زانیمان، ئە ی چۆن سه له و اتت له دیدار بدهین گەر له نوێژه کانماندا سه له و اتمان لیدا، خودا سه له و اتت له سه ر بدات؟ پیغه مبهر (ﷺ) بیدهنگ بوو، تا پیمان خو ش بوو ئه و پیاوه پرسیاره که ی نه کرد بایه، دواتر فه رمووی: گەر سه له و اتتان له سه ر من لیدا بلین:))

اللهم صل على محمد النبي الأمي، وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم...))

فه رمووده که ی "كعب بن عجرة" (خوا لئی رازی بیئت) خاوهن سه حیحه کان و خاوهن سونه نه کان و خاوهن مه سانیده کان له "عبدالرحمن بن أبي لیلی" هوه ریوایه تیان کردووه و هیچ تانه و نه نگیه کی تیدا نییه، الحمد لله.

له دوو سه حیحه که دا: له "ابن أبي لیلی" هوه ده لیت: "كعب بن عجرة" م پیگه یشت، فه رمووی: هه دیه یه کت پی ببه خشم؟ پیغه مبهر (ﷺ) هاته ده ره وه بو لامان، وتمان: زانیمان چۆن سه لامت لی بکهین، ئە ی چۆن سه له و اتت له دیدار بدهین؟ فه رمووی: بلین: ((اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على آل إبراهيم إنك حميد مجيد))

"كعب بن عجرة" له فه رمووده یه کی تر دا حا کم له "المستدرک" دا ریوایه تی کردووه، ده فه رمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فه رمووی: ئاماده بن، ئیمهش

ئاماده بووین، که سه رکه وته سه ر پله ی یه که می مینبه ره که ی فه رموو ی: آمین، پاشان به سه ر پله ی دووه مدا سه رکه وت و فه رموو ی: آمین، پاشان به سه ر پله ی سییه مدا سه رکه وت و فه رموو ی: آمین، کاتیك له مینبه ر دابه زی وتمان: ئه ی پیغه مبه ری خودا ئه مپۆ شتیکمان لی بیستی پیشت نه مان بیستبوو، فه رموو ی: جبریل (علیه السلام) ئه مانه ی بۆ خسته مپوو و وتی: دوور بییت (واته له به زه یی خودا) ئه و که سه ی ده گات به ره مه زان و لیخۆش نابن، منیش وتم: ئامین، کاتیك سه رکه وتمه سه ر پله ی دووه م، فه رموو ی: دوور بییت ئه و که سه ی ناوی تۆی لا ده هیئن و سه له واتت له دیدار نادات، منیش وتم: ئامین، کاتیك سه رکه وتمه سه ر پله ی سییه م، فه رموو ی: دوور بییت ئه و که سه ی له پیریدا به دایک و باوکی یان به یه کیکیان ده گات ناچیته به هه شته وه، منیش وتم: ئامین)) حاکم ده لئ: ئیسناده که ی سه حیحه .

"کعب بن عجرة" به "أبا محمد" ناسراوه، ئه م ئایه ته له سه ر ئه و دابه زیوه:

﴿فَقَدِيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾ البقرة: ۱۹۶

نیشته جی کوفه بووه و له مه دینه {له سالی ۵۱ یان ۵۲ یان ۵۳ ی کۆچی} له ته مه نی هه فتا و پینج سالیدا کۆچی دوا یی کردووه، ئه هلی مه دینه و کوفه فه رموو ده یان لیوه گێراوه ته وه .

فه رموو ده که ی "أبي حميد الساعدي" پرسیاریان کردووه: ((ئه ی پیغه مبه ری خودا (علیه السلام) چۆن سه له واتت له سه ر بده یین؟ پیغه مبه ر (علیه السلام) فه رموو ی: بلین: اللهم صل على محمد وأزواجه وذريته، كما صليت على آل إبراهيم، وبارك على محمد وأزواجه وذريته كما باركت على آل إبراهيم إنك حميد مجيد)) "مسلم" له "ابن عمير" ريوایه تی کردووه، ههروه ها "أبو داود و النسائي و ابن ماجه" به ریگه ی جیاواز ريوایه تیان کردووه .

"أبو حميد الساعدي" له كۆتایی خه لافه تی "معاوية" دا كۆچی دوایی کردوو.

فه رمووده که ی "أبي أسيد و أبي حميد" "مسلم" له "یحیی بن یحیی" هوه ریوایه تی کردوو، گویم له "أبا حميد و أبا أسيد" بوو ده یانوت: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: گهر یه کیک له ئیوه چوو ه مزگه وته وه با بلیت: "اللهم افتح لي أبواب رحمتك" کاتیک له مزگه وت چوو ه ده ره وه با بلیت: "اللهم إني أسألك من فضلك".

فه رمووده که ی "أبي سعيد الخدري" (خوا لیتی رازی بییت) ده لئی: وتمان: ئه ی پیغه مبه ری خودا ئه مه "السلام عليك" مان زانی، ئایا سه له واتدان له سه رت چۆنه؟ فه رمووی: بلین: ((اللهم صل على محمد عبدك ورسولك، كما صليت على إبراهيم، وبارك على محمد وآل محمد كما باركت على إبراهيم)) بوخاری له سه حیحه که یدا "عبدالله بن يوسف" هوه ریوایه تی کردوو، ئه م فه رمووده یه "النسائي" له ریگه یه کی تره وه ریوایه تی کردوو.

"أبو سعيد الخدري" ناوی سه عدی کورپی مالیکی کورپی سینانه، یه که م غه زای له گه ل پیغه مبه ر (ﷺ) غه زوه ی خه ندق بووه، دوازه ده غه زای له گه ل پیغه مبه ر کردوو، له پیغه مبه ره وه (ﷺ) سوننه تی زۆری گێراوه ته وه، زانستیکی زۆریان لیوه باسکردوو و یه کیکه له پیاوه شکومه ند و زانا و چاکه کانی ئه نصار، سالی حه فتا و چواری کۆچی کۆچی مردوو و کۆمه لیککی زۆر له هاوه لان و شوینکه وتوان فه رمووده یان لیوه گێراوه ته وه.

فه رمووده که ی "طلحة بن عبيدالله" ئیمام ئه حمه د له "محمد بن بشر" هوه ریوایه تی کردوو، له موسای کورپی "طلحة" هوه له باوکیه وه ده فه رموویت: وتم: ئه ی پیغه مبه ری خودا سه له واتدان له سه رت تۆ چۆنه؟ فه رمووی: بلی:

((اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم إنك حميد مجيد،
وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد))

"النسائي" له "عبيدالله بن سعد" هوه فرموده كه به كه ميگ گوران هوه ريوايهت
دهكات، له موساي كورپى "طلحة" هوه له باوكيه هوه: پياويك هات بو لاي پينغه مبه
(ﷺ) وتى: چون صه له وات له سهر بده ين ئه ي پينغه مبه رى خودا؟ فرموى: بلين:

((اللهم صل على محمد كما صليت على إبراهيم، إنك حميد مجيد، وبارك على محمد
وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم، إنك حميد مجيد))

"إسحاق بن محمد" هه والى پيدام له "محمد بن بشر" هوه تا ده گاته سهر موساي
كورپى "طلحة" له باوكيه هوه، فرموى: وتمان ئه ي پينغه مبه رى خودا صه له وات له سهر
تو چونه؟ فرموى: بلين:

((اللهم صل على محمد كما صليت على إبراهيم وآل إبراهيم، إنك حميد مجيد، اللهم
بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وآل إبراهيم، إنك حميد مجيد))
ئيمامى بوخارى و مسلم به لگه يان هينا وه ته وه به "عثمان بن عبدالله بن موهب" له
"موسى بن طلحة" هوه.

فرموده كه ي "زيد بن خارجه" ئيمام ئه حمده له "علي بن بحر" هوه ريوايه تى
كردوه تا ده گاته سهر "عبد الحميد بن عبدالرحمن" كاتيك ژنى بو كوره كه ي هينا
"موسى بن طلحة" ي بانگهيش كرد و وتى: باوكى عيسا صه له وات له سهر پينغه مبه
(ﷺ) چونت پينگه يشتوه؟ موسا وتى: پرسيارم له "زيد بن خارجه" كرد، فرموى:

منيش پرسيارم له پينغه مبه رى خودا (ﷺ)

کرد: سه له وات له سهرت چۆنه؟ فه رمووی: سه له وات بدهن و تییکۆشن، و پاشان بڵین: ((أللهم بارک علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی إبراهیم وعلی آل إبراهیم، إنک حمید مجید))

به ریگه یه کی ترکه ده چیتته وه سهر "موسی بن طلحة" له ویشه وه بۆ سهر "زید بن حارثة" ئیمامی "النسائی" ش فه رمووده که ی ریوایه ت کردووه، دروست "زید بن خارجه" یه نه ک "زید بن حارثة" له له خه لافه تی "عثمان" دا کۆچی دوایی کردووه.

فه رمووده که ی "علی بن أبي طالب" (خوا لئی رازی بیّت) ئیمامی "الترمذی" له "یحیی بن موسی" هوه تا ده گاته سهر "عبدالله بن حسین بن علی بن أبي طالب" له باوکیه وه (حسین بن علی) ئه ویش له (علی بن أبي طالب) هوه، فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ((به خیل ئه و که سه یه ناوی منی لای ده هینن و سه له واتم له سهر نادات))

"الترمذی" ده فه رموویت فه رمووده یه کی سه سه نی سه حیجی غه ریبه، ئیمامی "النسائی" یش ریوایه تی کردووه، هه روه ها "ابن حبان" له سه حیجه که یدا و "الحاکم" له "المستدرک" دا.

"الحسن بن عرفة" له "الولید بن بکیر" هوه فه رمووده یه ک ده گپیتته وه تا ده چیتته سهر "علی بن أبي طالب" له پیغه مبه ری خوداوه، فه رمووی: ((هه موو دوعایه ک به ئه ندازه ی نیوان ئاسمان و زه وی په رده ی له نیواندایه تا سه له وات ده دات له سهر محمد (ﷺ) که سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) درا په رده که کون ده بیّت و دوعاکه وه لām ده دریتته وه، گه سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) نه دریت دوعا وه لām نادریته وه))

به لام بؤنهم فہرموودہ سی عیللہ ت بوونی ھہیہ :

یہ کہ میان: فہرموودہ کہ له ریوایہ تی "حارث الأعور" ہ له "علی" ھوہ .

عیللہ تی دووہم: "شعبۃ" دلئیت: "أبو إسحاق السبيعي" له "الحارث" ھوہ تہنہا چوار فہرموودہ ریوایہ ت کردوہ، چوار فہرموودہ کہ ی باس کرد ئہم فہرموودہ ی ئیرہ ی تیدا نہ بوو، "العجلي" ھمان قسہ دکات.

عیللہ تی سییہم: ئوہ ی جیگیر بووہ له "أبي إسحاق" ھوہ فہرموودہ کہ له سہر "علی بن أبي طالب" ھقفہ .

"النسائي" له مہسنہ دە کہیدا له "أبي أظھر" ھوہ تا دەگاتہ سہر "علی بن أبي طالب" دە فہرمووی: پیئغہ مہبر (ﷺ) فہرمووی: ((ھەر کہس پیی خۆشہ بہ پیوانہ ی پراو پیر و باشتر بۆ بیئوریت گەر صہ لہ واتی له سہرمان (مہبہستی له سہر ئالوبہیتہ) تیدا با بلئیت:

((اللهم اجعل صلواتك وبركاتك على محمد النبي وأزواجه أمهات المؤمنين و ذريته وأهل بيته، كما صليت على إبراهيم إنك حميد مجيد))

"محمد بن إسحاق السراج" دلئیت "أبو يحيى وأحمد بن محمد البرتي" دلئین: "عبدالله بن مسلمة قعنب" ھو والی پیداین تا دەگاتہ سہر "أبي هريرة" (خوا لئی رازی بیئت) دە فہرمووی: پرسیاریان له پیئغہ مہبری خودا (ﷺ) کرد: چۆن صہ لہ وات بدہین له سہرت؟ فہرمووی: بلئین:

((اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما صليت وباركت على إبراهيم وآل إبراهيم في العالمين إنك حميد مجيد" سہلامیش بہ و جۆرہ یہ دە یزانن))

ئیسنادی ئەم فەرموودانە ئیسنادیکی دروستن لەسەر مەرجی ئیمامی بوخاری و ئیمامی مسلم.

ئیمامی "الشافعی" دەفەرمویت: "إبراهيم بن محمد" هه‌و‌الی پێدام تا ده‌گاته سه‌ر "أبي هريرة" فەرموویەتی: ئە‌ی پێغه‌مبەری خودا (ﷺ)، چۆن سه‌له‌واتت لەسه‌ر بده‌ین؟ واته له نوێژدا، فەرمووی: ده‌لێن:

((اللهم صل على محمد وآل محمد، كما صليت على إبراهيم، وبارك على محمد وآل محمد كما باركت على إبراهيم" پاشان سه‌لامم لى ده‌که‌ن))

چەند فەرمووده‌یه‌کی تر لەسه‌ر سه‌له‌وات له "أبي هريرة" هوه رىوايه‌ت كراوه:
له‌وانه "العشاري" له "محمد بن موسى" هوه تا ده‌چێته سه‌ر "أبي هريرة" (خوا لێی رازی بێت) فەرمووی: پێغه‌مبەری خودا فەرمووی: ((هەر که‌س لای گۆره‌که‌م سه‌له‌وات له‌سه‌رم بدات خودا فریشته‌یه‌کی بۆ ته‌رخان ده‌کات پێم بگه‌یه‌نێت و کاروباری دنیا و دوا‌پۆژی ده‌سته‌به‌ر ده‌بێت، و له‌ رۆژی دوا‌ییدا بۆی ده‌بم به‌ شایه‌ت یان تکا‌کار)).

به‌لام "محمد بن موسى" بریتیه‌یه‌ له "محمد بن یونس بن موسى الکلبی" فەرمووده‌ی لى وه‌رناگیریت.

له‌وانه فەرمووده‌که‌ی "صالح مولى التوأمة" له "أبي هريرة" هوه (خوا لێی رازی بێت) فەرمووی: پێغه‌مبەری خودا فەرمووی: ((هەر ده‌سته‌یه‌ک دابنیشن و یادی خودای ته‌عالا نه‌که‌ن و سه‌له‌وات له‌سه‌ر پێغه‌مبەره‌که‌یان لى نه‌ده‌ن له‌ رۆژی دوا‌ییدا دانیه‌شتنه‌که‌یان ده‌بێت به‌ په‌شیمانی له‌سه‌ریان، گەر بیه‌ویت لێیان خۆشه‌ده‌بێت، گەر بیه‌ویت -به‌و کاره‌یان- ده‌یانگریت))

ئەم فەرموودەییە لە ریگەیی جۆراوجۆرەو "الترمذی و ابن إسحاق و أبو داود و النسائي و ابن حبان" ریوایەتیان کردووە، "الحاکم" ییش لە "المستدرک" دا ریوایەتیان کردووە.

"إسماعیل" لە کتابی "الصلاة على النبي" دا دەلێت "سلیمان بن حرب" هەوایی پێداین تا دەچێتەو سەر "أبي هريرة" دەفەرمویت: پیغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ((صه له واتم له سەر بدهن، چونکه صه له واتی ئیوه له سەر من زهكات ه (پاکژبوونهوهیه) بۆ ئیوه، ههروهها فەرمووی: داوای وه سیلهم له خودا بۆ بکهن))، دەلێت: یان خۆی بۆی باسکردین، یان پرسیارمان لیکرد فەرمووی: ((وه سیله بهرزترین پلهی بهههشته تهنا یهك پیاو به دهستی دههینیت، من رجام وایه ئه پیاوه بم))

"إسماعیل بن إسحاق" دیسان دەلێت: له "محمد بن أبي بكر المقدمي" هوه تا دەچێتە سەر "أبي هريرة": پیغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ((صه له وات له سەر پیغەمبهران و په یامهینانی خودا بدهن، خودا ئه وانی رهوانه کردووه وهك چۆن منی رهوانه کردووه، صه له وات و سهلامی خودایان له سهر بیته))

فەرموودەکی "أبي هريرة" (خوا لێی رازی بیته) له صه له واتدان له سەر پیغەمبەر (ﷺ) که "الترمذی" ریوایەتی کردووه: له "أبي هريرة" هوه دەلێت: پیغەمبەر فەرمووی: ((لوتی پیاویك خۆلایبی بیته ناوی منیان لا هینا و صه له واتم له سەر نه دات، لوتی پیاویك خۆلایبی بیته رهههزان لێی بیته ژوورهوه و بهر له وهی خودا لێخۆش ببیت رهههزان لێی دابرنیته (واته لێی جیا ببیتهوه)، لوتی پیاویك خۆلایبی بیته باوك و دایکی یان یهکیکیان به پیری پێی گهیشتن و نه یانبرده بهههشتهوه))

هه ندی له ئه هلی زانست ده لئین: (گهر پیاویک له مه جلیسه که دا یه ک جار سه له واتی دا له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) به شی ئه وه ی ده کات له مه جلیسه که دایه)

"إسماعیل بن إسحاق القاضي" له "أبي هريرة" وه ریوایه تی کردوه: پیغه مبه ر (ﷺ) سه ر که وته سه ر مینه بر و فه رمووی: "آمین، آمین، آمین"، پییوترا: ئه ی پیغه مبه ری خودا ئه مه ت پیشت نه کردوه؟ فه رمووی: جبریل (ﷺ) پیی فه رمووم: لوتی پیاویک خۆلای بیته ره مه زان لئی بیته ژوره وه و خودا لیخوش نه بیته، منیش وتم آمین، پاشان فه رمووی: لوتی پیاویک خۆلای بیته به باوک و دایکی پیری ده گات یان به یه کیکیان و پیی ناچیت به هه شته وه، منیش وتم: آمین، پاشان فه رمووی لوتی پیاویک خۆلای بیته ناوی منی لا ده هینریت و سه له وات له سه رم نادات، منیش وتم: آمین.

"ابن حبان" له سه حیحه که یدا له "أبي هريرة" وه ریوایه تی کردوه، فه رمووده که ی باس کردوه و تیایدا ده فه رموویت: ((که سیک ناوی منی لا بهینریت و سه له وات له سه رم نه دات و بمریت بچیته ناو ئاگره وه و خودا دووری بخاته وه، بلی: آمین، منیش وتم: آمین.))

له فه رمووده کانی تری "أبي هريرة" ئه وه یه "مسلم" له سه حیحه که یدا ریوایه تی کردوه: له "أبي هريرة" وه (خوا لئی رازی بیته) پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ((هه ر که س یه ک سه له وات له سه ر من بدات خودا ده سه له واتی له سه ر ده دات))، هه ر به و جوړه "أبو داود، و الترمذی، و النسائی، و ابن حبان" له سه حیحه که یدا ریوایه تیان کردوه، "الترمذی" ده لئیت: فه رمووده یه کی سه نه ی سه حیحه، له هه ندی له گوزاره کانی هاتوه: ((هه ر که س یه ک جار سه له وات له سه ر بدات، به و کاره ی ده چاکه ی بو ده نوسریت)) "ابن حبان" باسی کردوه.

له و فهرمودانهی "أبي هريرة" گێراویه تییه وه ئه وه یه که "ابن خزیمه" له سه حیحه که یدا ریوایه تی کردووه: له "أبي هريرة" وه (خوا لئی رازی بیئت) پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمووی: ((گه ره کیک له ئیوه رۆیشته ناو مزگه وت با سه لام له پیغه مبه ر بکات و بلیت: خودایه ده رگاکانی ره حمه تی خۆتم بۆ بکه ره وه، کاتیك له مزگه وت هاته ده ره وه با سه لام له پیغه مبه ر بکات و بلیت: خودایه له شه یتان په نام بده))

هه روه ها له فهرموده کانی "أبي هريرة" ئه وه یه که "الحسن بن أحمد بن إبراهيم بن فيل" ریوایه تی کردووه: له "أبي هريرة" وه له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) فهرمووی: ((ماله کانتان مه که ن به گۆرستان، گۆره که م مه که ن به جیگه ی جه ژن (بۆنه) و سه له واتم له سه ر بده ن، سه له واته کانتان پیم ده گات له هه رکویین))

هه روه ها له فهرموده کانی ئه وه یه "مسلم بن إبراهيم" ریوایه تی کردووه: له "أبي هريرة" وه (خوا لئی رازی بیئت) فهرمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمووی: ((کۆمه له فریشته یه کی گه پۆک هه ن بۆ خودا، کاتیك به پال ئه لقه ی زیکردا تیده په پرن هه ندیکیان به هه ندیکیان ده لێن: دابنیشن، گه ر ئه م ده سه ته یه دوعیان کرد ئامین بکه ن له سه ر دوعاکانیان، کاتیك سه له وات له سه ر پیغه مبه ر لیده ده ن ئیوه ش سه له واتیان له گه ل لیبده ن تا ته واو ده بن، پاشان هه ندیکیان به هه ندیکیان ده لێن: له وانه پیروژ بیئت ده گه رپینه وه و خودا لیتان خۆشبووه)) "أبو سعيد القاص" یش له "فوائد" هکه یدا ریوایه تی کردووه.

هه روه ها له فهرموده کانی ئه وه یه "الإمام أحمد و أبو داود" ریوایه تیان کردووه: له "أبي هريرة" وه (خوا لئی رازی بیئت) له پیغه مبه ری خودا وه فهرمووی: ((هه ر موسلمانیک سه لام لى بکات، خودا رۆحم بۆ ده گێرپیته وه تاکو وه لامى سه لامه که ی بده مه وه))

"أبو الشيخ" له کتیبه کهیدا "الصلاة على النبي" له "أبي هريرة" هوه (خوا لئی رازی بیټ) له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فهرمووی: ((هر کهس لای گۆره کهم سه له واتم له سهر بدات گویم لئی ده بیټ، هر کهس له دووره وه سه لامم لئ بکات ناگادار ده کریمه وه)) ئەم فهرمووده یه زۆر غه ریبه .

ههروه ها له وه فرموودانه ی له "أبي هريرة" هوه "أبو نعیم" له "الطبراني" هوه تا ده چیته سهر "أبي هريرة" (خوا لئی رازی بیټ) ریواتکراون: ده فهرموویت: پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: ((هر موسلمانیک له رۆژه لات یان له رۆژئاوا سه لامم لئ ده کات من و فریشته کانی په روه ردگارم وه لامی سه لامه که ی ده دینه وه، یه کیک پیی وت: ئە ی پیغه مبهری خودا ئە هلی مه دینه چییانه؟ فهرمووی: چی ده وتريت به به پرئیزیکی به خشنده له جیرانییه کان و جیرانه کهیدا، ئە وه ئە وه یه فهرمانی پاریزگاری ئاوسیی و پاریزگاری جیرانی پیکراوه))

"محمد بن عثمان الحافظ" ده لئیت: ئە مه له وه به ناو فهرموودانه یه که "ابن محمد العمري" دایناوه، ئە وه به و جوړه یه وه سفکراوه، ئە م ئیسناده شانناداته ژیر ئە م فهرمووده یه .

فهرمووده که ی "بريدة بن الحبيب" "الحسن بن مكرم" ریوایه تی کردووه: له "بريدة" هوه (خوا لئی رازی بیټ) فهرمووی: ((وتمان: ئە ی پیغه مبهری خودا (ﷺ) زانیمان چۆن سه لامت له سهر بکهین، ئە ی سه له وات له سهرت چۆنه؟ فهرمووی: بلین: "اللهم اجعل صلواتك ورحمتك على محمد و على آل محمد، كما جعلتها على إبراهيم، إنك حميد مجيد")

فهرموده که ی: "سهل بن سعد الساعدي" الطبراني "ریوایه تی کردووه: له "سهل بن سعد" وه (خوا لئی رازی بیّت) پیغه مبه ر فهرموی: ((نویژ بۆ که سیك نییه ده ستنویژی نه بیّت، ده ستنویژ بۆ که سیك نییه ناوی خودای له سه ر نه هیئابیّت، نویژیش بۆ که سیك نییه سه له وات له سه ر من نه دات، نویژ بۆ که سیك نییه "الأنصار" ی خویش ناویّت))

"ابن ماجه" له "عبدالمهيم بن عباس" برای "أبي بن عباس" وه ریوایه تی کردووه. "سهل بن سعد الساعدي" فهرموده یه کی تری هیه "عبدالله بن محمد البغوي" ریوایه تی کردووه: له "سهل بن سعد" وه وتی: ((پیغه مبه ر هاته ده ره وه له ناکاو "أبا طلحة" م بینی هه ستایه سه ریپی و پیشوازی لیگرد، به پیغه مبه ری فهرموو: دایک و باو کم فیدات بیّت ئه ی پیغه مبه ری خودا، سرور و خویشی له روخسارت ده بینم، فهرموی: به لئی وایه هه ر ئیستا جبریل (علیه السلام) هات بۆ لام و فهرموی: ئه ی محمد هه ر که س یه کجار سه له وات-یان وتی یه ک سه له وات-له سه رت بدات خودا به وه ده چاکه ی بۆ ده نووسیّت و ده خرابه ی له سه ر ده سپریته وه و ده پله به وه پله ی به رز ده کاته وه))

"ابن حبيب" ده لیت: ده زانم ئه مه شی وت: ((فریشته کان ده جار سه له واتی له سه ر ده دن))، ئه م فهرموده یه به مه سنه دی "سهل" هه پیشتر به مه سنه دی "أبي طلحة" بوو.

فهرموده که ی "ابن مسعود" "الحاکم" له "المستدرک" دا ریوایه تی کردووه: له "ابن مسعود" وه (خوا لئی رازی بیّت) له پیغه مبه ری خودا وه فهرموی: ((گه ر یه کیك له ئیوه له نویژدا ته حیاتی خویند با بلیت: "اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت وبارکت وترجمت علی إبراهیم و آل إبراهیم إنک حمید مجید")) "الیهقی" له "السنن" دا ریوایه تی کردووه.

"الدار قطني" له "ابن أبي ليلى يان أبي معمر" هوه ريوایه تی کردوو، ده لیت: ((ئین مه سعود فیری ته حیاتی کردم و فهرمووی: پیغه مبه ر فیری کردووم وه ک چون سوره تیک له قورئانی فی ر ده کردین:

"التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، ألهم صل على محمد وعلى آل بيت محمد كما صليت على إبراهيم، إنك حميد مجيد، ألهم صل علينا معهم، ألهم بارك على محمد وعلى أهل بيته كما باركت على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد/ ألهم بارك علينا معهم صلوات الله وصلوات المؤمنين على محمد النبي الأمي، السلام عليكم ورحمة الله وبركاته")

ده لیت: "مجاهد" ده بیوت: کاتیک سه لامی لیدا و گه یشته "وعلى عباد الله الصالحين" ئەوا سه لامی له ئەهلی ئاسمان و زهوی کردوو.

ههروه ها له وهرموودانهی "ابن مسعود" ريوایه تی کردوون ئەو فهرموودهیه "محمد بن حمدان المرزوي" ريوایه تی کردوو: له "ابن مسعود" هوه (خوا لئی رازی بیئت) فهرمووی: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((هر که س سه له وات له دیدارم نه دات دینی بۆ نییه))

"الترمذي" له جامیعه که یدا له "ابن مسعود" هوه (خوا لئی رازی بیئت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر فهرمووی: ((نزیکترین که س له منه وه له رۆژی دوا ییدا ئەوه یانه زۆرتین سه له وات له سه ر من دابیت)) "الترمذي" ده لیت: فهرموودهیه کی حه سه نی غه ربه .

هه ر به و جووره "ابن حبان" له سه حیه که یدا به سه نه دیکى جیاواز ريوایه تی کردوو.

به هه مان شیوه له "مسند البزار" دا به سه نه دیکی جیاواز که هه موویان ده چنه وه سه ر "ابن مسعود" ریوایه تکراره .

"ابن ماجه" له سونه نه که یدا له "عبدالله بن مسعود" وه فه رموی: کاتیک سه له وات ده دن له سه ر پیغه مبه ری خودا به باشترین شیوه سه له واتی له سه ر بدن، ئیوه چوزانن له وانیه ئه وه بو پیغه مبه ر (ﷺ) بخریته روو، ده لیت: پییان وت: ده ی فیрман بکه، فه رموی: بلین:

((اللهم اجعل صلواتك ورحمتك وبركاتك على سيد المرسلين وإمام المتقين، وخاتم النبيين محمد عبدك ورسولك، إمام الخير وقائد الخير ورسول الرحمة، اللهم ابغثه مقاما محمودا يغبطه به الأولون والآخرون، اللهم صل على محمد، اللهم بارك على محمد، كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنك حميد مجيد))

هه روه ها له فه رموده کانی ئه وه یه "النسائی" ریوایه تی کردوه: له "عبدالله بن مسعود" وه (خوا لئی رازی بییت) له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) فه رموی: ((کومه لیک فریشته ی گه رۆک بو خودا هه ن سه لامی ئومه ته که م پی ده گه یه نن)) ئه م فه رموده ئیسنا ده که ی سه حیحه .

"أبو حاتم بن حبان" له سه حیحه که یدا ریوایه تی کردوه .

فه رموده که ی "فضالة بن عبید" (خوا لئی رازی بییت) ئیمام ئه حمه د ده فه رموی "أبو عبد الرحمن المقرئ" بو ی باس کردم تا ده چیته سه ر "فضالة بن عبید" ها وه لی پیغه مبه ری خودا فه رموی: ((پیغه مبه ر (ﷺ) گوئی له پیاویک بوو {له نوێژه که یدا})

دوعای ده کرد و ته مجیدی (شکوومه ندرکردن) خودای نه کرد و سه له واتی له سه ر پیغه مبه ر نه دا، پیغه مبه ر فه رموی: ئه وه په له ی کرد، پاشان بانگی کرد و پیی فه رمو یان به که سیکی تری فه رمو: "گه ر یه کیک له ئیوه نویژی کرد با به ته مجیدی په روه ردگاری و سه نا کردنی ده ست پی بکات پاشان سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) بدات پاشان ئه وه ی ده یه ویّت داوای بکات))

فه رموده که ی "أبي طلحة الأنصاري" (خوا لیی رازی بیّت) ئیمام ئه حمه د له "مسند" دا ده فه رمویّت "شریح" بوی باس کردین تا ده چیته وه سه ر "أبي طلحة الأنصاري"، فه رموی: ((رؤیّک پیغه مبه ر (ﷺ) زور دلخوش بوو له روخساریدا مژده و خووشی ده بینرا، وتیان: ئه ی پیغه مبه ری خودا ئه م به یانییه زور خووشحال دیاری و له روخسارتدا مژده و خووشی ده بینریت؟ فه رموی: وایه، لای په روه رگارمه وه (عز وجل) که سیک هات بو لام و وتی: هر که س له ئوممه ته که ت یه ک سه له واتت له سه ر بدات خودا به وه "ده" چاکه ی بو ده نو سیّت و ده خراپه ی لیّ ده سپریته وه، و ده پله پایه ی به رز ده کاته وه و به وینه ی ئه وه وه لام ده دریته وه))

له "عبدالله بن أبي طلحة" هوه له باوکییه وه: پیغه مبه ر (ﷺ) رؤیّک هات و خووشی له سه ر روخساری ده بینرا، وتیان ئه ی پیغه مبه ری خودا ئیمه خووشی له سه ر روخسارت ده بینین؟ فه رموی: ئه وه به هوی هاتنی فریشته یه که وه یه که هات بو لام و وتی: ئه ی محمه د، ئایا رازی نابیت په روه ردگارت (عز وجل) ده فه رموی: هر که س له ئوممه تت سه له واتیکت له سه ر بدات من ده سه له واتی له سه ر ده دم، هر که س له ئوممه ته که ت سه لامت لیّ بکات ده سه لامی لیّ ده که م، فه رموی: به لیّ)) هه روه ها "النسائي و "ابن حبان" ریوایه تیان کردوه.

فهرموده که ی "أنس بن مالك" (خوا لی رازی بیّت) "النسائي" ده لیت: "محمد بن مثنی" هه والی پیداین تا ده چیتته وه سهر "أنس بن مالك" (خوا لی رازی بیّت): پیغه مبههر فهرمووی: ((ههر کهس ناوی منی لا بهینن و با سه له وات بدات له سهرم، ههر کهس یهك جار سه له وات بدات له سهرم خودا ده سه له وات له سهر ده دات))

ههروه ها له نه سه وه گوئی له پیغه مبههری خودا بوو ده یه فهرموو: پیغه مبههری خودا فهرمووی: ((ههر کهس یهك سه له واتم له سهر بدات خودا ده سه له وات له سهر ده دات و به وهش ده خراپه ی لی هه لده وه ریئی و ده پله پایه ی بهرز ده کاته وه))

ئیمام نه حمه د و "ابن حبان" له سه حیحه که یدا و "الحاکم" له "المستدرک" دا به ریگه ی جیاواز ریوایه تیان کردوه.

ابن إسحاق له "أنس بن مالك" وه: "أبو طلحة" (خوا لی رازی بیّت) فهرمووی: پیغه مبههری خودا روژیک هاته دهر وه بو لایان، مژده و خویشیان له روخساریدا ده بینن، وتیان: ئیمه ئیستا مژده و خویشی له روخسارت ده بینن، پاشان فهرموده که ی پیشه وه ی باس کرد.

"العشاري" له "أنس بن مالك" وه ریوایه تی کردوه وتی: پیغه مبههری خودا فهرمووی: ههر کهس له روژیکدا هه زار جار سه له واتم له سهر بدات نامریت تا شوینه که ی خوی له به هه شتدا نه بینیت.

"جعفر الفریابی" ده لیت "أبو بکر بن أبي شيبة" بوی باسکردین تا ده چیتته سهر "أنس بن مالك" ده فهرمووی: پیغه مبههر سهر که وته سهر مینبههر و فهرمووی: آمین، پاشان پله یه کی تر سهر که وتوو فهرمووی: آمین، پاشان سهر که وته سهر پله ی سییه م

و فەرمووی: آمین، هاو لەانی پێیان فەرموو: ئەی پێغەمبەری خودا، لەسەر چی ئامینت کرد؟ فەرمووی: جریل هاتە لام و فەرمووی: لوتی خۆلاوی بێت کەسێک بە دایک و باوکی پیری دەگات یان بە یەکیکیان و ناچیتە بەهەشتەوه، منیش وتم: ئامین، لوتی خۆلاوی بێت کەسێک بە رەمەزان دەگات و خودا لە گوناھەکانی خۆش نابێت، وتم: ئامین، {فەرمووی} لوتی خۆلاوی بێت کەسێک ناوی منی لا دەهینریت و صەلەواتم لەسەر نادات، منیش وتم: ئامین.

هەر وهەها لە فەرموودەکانی "أنس" ئەو فەرموودەیه "أبو يعلى الموصلي" لە "شباب خلیفە بن خیاط" هەو ریاویەتی کردوو تا دەچیتە سەر "أنس" (خوالی رازی بێت) لە پێغەمبەری خوداوه فەرمووی: ((هەر دوو بەندەیه کە یەکتریان خۆش دەویت و یەکیکیان ئەویتریان پیشوازی لێ دەکات و صەلەوات لەسەر پێغەمبەر دەدەن لە یەکتەر جیا نابنەوه تا خودا لە گوناھەکانی خۆش دەبێت، ئەوهی پیش خۆیان خستوو و ئەوهی دواي خۆیان دەخەن))

هەر وهەها لە فەرموودەکانی "أنس" ئەو فەرموودەیه "ابن أبي العاص": لە "أنس بن مالك" هەو (خوالی رازی بێت) فەرمووی: پێغەمبەری خودا فەرمووی: صەلەوات لەسەر من لێ بدەن، صەلەوات لەسەر من کە فارەتی گوناھەکانی ئێوهیه، هەر کەس صەلەوات لەسەر من لێدات خودا صەلەواتی لەسەر لێ دەدات))

هەر وهەها لە فەرموودەکانی ئەوهیه "ابن شاهين" لە "أنس بن مالك" هەو ریاویەتی کردوو، دەفەرمووی: پێغەمبەری خودا فەرمووی: ((هەر کەس لە رۆژێکدا هەزار جار صەلەوات لەسەر من بدات نامریت تا شوینی خۆی لە بەهەشتدا نەبینیت)) ئەم فەرموودەیه لە ریگەیی جیاوازهوه پیشتر خراوهتە روو.

فهرموده که ی "عمر بن خطاب" (خوا لئی رازی بیّت) "ابن إسحاق" ده فهرموی: "عبدالله بن مسلمة" بۆی باسکردم تا ده چپته سهر "انس بن مالک" (خوا لئی رازی بیّت) ده فهرموی: پیغه مبهه هاته دهره وه و خۆی بۆ سه فهه ئاماده کردبوو، که سه نه بوو شوینی بکه ویّت عومه ترسی لینیشت، بۆیه به جه وه ندهیه ئاوه وه شوینی که وت، بینی پیغه مبهه (ﷺ) به تینویتییه وه سوچه ی بردووه، عومه ره پهری سه ند و له دواوه دانیشته تا سه ری به رز کرده وه، ده لئی: فهرموی: کاریکی باشت کرد ئه ی عومه کاتیک منت بینی له سوژده دام لیم دوورکه وتییه وه: جبریل هات بۆ لام و فهرموی: ((هر که سه یه که سه له وات له سه رت لی بدات خودا ده سه له وات له سه ری لی دها و ده پله پایه ی به رز ده کاته وه))

"ابن إسحاق" ده لئیت: "یعقوب بن حمید" بۆی باسکردم تا ده چپته سهر "عمر بن خطاب" (خوا لئی رازی بیّت) فهرموی: پیغه مبهه هاته دهره وه خۆی ئاماده کردبوو، منیش به جه وه ندهیه ئاوه وه شوینی که وتم، بینیم به تینویتییه وه سوژده ی بردووه، بۆیه لام لیسهند، کاتیک ته واو بوو سه ری به رز کرده وه و فهرموی: کاریکی باشت کرد ئه ی عومه کاتیک لیم دوورکه وتییه وه، جبریل هاته لام و فهرموی: هر که سه سه له واتیک له سه رتۆ لئیدات خودا ده سه له واتی له سه ر لی دهادت و ده پله به رزی ده کاته وه))

"أبو بکر الإسماعيلي" له کتیّبی "مسند عمر" دا ده لئیت: "عبدالرحمن بن عبدالمؤمن" بۆی باسکردم تا ده چپته سهر "انس بن مالک" ده فهرموی: ((پیغه مبهه هاته دهره وه و عومه ری کوری خه تابی له گه ل بوو به جه وه ندهیه ئاوه وه و به ردی نووسینی پئبوو، بینی ته واو بوو، هه روه ها بینی به تینویتییه وه سوژده ی بردبوو، عومه ر لای لی سه ند)) فهرموده که ی باس کرد.

"ابن شاهین" ده لیت: "العباس بن العباس بن المغیره" بوی باسکردم تا ده گاته سه "عمر بن الخطاب" له پیغه مبهری خوداوه فهرمووی: ((هر که س صه له واتیک له سه ر من بدهن خودا به وه ده صه له واتی له سه ر ده دات، با لی ره به دواوه به نده یه ک صه له وات - که م یان زور - له سه رم لی بدات))

ههروه ها له فهرمووده کانی عومهر (خوا لیتی رازی بیئت) که "الترمذی" له "جامع" هه که یدا ریوایه تی ده کات: له عومهری کورپی خه تابه وه (خوا لیتی رازی بیئت) فهرمووی: ((دوعا له نیوان ئاسمان و زه ویدا راده گیریت و شتیکی لی سه رناکه ویت هه تا صه له وات ده ده ی له سه ر پیغه مبه ره که ت - صلی الله علیه وسلم)) به م جو ره و به "موقوف" ی ریوایه تی کردوه .

ههروه ها ده فهرمووی: "الحسن" هه والی پیدام تا ده گاته سه ر "سعید بن المسیب" ده فهرمووی: عومهری کورپی خه تاب (خوا لیتی رازی بیئت) فهرمووی: هه ر مرویه کی باوه پردار بگاته زه ویه کی به رین و دوو رکات نویژی چیشته نگاوی تیدا نه نجام بدات و پاشان بلیت:

"اللهم أصبحت عبدك على عهدك و وعدك، خلقتني ولم أك شيئاً، أستغفرك لذنبي، فإني قد أرهقتني ذنوبي، وأحاطت بي إلا أن تغفرها، فاغفر لي يا رحمن" خودا له وه شوینه دا له گونا هه کانی خو ش ده بیئت با گونا هه کانیشی وه که فی ده ریا و ابن))

ههروه ها عومهری کورپی خه تاب (خوا لیتی رازی بیئت) ده فهرموویت: بوم باسکراوه دوعا له نیوان ئاسمان و زه ویدا شتیکی لی به رز نابیته وه تا صه له وات له سه ر پیغه مبه ره که ت لی ده ده یه تی))

ده لیت: عومری کوپی خه تاب فه رموی: بۆم باسکراوه کرده وه کان شانازی ده که ن به سهر یه کتردا، سه ده قه ده لیت: من له هه مووتان باشترم.

عومر ده فه رمویت: هه ر مرۆیه کی موسلمان به دوو جوړ له ماله که ی سه ده قه بکات ده رگاوانی به هه شت به په له ده چن به ده میه وه.

"الطبرانی" ده لیت: "محمد بن عبدالرحیم بن مجیر" له میسر بۆی باسکردم تا ده گاته سه ر عومر بن خه تاب (خوا لیلی رازی بیئت) فه رموی: ((پیغه مبه ر بۆ پیویستی خۆی چوو ده ره وه، منیش به جه وه نده یه ئاوه وه هاتم بۆ لای، پیغه مبه ری بینی به تینویتییه وه سوژده ی برد بوو، عومر له دواوه که ناری لی سه ند تا سه ری هه لپری و فه رموی: ئه ی عومر کاریکی باشت کرد کاتیک منت بینی به سوژده دا چووم که نارت لیم گرت، جبریل هات بۆ لام و فه رموی: هه ر که س له ئومه ته که ت یه ک سه له وات له سه رت بدات خودا ده سه له واتی له سه ر ده دات و به وه ده پله به رزی ده کاته وه))

"محمد بن جعفر" بۆی باسکردم تا ده گاته سه ر "عامر بن ربیعه" له باوکییه وه ده لیت: گویم له پیغه مبه ری خودا (ﷺ) بوو له سه ر مینه ره وه وتاری ده دا و ده یفه رموو: ((هه ر که س سه له واتیک له سه رم بدات، به رده وام فریشته کان سه له وات له سه ری ده دن تا ئه و سه له وات له سه ر من بدات، با به نده یه ک که م تا زۆری لی ئه نجام بدات))

"ابن ماجه" ش به ریگه یه کی تر ریوایه تی کردوه.

"عبدالرزاق" له "عبدالله بن عامر" وه له باوکییه وه به گوزاره یه کی تر ریوایه تی کردوه: ((هه ر که س سه له واتیک له سه رم بدات خودا سه له واتی له سه ر ده دات، بۆیه زۆر و که می لی بکه ن))

فهرموده که ی "عبدالرحمن بن عوف" (خوا لیلی رازی بیئت) ئیمام ئه حمده له "مسند" ه که یدا ده لئیت: "أبو سلمة منصور بن سلمة الخراعي" بۆی باس کردین تا ده چیته وه سه ر "عبدالرحمن بن عوف" فهرمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) هاته ده ره وه و منیش شوینی که وتم تا چووه ناو باخه دارخورمایه ک، و سوژده ی برد و سوژده که ی در یژه ی کیشا، تا ترسام یان ترسام له وه ی خودا مراند بییتی یان گیانی کیشا بیئت، ده لئ: هاتم ته ماشای بکه م، له و کاته دا سه ری به رز کرده وه و فهرمووی: چیته "عبدالرحمن"؟ ده لئ: ئه وه م بۆ باس کرد، ئه و جا ده لئیت: فهرمووی: جبریل پیی وتم: ده ته وی مژده ت پیی بده م، خودا (عز وجل) ده فهرموویت: هر که س سه له واتت له سه ر بدات سه له واتی له سه ر ده ده م، هر که س سه لامت لی بکات سه لامی لی ده که م))

"أبو سعيد مولى بني هاشم" بۆی باس کردین تا ده چیته وه سه ر "عبدالرحمن بن عوف" فهرموده که ی باس کرد و ئه مه شی تیدایه که پیغه مبه ر ده فهرمووی: ((منیش سوژده ی شوکرم بۆ خودا برد)). "الحاکم" و "ابن أبي الدنيا" ش ریوایه تیان کردووه . "زید بن الحباب" بۆی باس کردین تا ده چیته وه سه ر "عبدالرحمن بن عوف"، فهرمووی: پیغه مبه ر سوژده یه کی برد و زۆر در یژی کرده وه، منیش پرسیار ی ئه وه م لی کرد، ئه ویش فهرمووی: من ئه و سوژده یه م وه ک شوکر بۆ خودا (عز وجل) برد به وه ی له نیعمه ت پیی به خشیم له ئوممه ته که مدا، هر که س سه له واتیکم له سه ر بدات خودا به و کاره ی ده سه له واتی له سه ر ده دات)).

"المخلص" ده لئیت: "البغوي" بۆی باس کردم تا ده چیته وه سه ر "عبدالرحمن بن عوف" (خوا لیلی رازی بیئت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر فهرمووی: ((جبریل" م پیگه یشت، مژده ی پیدام خودا (عز وجل) پیئت ده فهرموویت: هر که س سه له واتیکت

له سهر بدات سه له واتى له سهر ده ده م، هه ر كه س سه لامت لى بكات سه لامى لى ده كه م، منيش بۆ نه وه سوژده م برد).

فه رموده كه ى "أبي بن كعب" (خوا لى رازى بىت) "عبد بن حميد" له "مسند" ه كه يدا ده لىت: "قبيضة بن عقبة" بۆ باس كردين تا ده چىته سه ر "أبي بن كعب" (خوا لى رازى بىت) ده فه رموى: ((پىغه مبه ر (ﷺ) كاتىك چاره كى له شه و تىده په پرى هه لده ستا و ده يفه رموو: خه لكينه، يادى خودا بكه ن، يادى خودا بكه ن، "الراجفة" هات و "الرادفة" به دوايدا دىت، مردن و نه وه ى تىدايه هاتوو، مردن و نه وه ى تىدايه هاتوو، -أبي بن كعب ده لىت- وتم: نه ى پىغه مبه رى خودا (ﷺ): من زۆر سه له وات له سه ر تۆ ده ده م، چه نده له دوعاكانم بۆ سه له وات دابنيم؟ فه رموى: چه ند ده توانى، وتم: چاره كىك؟ فه رموى: چه ند ده توانى، گه ر زيادى بكه يت نه وه خىتره، وتم: نيوه؟ فه رموى: چه ند ده توانى، گه ر زيادى بكه يت نه وه خىتره، وتم: دوو سى يه؟ فه رموى: چه ند ده توانى، گه ر زيادى بكه يت نه وه خىتره، وتى: هه موو دوعاكانم بۆ تۆ ته رخان ده كه م (واته بۆ سه له واتدان له سه ر تۆ)، فه رموى: كه وابوو به شى خه م و په ژاره ت ده كات (واته نايا نه لىت) و له گونا هه كانت خو شده بن).

فه رموده كه ى "أوس بن أوس" (خوا لى رازى بىت) ده فه رموى: پىغه مبه رى خودا (ﷺ) فه رموى: ((باشترين رۆژه كانى ئيوه رۆژى جومعه يه، ئاده مى تىدا دروستكرا، "النفحة-نه فحى صور" ى تىدايه، و "الصعقة-قريشكه يان زيره" ى تىدايه، بۆيه سه له واتى زۆرم له سه ر بده ن، سه له واته كانتان به من ده گات، وتيان: نه ى پىغه مبه رى خودا (ﷺ) چۆن سه له واته كانمان به تۆ ده گات له كاتىكدا تۆ له خاكدا

رزاویت؟ فهرمووی: خودا(عز وجل) حه رامی کردووه له سه ر زهوی جهستهی پیغه مبه ران بخوات)).

فهرمووده که ی "أبي هريرة" فهرمووی: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((خیرترین روژیک خوری تیدا هه لبیت روژی جومعه یه، تیایدا ئاده م دروستکرا، تیایدا دابه زی} له به هه شت ده رکرا}، تیایدا خودا ته و به ی لی قبول کرد و تیایدا مرد، و تیایدا قیامت هه لدهستی، هه رچی گیانداره که روژی جومعه دیت و خور هه لدیت گوی بۆ دهنگی هه ستانی قیامت ده گرن جگه له مروّف و جینی، له روژی هه یینیدا ساتیک هه یه هه ر به نده یه کی موسلمان پیی بگات و تیایدا دوعا بکات و داوای شتیک له خودا بکات خودا پیی ده به خشیت)).

فهرمووده که ی "أبي الدرداء" (خوا لیی رازی بیت) ده فهرموی: پیغه مبه ری خودا فهرمووی: ((له روژی جومعه دا سه له واتی زۆرم له سه ر بده ن، چونکه روژیک ی مه شهوده و فریشته کانی تیدا ئاماده ده بیت، هه ر که سه سه له واتم له سه ر لی بدات سه له واته که ی پیم ده گات تا ته واو ده بیت، ده لی: وتم: له دوا ی مردنیش؟ فهرمووی: خودا حه رامی کردووه له سه ر زهوی جهسته ی پیغه مبه ران بخوات، بۆیه پیغه مبه ری خودا زیندووه و روژی پیده دریت)) ئەم فهرمووده ی "أبي الدرداء" به سه نه دیکی تر "الطبراني" هیئاویه تی، و "ابن ماجه" ش ریوایه تی کردووه .

فهرمووده که ی "أبي أمامة"، "البيهقي" ده لییت: له "أبي أمامة" هوه (خوا لیی رازی بیت) ده فهرمویت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ده فهرمویت: ((له هه موو روژیک ی جومعه دا سه له واتی زۆرم له سه ر بده ن، چونکه سه له واتی ئوممه ته که م بۆم ده خرینه روو، هه رکامیان سه له واتی زۆرترم له سه ر بدات له هه موویان پله و پایه ی له من نزیکتره)).

فهرموده که ی "أنس": "الطبرانی" ده لیت: له "أنس" هوه (خوا لی رازی بیّت) ده لیت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) ده فهرمویت: ((سه له واتی زۆرم له سهر بدهن له رۆژی جومعه دا، جبریل له پهروه ردگار بییه هوه (عز وجل) ئیستا هات بۆ لام و فهرمووی: ههر موسلمانیک له سهر زهوی یهك جار سه له وات له سهرت بدات من و فریشته کانم ده سه له واتی له سهر ده دهین)).

ههروه ها له "أنس" هوه ده فهرمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((له رۆژی جومعه دا سه له واتی زۆرم له سهر بدهن، چونکه سه له واته کانتان بۆم ده خرینه رو)).
ئهم دوو فهرموده یه هه رچهند لاوازن، به لام شایه نی به لگه هینانه و ئاماژه بۆ کردن.
"ابن أبي السري" یش ریوایه تی کردوه له "أنس" هوه له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) ده فهرمویت: ((له رۆژی جومعه دا سه له واتم له سهر بدهن)).

هاوه لان سه له واتیان له رۆژی جومعه دا لا باش و په سه ند بوو.

زهیدی کوپی وه هب ده لیت: "ابن مسعود" (خوا لی رازی بیّت) پیی وتم: ئه ی زهیدی کوپی وه هب له رۆژی جومعه دا هه زار جار سه له وات له سهر پیغه مبهر (ﷺ) واز لی مه هینه، بلتیت: "اللهم صل على محمد النبي الأمي"

فهرموده که ی "الحسين بن علي" (خوا لی رازی بیّت): "أبو يعلى" له مه سنه ده که یدا ریوایه تی کردوه تا ده گاته سهر "العلاء بن عبد الرحمن" ده لیت: گویم له "الحسين بن علي بن أبي طالب" ده یفهرموو: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((له ماله کانتاندا سه له وات لی بدهن و مه یانکه ن به گورستان، ماله که م مه که ن به جی جه ژن و جی بۆنه، سه له واتم له سهر بدهن و سه لامم لی بکه ن، سه له وات و سه لامی ئیوه له ههر شوینیک بن پیم ده گات)).

"الطبرانی" له "المعجم الكبير" دا له "حسین بن حسن بن علي بن أبي طالب" هوه له باوکییه وه له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فهرمووی: له هه ر شوینیک هه ن سه له واتم لی بدهن، سه له واته کانتان به من ده گات)).

فهرمووده که ی "الحسین" ی برای (خوا لئی رازی بیّت) فهرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: هه ر که س ناوی منی لاهینرا و له دهستی چوو سه له واتم له سه ر بدات، ریگی به هه شتی له دهست ده چیت)).

النسائی" ده فهرموویت: له "علي بن حسين" هوه له باوکییه وه له باپیرییه وه له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فهرمووی: (به خیل که سیکه ناوی منی لا بهینریت و سه له واتم له سه ر نه دات)).

فهرمووده که ی "فاطمة" (خوا لئی رازی بیّت) "أبو العباس الثقفي" ده لیت: "أبو رجاء" بوی باسکر دین تا ده چیته سه ر "عبدالله بن الحسن" له دایکییه وه: پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمووی به "فاطمة" ی کچی (خوا لئی رازی بیّت): ((گه ر چوو یه ناو مگه وته وه بلی: "بسم الله، والحمد لله، اللهم صل على محمد وسلم، اللهم اغفر لي، وسهل لي أبواب رحمتك" کاتیک رویشتییه دهره وه له مزگه وت هه مان شت بلی، جگه له وه ی فهرمووی: "وسهل لي أبواب رزقك"))

هه روه ها "الترمذي" له "علي بن حجر" له "إسماعيل بن إبراهيم" ریوا یه تی کردوه تا ده گاته سه ر "فاطمة الكبرى" (خوا لئی رازی بیّت) "إسماعيل" ده لیت: گه یشتم به "عبدالله بن الحسن" له مه که، پرسیار ی ئه م فهرمووده یه م لی کرد، ئه ویش بوی گنیرامه وه.

فهرموده که ی "البراء بن عازب" (خوا لئی رازی بیّت) "أحمد بن عمرو بن أبي عاصم" له "البراء" هوه (خوا لئی رازی بیّت): پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: ((هر که سه سه له واتم له سه ر لی بدات ده چاکه ی بۆ ده نووسری و ده خراپه ی به هویه وه لی هه لده وه ریّت، و ده پله به رزی ده کاته وه، وه ک نازاد کردنی ده کۆیله وان بۆی))

فهرموده که ی "جابر بن عبدالله" (خوا لئی رازی بیّت) "النسائي" له "سننه الكبير" ده لیّت: "أحمد بن عبدالله بن سوید ابن منجوف" بۆی باسکردین تا ده گاته سه ر "جابر بن عبدالله" (خوا لئی رازی بیّت) فهرمووی: پیغه مبهری خودا فهرمووی: ((هر ده سه ته یه ک کۆده بنه وه و پاشان به بی یادی خودا (عز وجل) و سه له وات له سه ر پیغه مبهر (ﷺ) بلاوه ی لی ده که ن نهوا له سه ر بۆگه نترین لاشه ی تۆپیو هه لده ستن))

هه روه ما "أحمد بن عمرو بن أبي عاصم" ده لیّت: "أحمد بن عصام" بۆی باسکردین تا ده گاته سه ر "جابر" (خوا لئی رازی بیّت) فهرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((مه مکه ن به مه تاره ی سوار (ده فریک بووه ئاوی تییدا هه لگیراوه)، سوار مه تاره که ی پر ده کات، که ته واو ده بیّت و شته کانی به ولاخه که یدا هه لده واسیّت، گه ر ئاوی تییدا بیّت ده یخواته وه به پیویستی خۆی یان ده ستنوویژی لی هه لده گریّت، نه گه ر نه، مه تاره که ده ریژیّت بمخه نه سه ره تا و ناوه پاستی دوعا وه مه مخه نه کۆتاییه که یه وه))

"الطبراني" ده لیّت: "إسحاق الدبري" بۆی باسکردین تا ده گاته سه ر "جابر": فهرموده که ی باس کرد، جگه له وه ی ده لیّت: "بمخه نه سه ره تایی دوعا و ناوه پاستی دوعا و کۆتاییه که یه وه"

فهرموده که ی "أبي رافع" مه ولای پیغه مبهر (ﷺ) "الطبراني" ده لیّت: "نصر بن

عبدالملك السنجاري "بوی باسکردين تا دهگاته سهر" "أبي رافع" دهفهرمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) دهفهرمویت: ((گهر گوئی یه کیک له ئیوه زرنگایه وه با یادم بکات و سه له واتم له سهر بدات))

هروهها "محمد بن إسحاق بن خزیمه" دهفهرمویت: "زیاد بن یحیی الحسانی" بوی باسکردين تا دهگاته سهر "أبي رافع" دهفهرمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموی: گهر گوئی یه کیک له ئیوه زرنگایه وه با یادم بکات و سه له واتم له سهر بدات و بلیت: خودا یادی ئه و که سه بکات یادم دهکات))

فهرموده که ی "عبدالله بن أبي أوفی" (خوا لیئی رازی بیئت) "الترمذی" له "الجامع" که یدا دهلیت: "علي بن عيسى بن يزيد البغدادي" بوی باسکردين تا دهگاته سهر "عبدالله بن أبي أوفی" فهرموی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموی: ((ههر که س پیوستییه کی هه بوو له لای خودا یان له لای که سیک له رۆله کانی ئادهم، با دستنویژ هه لبرگیت و دستنویژه که ی رۆر باش هه لبرگیت، پاشان دوو رکات نویژ بکات، پاشان مه دح و سه نای خودا بکات و سه له وات له سهر پیغه مبهر (ﷺ) لیبدات، پاشان بلیت: "لا إله إلا الله الحليم الكريم، سبحان الله رب العرش العظيم، الحمد لله رب العالمين، أسألك موجبات رحمتك وعزائم مغفرتك، والغنيمة من كل بر، والسلامة من كل اثم، لا تدع لي ذنبا إلا غفرته، ولا هما إلا فرجته، ولا حاجة هي لك رضا إلا قضيتها يا أرحم الراحمين"))

فهرموده که ی "رويفع بن ثابت" (خوا لیئی رازی بیئت) "الطبراني" له "المعجم الكبير" دا دهلیت: "عبدالملك بن یحیی بن بکیر المصري" بوی باسکردين تا دهگاته "رويفع بن ثابت الأنصاري" دهفهرمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموی: ((ههر

کهس بَلَّیت: "اللهم صل على محمد، وأنزله المقعد المقرب عندك يوم القيامة-واته:
"اللهم صل على محمد" خودایه له پله و پایه‌ی نزیککراوه له خۆت له رۆژی دوااییدا
داینبییت "شفاعه‌تی منی بۆ شایسته ده‌بیّت))

فه‌رموده‌که‌ی "أبي أمامة" (خوا لئی رازی بیّت) "الطبراني" ده‌لئیت: "محمد بن إبراهيم
بن عوف" بۆی باسکردین تا ده‌گاته‌سه‌ر "أبي أمامة": فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)
فه‌رمووی: ((هه‌ر ده‌سته‌یه‌ک له مه‌جلیسیکدا دانیشتن و پاشان لئی هه‌ستان و یادی
خودایان نه‌کرد و سه‌له‌واتیان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) لئنه‌دا ئه‌وا ئه‌و مه‌جلیسه‌ بۆیان
ده‌بیّت به‌په‌شیمان))

"الطبراني" هه‌ر له "أبي أمامة" هوه فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ری خودا(ﷺ) فه‌رمووی:
((هه‌ر که‌س سه‌له‌وات له‌سه‌رم بدات خودا ده‌سه‌له‌واتی له‌سه‌ر ده‌دات، فریشته‌یه‌کی
پێ تاییه‌تکراوه تا به‌منی بگه‌یه‌نیت))

"إسماعيل ابن إسحاق" له کتیبه‌که‌یدا: له عبدالرحمن بن بشر بن مسعوده‌وه
فه‌رمووی: ((وترا: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا فه‌رمانت پیکردین سه‌لامت لی بکه‌ین ئیمه
زانیمان چۆن سه‌لامه‌تت لی بکه‌ین، ئه‌ی چۆن سه‌له‌واتت له‌سه‌ر لی بده‌ین؟
فه‌رمووی: ده‌لئین: "اللهم صل على آل محمد كما صليت على آل إبراهيم، اللهم بارك
على آل محمد كما باركت على آل إبراهيم"))

هه‌ر له "عبدالرحمن بن بشر بن مسعود" هوه(خوا لئی رازی بیّت) ده‌فه‌رموویت:
وتمان، یان وترا به‌ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ): فه‌رمانمان پیکرا سه‌له‌وات و سه‌لامت له‌سه‌ر
بده‌ین، "سه‌لام" مان زانی، به‌لام چۆن سه‌له‌واتت له‌سه‌ر بده‌ین؟ فه‌رمووی: ده‌لئین:
"اللهم صل على محمد كما صليت على آل إبراهيم" وه‌ک ئه‌و ویترا باسی کرد.

فهرموده که ی "أبي بردة بن نيار" (خوا لئی رازی بیئت) "النسائي" له "أبي بردة بن نيار" هوه: ده فهرمویت: پیغه مبهری خودا (ﷺ) ده فهرمویت: ((هه رکهس له ئوممه تم صه له واتم له سه ر بدات صه له واتیکي موخلیسانه له دلله وه خودا به وه ده صه له واتی له سه ر ده دات، ده پله پایهی بهرز ده کاته وه و به وه ده چاکه ی بو ده نوسیئت و ده خراپه ی له سه ر هه لده وه رینیئت))

"الطبراني" له "المعجم الكبير" دا له "سعید بن عمیر بن عقبه بن نيار الأنصاري" هوه له مامیه وه "أبي بردة بن نيار" هوه هه مان فهرموده ریوایه ت ده کات.

فهرموده که ی "عمار بن یاسر" (خوا لئی رازی بیئت) "أبو الشیخ الأصبهاني" له "عمار بن یاسر" هوه (خوا لئی رازی بیئت) فهرموی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموی: ((خودا (تبارک و تعالی) فریشته ی هه یه که گوئی بیستنی دروستکراوه کانی پیداو، ئه وه له سه ر گۆره که م وه ستاوه که مردم، هه رکهس صه له واتیکم له سه ر بدات پیم ده لئیت: ئه ی محمد فلانی کورپی فلان صه له واتی دا له سه رت، فهرموی: خودا (تبارک و تعالی) صه له وات له سه ر ئه وه پیاوه بدات به هه ر دانه یه ک ده دانه))

"الطبراني" له "المعجم الكبير" دا له "ابن الحميري" هوه ده لئیت: "عمار بن یاسر" پیی وتم: ئه ی "ابن الحميري" پیتخۆشه ده رباره ی خۆشه ویسته که م پیغه مبهر (ﷺ) باست بو بکه م؟ وتم: به لئ، فهرموی: ((پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرموی: ئه ی عه مار خودا فریشته ی هه یه گوئی بیستنی هه موو دروستکراوه کانی پیداو و له سه ر گۆره که م راوه ستاوه کاتیک ده مرم هه تا رۆژی دواپی، هه ر که سیك له ئوممه تم صه له واتیکم له سه ر بدات فریشته که به ناوی خۆی و باوکیه وه ناوی ده هیئیت و ده لئیت: ئه ی محمه د، فلان ئه وه نده و ئه وه نده صه له واتی له سه رت دا، خودا (عز وجل) به هه ر دانه یه ک ده دانه صه له وات له سه ر ئه وه پیاوه ده دات))

هەر له "عمار بن یاسر" هوه ده فه رموئیت: گویم له پیغه مبهری خودا بوو (ﷺ) ده یفه رموو: خودا فریشته یه کی هه یه گوئی بیستنی بهنده کانی پیداو، هەر که س صه له واتیک له سه رم بدات پیم ده گه یه نیت، منیش داوام له پهروه ردگارم کردوو هەر بهنده یه که صه له واتیکم له سه رم ده دات خودا ده صه له واتی له سه رم بدات))

فه رمووده که ی "أبی امامه بن سهل بن حنیف (خوا لئی رازی بیت) "الشافعی" له مه سنه ده که یدا ده فه رموئیت: له "أبی امامة بن سهل بن حنیف" هوه یه کیک له هاوه لانی پیغه مبهر (ﷺ) هه والی پیداو: سوننه ت له نوئیژی جه نازهدا ئه وه یه: ئیمام "الله اکبر" بکات پاشان سوره تی "الفاتحة" بخوینیت له دواى "الله اکبر" ی یه که م (به نهینى له نه فسی خویدا بیخوینیت)، پاشان صه له وات له سه رم پیغه مبهر (ﷺ) لى بدات، له "الله اکبر" هکانی تر دا دوعا بو مردوو که یه کلابکاته وه، له شتیک له وانهدا قورئان ناخوینیت، پاشان به نهینى له نه فسی خویدا سه لام ده داته وه))

"إسماعیل بن إسحاق" دیسان له "أبی امامة بن سهل بن حنیف" که قسه ی بو "سعید بن المسیب" کردوو، فه رموو: سوننه ت له نوئیژی جه نازهدا ئه وه یه: سوره تی "الفاتحة" بخوینیت و صه له وات له سه رم پیغه مبهر (ﷺ) لى بدهیت پاشان دوعا بو مردوو که بکهیت تا ته واو ده بیت، ته نها یه که جار قورئان ده خوینیت، پاشان له نه فسی خویدا سه لام بداته وه. "النسائی" له سونه نه که یدا ریوایه تی کردوو و ئه م فه رموو ده ئیسناده که ی دروسته .

فه رمووده که ی "جابر بن سمرة" (خوا لئی رازی بیت) "الدقیقی" ده لیت: له "جابر بن سمرة" هوه وتی: ((پیغه مبهر (ﷺ) چوو ه سه رمینه بر، و فه رموو: آمین، آمین، بویه وترا: ئه ی پیغه مبهری خودا، پیشتتر ئه وه ت نه کردوو (نه فه رموو هه)؟ فه رموو: جبریل

پیی فەرمووم - (فەرموودە کە ی باس کرد) و تیایدا فەرمووی: ئە ی محەمەد هەر کەس تۆی لا باسبکریت و صەلە واتت لە سەر نەدات و بمریت ئەوا چوو تە ئاگرەو، خودا دووری بخاتەو، بلی: آمین، منیش وتم: آمین))

فەرموودە کە ی "مالک بن الحوریت" (خوای لی رازی بیّت) "أبو حاتم البستی" لە سەحیحە کەیدا لە "مالک بن الحوریت" لە باوکیەو، لە باپیریەو: فەرمووی: ((پیغە مەبەر سەرکەوتە سەر مینبەر، کە سەرکەوتە سەر پلە ی یە کە م فەرمووی: آمین، کاتی ک سەرکەوتە سەر پلە ی دوو م فەرمووی: آمین، پاشان سەرکەوتە سەر پلە ی سییە م و فەرمووی: آمین، پاشان فەرمووی: جبریل هات بۆ لام و فەرمووی: ئە ی محەمەد، هەر کەس گە یشتە رە مەزان و خودا لی خۆش نەبوو خودا دووری بخاتەو، منیش وتم: ئامین، فەرمووی: هەر کەس بە دایک و باوکی گە یشت یان بە یە ککیان و چوو ناو ئاگرەو خودا دووری بخاتەو، منیش وتم: ئامین، هەر وەها فەرمووی: هەر کەس ناوی تۆی لا هیئرا و صەلە واتی لە سەر نەدایت خودا دووری بخاتەو، بلی: ئامین، منیش وتم: ئامین.

فەرموودە کە ی "عبدالله بن جزء الزییدی" (خوای لی رازی بیّت) جعفر الفریابی: لە "عبدالله بن الحارث جزء الزییدی" هەو پیغە مەبەر (ﷺ) رویشتە مزگەوت و سەرکەوتە سەر مینبەر، کاتی ک سەرکەوتە سەر یە کە م پلە فەرمووی: ئامین، پاشان سەرکەوتە سەر پلە ی دوو م و فەرمووی: ئامین، و پاشان سەرکەوتە سەر سییە م و فەرمووی: ئامین، کاتی ک دابەزی پیی وترا: بینیمان شتی کت کرد پیشتەر نە تکر دبوو؟ فەرمووی: جبریل لە یە کە م پلە دا بۆم دەرکەوت و فەرمووی: ئە ی محەمەد، هەر کەس گە یشت بە یە ککی لە دایک و باوکی و نە یان بڕدە بە هە شتەو خودا دووری بخاتەو، فەرمووی: وتم:

ثامین، پاشان له دووهدا فهرمووی: هەر کهس گه‌یشته مانگی ره‌مه‌زان و خودا لئی خۆش نه‌بوو، خودا دووری بخاته‌وه، منیش وتم: ثامین، له سڤیه‌مدا فهرمووی: هەر کهس ناوی تۆی لا هینرا و سه‌له‌واتی له‌سه‌ر نه‌دای خودا دووری بخاته‌وه پاشان خودا دووری بخاته‌وه، منیش وتم: ثامین))

فه‌رمووده‌که‌ی "ابن عباس" (خوا لئی رازی بیټ) "الطبرانی" له "المعجم" دا له "ابن عباس" وه-خوا له خۆی و باوکی رازی بیټ-فه‌رمووی: ((که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌سه‌ر مینبه‌ر بوو سیّ جار فه‌رمووی: ثامین، له‌وباره‌یه‌وه پرسیا‌ری لی‌کرا، و فه‌رمووی: جبریل هات بوّ لام و فه‌رمووی: هەر کهس منی لا باسکرا و سه‌له‌واتی نه‌دا له‌سه‌رم خودا دووری بخاته‌وه، بلّی: ثامین، منیش وتم: ثامین، فه‌رمووی: هەر کهس گه‌یشت به‌ دایک و باوکی یان به‌یه‌کیکیان و بمریّ و خودا لئی خۆش نه‌بیټ خودا دووری بخاته‌وه، بلّی: ثامین، منیش وتم: ثامین، هەر کهس گه‌یشته ره‌مه‌زان و خودا لئی خۆش نه‌بوو، خودا دووری بخاته‌وه، بلّی: ثامین، منیش وتم: ثامین))

هه‌روه‌ها له فه‌رمووده‌کانی "ابن عباس" (خوایان لیّ رازی بیټ): پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ((هەر کهس له‌ نووسراوی‌کدا سه‌له‌وات له‌سه‌رم بدات به‌رده‌وام سه‌له‌واته‌که‌ جاری ده‌بیټ تا ناوی من له‌و نووسراوه‌دا بیټ))

فه‌رمووده‌یه‌کی تر "أبي هريرة" وه فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی.... فه‌رمووده‌که‌ی باس کرد.

به‌مه‌وقوفی له "محمد بن حمیر" وه گنڤراوه‌ته‌وه: ده‌لیت: ((هەر کهس له‌ نووسراوی‌کدا سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بدات، فریشته‌کان به‌یانیان و ئیواران سه‌له‌واتی له‌سه‌ر ده‌ده‌ن هه‌تا ناوی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) له‌و نووسراوه‌دا بیټ))

"عبدالله بن صالح" ده لیت: هندی له ئه هلی فهرموده له خه وندا بینان، پیوترا: خودا چی له گه لا کردی؟ وتی: لیم خۆش بوو، وترا: به چی؟ وتی: به و سه له واتانه له نوسراوه کاندا له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ده منوسی.

ههروه ها له فهرموده کانی "ابن عباس - ئه وه یه "الطبرانی" له "المعجم" دا ریوایه تی کردوه: له "ابن عباس" وه فهرموی: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرموی: ((هه ر که س سه له واتی له سه ر من له بیر بجیت ریگه ی به هه شتی لیتیکچوه)) ههروه ها "ابن ماجه" له سونه نه که یدا ریوایه تی کردوه.

فهرموده که ی "محمد بن الحنفیه" (خوا لئی رازی بیّت) "ابن ابي عاصم" له کتیبی: "الصلاة على النبي" دا ده لیت: له "جعفر بن محمد" له باوکیه وه فهرموی: ((پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرموی: هه ر که س ناوی منی لابهینریت و له بیری چوو سه له واتم له سه ر بدات ئه وا ریگه ی به هه شتی لی هه له بووه))

فهرموده که ی "ابی هریره" (خوا لئی رازی بیّت) له "ابی هریره" وه (خوا لئی رازی بیّت): ((هه ر که س له بیری چوو سه له واتم له سه ر بدات ریگه ی به هه شتی هه له کردوه))

فهرموده که ی "ابی ذر" (خوا لئی رازی بیّت) له "ابی ذر" وه (خوا لئی رازی بیّت): پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرموی: ((به خیلترین مرؤف ئه و که سه یه ناوی منی لابهینریت و سه له واتم له سه ر نه دات))

"ابن ابي عاصم" له کتیبی "الصلاة على النبي" (ﷺ) دا ده لیت: له "ابی ذر" وه (خوا لئی رازی بیّت) فهرموی: ((رؤژیک چوومه ده ره وه و هاتم بو لای پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فهرموی: ((ده تانه وی هه و لتان پی بده م ده رباره ی به خیلترین

کهس؟ وتیان: به لئی، ئه ی پیغه مبهری خودا، فه رموی: هر کهس ناوی منی لا بهینریت و سه له واتم له سه ر نه دات، ئه وه به خیلترین کهسه))

فه رموده کهی "وائله بن الأسقع" (خوا لئی رازی بیئت) له "وائله بن الأسقع" هوه فه رموی: پیغه مبهری خودا (ﷺ): ((هر دهسته یه که له دانیشتنیکدا دابنیشن و پاشان بلاوه ی لئی بکه ن پیس ئه وه ی یادی خودا بکه ن و سه له وات له سه ر پیغه مبهر (ﷺ) بدهن، ئه وا ئه و دانیشتنه له روژی دوا پیدا ده بیته په شیمانی له سه ریان))

فه رموده کهی "أبي بکر الصديق" (خوا لئی رازی بیئت) "ابن شاهین" ده لیت: له "أبي بکر الصديق" هوه (خوا لئی رازی بیئت) ده فه رمویت: گویم له پیغه مبهری خودا (ﷺ) بوو ده یفه رموو: ((هر کهس سه له واتم له سه ر بدات له روژی دوا پیدا ده بم به تکاکاری (شفاعة تکاری)))

"ابن أبي داود" ده لیت: له "أبي بکر الصديق" هوه (خوا لئی رازی بیئت) فه رموی: گویم له پیغه مبهری خودا (ﷺ) بوو له حه جی مالئا واییدا ده یفه رموو: ((خودا (عز وجل) به داوای لیخوشبوون گونا هه کانتان پی ده به خشیت ه وه، هر کهس به نییستی راستگو یانه داوای لیخوشبوون بکات خودا لئی ده بوریت، هر که سیش بلیت: "لا إله إلا الله" ترازووه کهی پارسه نگ ده دریت، هر کهس سه له واتم له سه ر بدات له روژی دوا پیدا ده بمه تکاکاری))

فه رموده کهی "عائشة" (خوا لئی رازی بیئت) "إبراهيم بن رشيد بن مسلم" ده لیت: له "عائشة" هوه (خوا لئی رازی بیئت) فه رموی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فه رموی: ((هر به نده یه که سه له واتیکم له سه ر ده دات فریشته یه که به رزی ده کاته وه تا ده یگه یه نیته رووی "الرحمن" (عز وجل) په روه ردگارمان (تبارک وتعالی) ده فه رمویت:

بیبه ن بۆ لای گۆری بهنده کهم داوای لیخۆشبون بۆ خاوه نه که ی بکات و چاوی به وه
رۆشن بیته وه))

"أبو نعیم" ده لیت: له "عائشة" وه (خوا لئی رازی بیته) فه رموی: پیغه مبهری
خودا (ﷺ) فه رموی: ((هر کهس سه له واتم له سه ر بدات فریشته کان سه له واتی
له سه ر ده دن تا ئه و له سه له واتداندا بیته له سه ر من، با بهنده یه ک زۆری بکات یان
که می بکات))

فه رموده که ی "عبدالله بن عمرو" (خوا لئی رازی بیته) "أبو داود" له سونه نه که یدا
له "عبدالله عمرو بن عاص" وه گوئی له پیغه مبهری خودا (ﷺ) بوو فه رموی: ((گه
گویتان له بانگویت بوو ههروه ئه و ده یلیت بیلینه وه پاشان سه له واتم له سه ر بدهن،
هر کهس سه له واتیکم له سه ر بدات خودا ده سه له وات له سه ری ده دات، پاشان داوای
وه سیله م بۆ بکه ن، چونکه ئه وه پله و پایه یه که له به هشتدا ته نها به بهنده یه ک له
بهنده کانی خودا ده دریته، رجام وایه من ئه و که سه بم، هر کهس داوای وه سیله م بۆ
بکات شفاعته تی منی بۆ پیویست ده بیته)) ههروه ها "مسلم" له "محمد بن مسلمة" وه
ریوایه تی کردوه .

فه رموده یه کی تره یه: "أبو قیس" ده لیت: گویم له "عبدالله بن عمرو بن العاص"
بوو ده یفه رموو: ((هر کهس له سه ر پیغه مبهر (ﷺ) سه له واتیک لی بدات خودا و
فریشته کانی به و سه له واته هه فته سه له واتی له سه ر ده دن، با (که سیك) که م یان
زۆر سه له وات بدات))

فه رموده یه کی تری مه وقوفی هه یه: له "عبدالله بن عمرو" وه فه رموی: ((هر کهس
پیویستییه کی له لای خودا هه بوو با چوارشه ممه و پینج شه ممه و جومعه به پۆژوو بیته،

کاتیك گه یشته روژی جومعه خوئی پاك ده کاته وه و ده چیت بۆ مزگهوت و سه دهه قه یه ک
ئه نجام ده دات که م یان زۆر، کاتیك نوژی جومعه ی کرد بلیت: "اللهم انی أسألك
باسمک، بسم الله الرحمن الرحيم الذي لا إله إلا هو الحي القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم
الذي ملأ عظمته السموات والأرض الذي عنت له الوجوه وخشعت له الأصوات و
جلت القلوب من خشيته: أن تصلي على محمد (ﷺ) وأن تعطيني حاجتي وهي كذا وكذا"
ئو دوعایه ی وه لأم ده دریتته وه إنشاء الله، فهرمووی: ده وترا: خه لکه نه فامه کان فییر
مه که ن به م دوعایه نه وه ک داوا یه کی خراپ یان برینی ره حمی پی بکه ن))

فهرمووده که ی "أبي الدرداء" (خوا لئی رازی بیّت) "الطبراني" له "المعجم الكبير" دا
ده لیت: له "أبي الدرداء" وه فهرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((هر که س
که روژی لی ده بیته وه و کاتیك ئیواره ی به سه ردا دیت ده سه له واتم له سه ر بدات
شفاعه تی منی ده گاتی))

"الطبراني" ده لیت: له "أبي الدرداء" وه فهرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ)
فهرمووی: ((له روژی جومعه دا سه له واتی زۆرم له سه ر بدن، ئو روژه روژیکی
مه شهوده، فریشته ی تیدا ئاماده ده بیّت، هر به نده یه ک سه له واتم له سه ر بدات
ده نگه که یم ده گاتی له هر شوینیک بیّت، وتمان: له دوا ی مردنیشته؟ فهرمووی:
له دوا ی مردنیشتم، خودا حه رامی کردوه له سه ر زهوی جهسته ی پیغه مبهران بخوات))
فهرمووده که ی "سعید بن عمير الأنصاري البدری" (خوا لئی رازی بیّت) "عبدالباقي بن
قانع" ده لیت: له "سعید بن عمير" له باوکیه وه، فهرمووی: پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی:
((هر که س راستگویانه له نه فسی خویدا سه له واتم له سه ر بدات خودا ده سه له واتی
له سه ر ده دات و ده په پایه ی به رز ده کاته وه و به هویه وه ده چاکه ی بۆ ده نوسریت))

دهروازهی دووهم

له "مرسل"^(١) و "موقوف" هکان^(٢)

له "یزید الرقاشی" هوه دهلیت: ((فریشتهیهك له روژی جمعهدا تهرخانکراوه، هه رکهس سهلهوات لهسه ر پیغه مبه ر (ﷺ) بدات به پیغه مبه ری دهگه یه نیّت (ﷺ) و دهلیت: فلان له ئومه ته کهت سهلهوات لهسه ر دهوات)) ئەم فهرمووده یه مهوقوفه .
"مبارک" له پیغه مبه ری خوداوه، فهرمووی: ((له روژی جومعهدا سهلهواتی زۆرم لهسه ر بدهن))

له "أیوب" هوه فهرمووی: دهلیت: پیّم گه یشتووه - خودا زاناته - فریشتهیهك تهرخانکراوه به هه ر کهسیك سهلهوات لهسه ر پیغه مبه ر (ﷺ) لیدهوات تا دهیگه نیته پیغه مبه ر (ﷺ).

١. فترموودهی مورسل: ئەو فهرمووده یه شوینکه وتوویهك (تابعی) ریوایه تی دهکات له پیغه مبه ری خوداوه (ﷺ) واته دهلیت: پیغه مبه ر (ﷺ) وای فهرمووه، به بی ئه وهی ناوی یه کیک له هاوه لان بهینیت. (وه رگێ)

٢. فترمووده یه متوقف: ئەو فهرمووده یه بدریته پال یه کیک له هاوه لان وله تینه په پیت بۆ پیغه مبه ری خودا (ﷺ) واته هاوه له که نهلیت: پیغه مبه ری خودا (ﷺ) وای فهرمووه. (وه رگێ)

له "سهیل" هوه ده لیت: هاتم سه لامیک بکه م له پیغه مبه ر (ﷺ) "حسن" ی کورپی حسین له مالیک لای پیغه مبه ر (ﷺ) ئیوارهی ده کرده وه، بانگه یشی کردم، منیش چووم بۆ لای، وتی: نزیك به ره وه و نانی ئیواره بخۆ، ده لی: وتم نامه ویت، وتی: چیته ده بینم وه ستای؟ ده لی: هاتم سه لامیک له پیغه مبه ر (ﷺ) بکه م، وتی: گهر چوو یه ناو مزگه وته وه سه لام له پیغه مبه ر (ﷺ) بکه، پاشان وتی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: له ماله کانتاندا نو یژ بکه ن و ماله کانتان مه که ن به گۆرستان، خودا نه فره تی کرد له یه هود گۆری پیغه مبه رانیان کرد به مزگه وت، سه له واتم له سه ر بده ن، چونکه سه له واته کانتان به من ده گات له هر کوی بن))

له "جریر بن حازم" هوه ده لیت: گویم له "الحسن" بوو ده یوت: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: به سه به خیلی بۆ که سیك من له لای باسبرکیم و سه له واتم له سه ر نه دات))
له "الحسن" هوه فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ((به سه ژه نگوزار بۆی، ده سته یه ک باسی من بکه ن و سه له واتم له سه ر نه دهن))

له "الحسن" هوه به رزی ده کاته وه بۆ لای پیغه مبه ر (ﷺ): ((له رۆژی جومعه دا سه له واتی زۆرم له سه ر بده ن))

له "جعفر" هوه له باوکیه وه به رزی ده کاته وه بۆ لای پیغه مبه ر (ﷺ) ((هر که س سه له وات له سه ر من له بیر بکات ریگهی به هه شتی هه له کردووه))

"محمد بن علی" ده لیت: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ((هر که س منی لا باسبرکیت و سه له واتم له سه ر نه دات ریگهی به هه شتی لی تیکچووه))

له "محمد بن علی" هوه به رزی ده کاته وه بۆ لای پیغه مبه ر (ﷺ) ((هر که س له بیرى چوو سه له واتم له سه ر بدات ریگهی به هه شتی لیتیکچووه))

له "جعفر" هوه له باوکیه وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: ((هر که س منی لا باسبرکت و صله واتم له سهر نه دات ئه وا ریگه ی به هشتی لی ٔ تیکچوه))

له "عبدالله بن عمرو" هوه فه رموی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: ((هر که س صله واتم له سهر بدات، یان داوی وه سیله م له خودا بۆ بکات له رۆژی دوایدا شه فاعه تی منی بۆ حه لال ده بیٔ))

له "یه زید بن عبدالله" هوه لایان په سهند بوو بلین: ((اللهم صل محمد النبي الأمي عليه السلام))

له "عبدالله" هوه وتوویه تی: ((گهر صله واتان له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) لیدا ئه وا به باشی صله وات لیدهن، ئیوه نازان له وانیه بۆ پیغه مبه ر بخریته روو، وتیان: فیрман بکه، وتی: بلین:

"اللهم اجعل صلواتك ورحمتك وبركاتك على سيد المرسلين و إمام المتقين وخاتم النبيين محمد عبدك ورسولك، إمام الخير وقائد الخير ورسول الرحمة، اللهم ابعته مقاما محمودا يغبطه به الأولون والآخرون، اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنك حميد مجيد")

"يونس مولى بني هاشم" وتی: وتم به "عبدالله بن عمر" یان "ابن عمر": چۆن صله وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) بدهین؟ فه رموی: ((اللهم اجعل صلواتك وبركاتك ورحمتك على سيد المرسلين وإمام المتقين وخاتم النبيين محمد عبدك ورسولك إمام الخير وقائد الخير، اللهم ابعته يوم القيامة مقاما محمودا يغبطه الأولون والآخرون، وصل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم))

له "إبراهيم" هوه وتی: وتیان: ئه‌ی پیغه مبه‌ری خودا (ﷺ) زانیمان چۆن سه‌لامت لیّ بکه‌ین، ئه‌ی چۆن سه‌له‌واتت له‌سه‌ر بده‌ین؟ فه‌رمووی: بَلَّيْن: "اللهم صل على محمد عبدك ورسولك وأهل بيته، كما صليت على إبراهيم إنك حميد مجيد"

"السري بن يحيى" وتی: گویم له "الحسن" بوو وتی: کاتیک ئه‌م ئایه‌ته دابه‌زی: "إن الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما" وتیان: ئه‌ی پیغه مبه‌ری خودا، زانیمان چۆن سه‌لام بکریت، چۆن فه‌رمانمان پیّ ده‌که‌ی سه‌له‌واتت له‌سه‌ر بده‌ین؟ فه‌رمووی: ده‌لّین: "اللهم اجعل صلواتك وبركاتك على آل محمد، كما جعلتها على آل إبراهيم إنك حميد مجيد"

"سعید بن المسیب" ده‌لّیت: ((هه‌ر دوعایه‌ک سه‌ره‌تا که‌ی سه‌له‌واتی له‌سه‌ر پیغه مبه‌ر (ﷺ) تیدا لیّ نه‌دریّت له‌ نیوان ئاسمان و زه‌ویدا راده‌گیریّت))

له "الترمذي" له "عمر" هوه (خوا لیّی رازی بیّت) فه‌رمووی: ((دوعا له‌ نیوان ئاسمان و زه‌ویدا راگیراوه و هیچی لیّ به‌رز نابیته‌وه تا سه‌له‌وات ده‌ده‌ی له‌سه‌ر پیغه مبه‌ره‌که‌ت (ﷺ)))

له "علي" هوه (خوا لیّی رازی بیّت) فه‌رمووی: ((هه‌موو دوعایه‌ک له‌ نیوان ئه‌و و ئاسماندا په‌رده‌یه‌ک هه‌یه تا سه‌له‌وات له‌سه‌ر محمد (ﷺ) ده‌دریّت، کاتیک سه‌له‌واتی له‌سه‌ر پیغه مبه‌ر (ﷺ) لیدا په‌رده‌که کون ده‌بیّت و دوعاکه وه‌لام ده‌دریته‌وه، گه‌ر سه‌له‌واتی له‌سه‌ر پیغه مبه‌ر (ﷺ) لیّ نه‌دا وه‌لامی دوعاکه‌ی نادریتته‌وه))

له "نبيه بن وهب" هوه: که‌عب رویشته ژووره‌وه بو خزمه‌تی "عائشة" (خوا لیّی رازی بیّت) باسی پیغه مبه‌ری خودایان کرد (ﷺ) که‌عب وتی: هه‌ر به‌یانیه‌ک هه‌لدیّت حه‌فتا هه‌زار فریشته داده‌به‌زیّت تا ده‌وری گوپی پیغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌ده‌ن و باله‌کانیان

به سهر گۆره که دا ده دن و سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن تا ئیواره یان به سهر دیت و به رزده بنه وه، و هفتا هه زاری تر داده بارین تا ده وری گۆره که ده دن و باله کانیا ن ده دن به سهر گۆره که دا و سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن، هفتا هه زار به شه و و هفتا هه زار به رۆژ تا زهوی بۆی شه ق ده بات له ناو هفتا هه زار فریشته وه دیته ده ره وه په له ده که ن له رۆیشتیان))

مسلم بن ابراهیم" بۆی باس کردین له " تا ده گاته سهر "علقمة" ده لیت: "الولید بن عقبه" رۆژی جه ژن هاته ده ره وه بۆ لای "ابن مسعود و أبو موسی و حذیفه" و پیی وتن: ((جه ژن نزیك بووه ته وه چۆن ته کبیری تیدا ده کریت؟ "عبدالله" وتی: سه ره تا "الله أكبر" یك ده که ی و نوێژه که ی پیّ داده بهستی، و همدی په ره ردگارت ده که ی و سه له وات له سهر پیغه مبه ره که ت محمه د (ﷺ) ده ده ی ت پاشان دوعا ده که ی و "الله أكبر" ده که ی و هه مان شت دووباره ده که یه وه، پاشان "الله أكبر" ده که ی و هه مان شت دووباره ده که یه وه، پاشان "الفاحة" ده خوینیت، پاشان الله أكبر ده که ی و ده چیه رکوعه وه، پاشان بهرز ده ببییه وه ده خوینیت (مه بهستی "الفاحة" یه) و رکوع ده به یه وه و همدی خودا ده که ی و سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) لیده ده ی، پاشان دوعا ده که ی و "الله أكبر" ده که ی، هه مان شت دووباره ده که یه وه، پاشان "الله أكبر" ده که ی و هه مان شت دووباره ده که یه وه، پاشان "الله أكبر" ده که ی و پاشان رکوع ده به ی، "حذیفه" و "أبو موسی" ده لین: "أبو عبدالرحمن" راستی فرموو))

له "عبدالله بن أبي بكر" وه ده لیت: له "خه یف" بووین و "عبدالله بن أبي عتبة" مان له گه ل بوو، همدی خودای کرد و سه نای له سهر کرد و سه له وات له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) لیدا و کۆمه لیک دوعای خویند و پاشان هه ستا و نوێژی پیکردین))

"القاسم بن محمد" ده لیت: په سهند بوو له لای که سیك که له "تلبیه" ته واو ده بیټ
سه له وات له سهر پیغه مبه ر(ﷺ) لییدا.

له "علي بن حسين" هوه فه رموی: "علي بن ابي طالب" هوه (خوا لئی رازی بیټ)
فه رموی: ((گر به پال مزگه وتدا گوزهرتان کرد سه له وات له سهر پیغه مبه ر(ﷺ)
لییدن))

"سعید بن ذي حدان" وتی: وتم به "علقمة": چی بلیم گر چوومه ناو مزگه وت هوه؟
فه رموی: ده لیت: "صلى الله وملائكته على محمد، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله
وبركاته"

له "وهب بن الأجدع" هوه وتی: گویم له عومهری کورپی خه تاب بوو(خوا لئی رازی
بیټ) ده یفه رموو: گر هاتن(بو که عبه) حهوت جار ته وافی که عبه بکه ن و له مه قامدا
دوو ركات نویژ بکه ن، پاشان بچن بو صه فا له و شوینه دا له سهری بوهستن که
که عبه تان لیوه دیاره، حهوت ته کبیره لی بدن، له نیوان ههر دوو ته کبیری کدا
حه مدی خودا بکه ن و سه نای له سهر بکه ن و سه له وات له سهر پیغه مبه ر(ﷺ) لی بدن
و داوا بو خوت بکه و له سهر "مهروه" ش به هه مان شیوه))

له "عبدالرحمن بن عمرو" هوه وتی: ((ههر که س سه له وات له سهر پیغه مبه ر(ﷺ)
لیدات خودا ده چاکه ی بو دنوسیت و ده خراپه ی لی ده سرپته وه و ده پله پایه ی
به رز ده بیته وه))

له "يعقوب بن زيد بن طلحة التيمي" هوه وتی: پیغه مبه ر(ﷺ) فه رموی: که سیك
له لای په روه ردگار مه وه هات بو لام، و وتی: ههر به نده یه که سه له واتیکت له سهر بدات
خودا به وه ده سه له واتی له سهر ده دات، پیاویک هه ستا بو خزمه تی و فه رموی: نه ی

پینغه مبهری خودا نیوهی دوعا کانم بۆ تۆ ته رخان بکه م؟ فه رمووی: گهر بته وی،
 فه رمووی: دوو سیّ یه کی دوعا کانمت بۆ ته رخان بکه م؟ فه رمووی: گهر بته وی،
 فه رمووی هه موو دوعا کانمت بۆ ته رخان ده که م، فه رمووی: که وابوو خودا خه م و
 په ژاره ی دونیا و دواړۆژت له کۆل ده کاته وه))

له "یزید الرقاشی" هوه ده لّی: فریشته یه ک له رۆژی جومعه دا ته رخانکراوه به وانهی
 سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن، به پیغه مبه ری ده گه یه نیت (ﷺ) ده لّیت: فلان
 له ئوممه ته که ت سه له وات له سه ر ده دات))

له "ابن طاووس" هوه له باوکیه وه ده لّیت: گویم له "ابن عباس" بوو (خوا له خۆی
 و باوکی رازی بیّت) ده یفه رموو: خودایه شفاعه تی گه وره ی محمد (ﷺ) قبول بفه رموو،
 پله و پایه بلنده که ی به رز بکه ره وه، ئه وه ی داوای ده کات له یه که مجار و دوا جاردا
 پیّی ببه خشه، وه ک چۆن به "ئیبراهیم و موسا" ت به خشی (سه لامی خودایان له سه ر
 بیّت))

له "ابی سعید" هوه فه رمووی: ((هه ر ده سه ته یه ک دابنیشن و پاشان هه ستن و
 سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) نه دن له رۆژی دوا ییدا ده بیّت به سه سه رت بۆیان،
 گهر بچه به هه شته وه پا داشته که ده بینن))

دهروزه‌ی سییه‌م

رۆشنکردنه‌وه‌ی سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ع) و سه‌له‌وات له‌سه‌ر ئالی
پیغه‌مبه‌ر (ع) لیکدانه‌وه‌ی مانای "ئال"

رۆشنکردنه‌وه‌ی سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ع) و سه‌له‌وات له‌سه‌ر ئالی پیغه‌مبه‌ر
(ع) لیکدانه‌وه‌ی مانای "ئال" و رووی لیکچوونی سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر و
سه‌له‌وات له‌سه‌ر ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیم له‌نیوان هه‌موو پیغه‌مبه‌راندا، و کۆتاهیتانی
سه‌له‌وات به‌دوو ناوی تایبه‌تی خودا که بریتین له "الحمید والمجید" و
رۆشنکردنه‌وه‌ی مانای سه‌لام له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ع) و ره‌حمه‌ت و به‌ره‌که‌ت و مانای
ناوی "محمد" (ع).

بۆیه‌ ئهم ده‌روزه‌یه‌ بریتیه‌ له‌ چه‌ندین به‌ش:

به شی یه کهم

کردنه وهی سه له واتی سه له واتی تخوین به وشه "أللهم"

جیاوازی له وهدا نییه وشه "أللهم" مانا که ی بریتییه له "یا الله" بویه ته نها له داوادا به کارده هیتریت، ناوتریت "أللهم غفور رحیم" به لکو ده وتریت: "أللهم اغفر لي وارحمي"

ئه هلی نه حو جیاوازیان له نیواندا هه یه ده رباره ی ئه و "المیم المشددة" له کۆتابی ناوه که (أللهم) دا، "سیویه" ده لیت: زیاد کراوه وه ک باربوو کردنه وه یه ک بۆ "حرف النداء"، بویه کۆکردنه وه یان -له لای ئه و- له هه لێژاردنی که لامدا گونجاو نییه، ناوتریت: "یا أللهم" مه گهر زۆر ده گهن، وه ک قسه ی شاعیریک:

إني إذا ما حث ألما أقول يا أللهم يا أللهما

به کارهینانی ئه م ناوه (أللهم) له شوینیکدا دوعا به دوایدا نه یه ت دروسته وه ک فه رموده که ی پیغه مبه ر(ﷺ): ((أللهم لك الحمد وإليك المشتكى وأنت المستعان وبك المستغاث وعليك التكلان، ولا حول ولا قوة إلا بك))

هه روه ها فه رموده ی: ((أللهم إني أصبحت أشهدك وأشهد حملة عرشك وملائكتك وجميع خلقك أنك أنت الله لا إله إلا أنت وحدك لا شريك لك، وأن محمدا عبدك ورسولك))

هه روه ها ئایه تی: ﴿لِلَّهِ الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتُ قِصَاصٌ فَمَنْ أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَأَعْتَدُوا

عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ ۗ آل عمران: ٢٦

ههروهها ئایه تی: ﴿لَوْ فَاِنْ اُخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلِفُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ.

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ اَلَّذِيْنَ ﴿الزمر: ٤٦

ههروهها فهرموده که ی پیغه مبه ر له رکوع و سوژده دا: ((سبحانک اللهم ربنا

وبحمدک اللهم اغفر لی))

لکاندن ئه م "میم" ه به کۆتایی ئه م ناوه وه (الله) که بۆ هه موو داوا و پئویستییه ک رووی تیده کریت وه ک داواکردن وایه به هه موو ناو و سیفه تهکانی خودا، بۆیه کاتی ک داواکه ر ده لیت: "اللهم انی أسألك" وه ئه وه وایه و تبتیتی: داوا له خودا ده که م که خاوه نی ناوه جوانه کان و سیفه ته بهرز و بلنده کانه به هه موو ناو و سیفه تهکانییه وه، وه ک پیغه مبه ر(ﷺ) له فهرموده یه کی سه حیجدا ده فهرمویت: هه ر به نده یه ک خه م و په ژاره یه کی تووشبوو و وتی: "اللهم انی عبدک ابن عبدک ابن أمتک، ناصیتی بیدک ماض فی حکمک، عدل فی قضائک، أسألك بكل اسم هو لك سمیت به نفسک أو أنزلت فی کتابک أو علمته أحدا من خلقک أو استأثرت به فی عالم الغیب عندک أن تجعل القرآن ربیع قلوبی و نور صدري و جلاء حزني و ذهاب همي و غمي" خودا خه م و په ژاره که ی لا ده بات و جیگه ی به دلخۆشی ده گیریته وه، وتیان: ئه ی پیغه مبه ری خودا(ﷺ) فیبری ببین؟ فهرمووی: به لی، پئویسته ئه و که سه ی ده یبیسیت فیبری ببیت)).

بۆیه په سه نده داواکه ر به ناوه کان و سیفه ته بهرز و بلنده کانی خودا داوا له خودا بکات وه ک له مه زنترین ناودا: ((اللهم انی أسألك بأن لك الحمد لا إله إلا أنت الحنان المنان بديع السموات والأرض يا ذا الجلال والإكرام يا حي يا قيوم)) ئه م چه ند وشه یه ناوه جوانه کانی خودای تیدایه که له شوینی تر دا جگه لی ره باسکراوه .

دوعا سی به شه :

یه که میان: داوا له خودا بکات به ناوه کانی و سیفه ته کانی، ئه مه یه کیکه له و دوو ته ئویله بۆ ئایه تی: ﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰی فَادْعُوْهُ بِهَا﴾ الأعراف: ۱۸۰

دووه م: داوا ی لى بکه یت به پیوستییه کان و هه ژارییه کانت وه ک بلییت: من به نده یه کی هه ژاری گه دام بیه یوا و زه لیلیم و هانا و په نام بۆ تو هیناوه و هاوشیوه ی ئه مانه .

سییه م: داوا ی پیوستییه که ت بکه یت ئه وه ی یه که م و دووه م باس نه که یت، یه که میان له دووه میان کاملتره، و دووه م له سییه م کاملتره، گهر دوعا ئه و سى باره ی تیدا کۆبوویه وه کاملترینه .

ئه مه بریتییه له دوعا کانی پیغه مبه ر (ﷺ) به گشتی، له و دوعایه ی که صدیقی ئه م ئومه ته (خوای لى رازی بیّت) پی فیرکردووه هه ر سى به شه که ی تیدا یه، له یه که میاندا فه رمووی: (ظلمت نفسی ظلما کثیرا) ئه مه بریتییه له حالى داواکه ر، پاشان فه رمووی: (وانه لا یغفر الذنوب إلا أنت) ئه مه بریتییه له حالى داوالیکراو (خودا)، پاشان فه رمووی: (فاغفر لی) باسی پیوستییه که ی خۆی کرد و دوعا که ی به دوو ناو له ناوه جوانه کانی خودا کۆتایی پیهینا که له گه ل داواکه دا گونجاون و داوا ی ده که ن.

به شی دووهم

رؤشکردنه وهی مانای صه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ)

بنه ره تی ئەم وشه یه (الصلاة) بۆ دوو مانا ده گه ریته وه:

یه که میان: دوعا و فه ردارکردن.

دووهم: عیباده ت.

بۆ یه که میان ئایه تی: ﴿حُذِّمْنَ أَمْوَالَهُمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ﴾ التوبة: ۱۰۳، ههروه ها ده رحه ق دوو یوان ده فه رمویت: ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾ التوبة: ۸۴، فه رمووده که ی پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فه رمویت: ((گه ر یه کیک له ئیوه بانهی شکرا بۆ خواردن با وه لام بداته وه، گه ر به رپوژوو بوو با صه له وات لی بدات)) واته "با داوای به ره که تیان بۆ بکات" ههروه ها وتراوه: "با له مالیان نویژ بکات له جیگه ی خواردن"

ههروه ها وتراوه: "الصلاة" له زمانه وانیدا مانای دوعای هه یه.

دوعاش دوو جوړه:

دوعا به مانای عیباده ت و دوعا به مانای داوا، "عابد" بریتییه له "داع"، وه ک چۆن داواکه ریش بریتییه له "داع" به و دوانه ئەم ئایه ته ته فسیرکراوه: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ غافر: ۶۰، وتراوه گویریایه لم بین پادا شتان ده ده مه وه، ههروه ها وتراوه: داوام لیبکه ن پیتان ده به خشم، ئەم ئایه ته ش به و دوانه لیکدراوه ته وه: ﴿وَإِذَا

سَأَلْتَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة: ۱۸۶

دروست ئه وه یه: دوعا هه ردوو جو ره که له خو ده گریته، وشه یه که یه کانگری تیدایه و هاوبه شی تیدا نییه، له به کارهینانه کانی دوعا به مانای عیبادهت نایه تی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَنِ الْغَيْبِ لَا يُعْرَبُ عَنْهُ مُقَالٌ ذَرِّفْ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ سبأ: ۳، ههروهه نایه تی: ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ﴾ النحل: ۲۰، ههروهه: ﴿قُلْ مَا يَدْعُوا بِكُرْبِيِّ لَوْلَا أَدْعَاؤُهُمْ﴾ الفرقان: ۷۷

ئوهی دروسته له دوو قسه که وه: "لولا أنکم تدعونہ وتعبدونه - گهر داواتان لی نه کردبایه و عیبادهتتان نه کردبایه"، واته "ای شیء یعبأ بکم لولا عبادتکم إیاه" بویه "مصدر" هکه دراوته پال "فاعل" هکه، ههروهه ده فهرمویت: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِلِينَ﴾ (۵۵) وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ﴿الأعراف: ۵۵-۵۶، ههروهه وهك ههوال ده براره ی پیغه مبه ران ده فهرمویت: ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ، يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ، زَوْجَهُ، إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِئُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رِعْبًا وَرَهْبًا﴾ الأنبياء: ۹۰، ئه م ریگه یه له ریگه که ی یه که م باشتره، داوای جیاوازی له ناو نراوی دوعادایه، به مهش ته مومزو لیلی هاتوو به سه ر ناوی "الصلاة" ی شه رعیدا ده سپرته وه، ئایا له شوینی خو یه وه گوازاوه ته وه له زمانه وانیدا ئه و کات ببیته راسته قینه یه کی شه رعی یان مه جازیکی شه رعی.

له سه ر ئه مه "الصلاة" له سه ر ناو نراوی خو ی له زمانه وانیدا ده مینیتته وه: ئه وهش بریتیه له دوعا، دوعاش دوعای عیبادهت و دوعای داوایه، که سی نو پزگه ر له ته کبیری نو پز دابه ستنه وه بۆ سه لامدانه وه ی له ئیوان دوعای عیبادهت و دوعای داوادیه، ئه و له ناو "صلاة" ی راسته قینه دایه نه ک مه جازی، و گوازاوه، به لام ناوی

"صلاة" تایبه تکراره به م عبادته تایبه ته وهك هه موو وشه كانى تركه ئه هلى زمان و عورف تایبه تیان كردون به ناولینراوه كانى تر، وهك "الدابة" و "الرأس" و هاوشیوه كانیان، ئه مه ئامانجه كه ی بریتییه له تایبه تکردنی وشه و كورنکردنه وه ی بۆ هه ندی له بابه ته كانى، بۆیه گواستنه وه و ده رچوون له بابه ته بنه ره تیه كه ی پیویست ناكات، خودا باشتر ده زانیت.

"صلاة" ی خوداش (ﷺ) له سه ر به نده كه ی

ئه مه بریتی بوو له "صلاة" ی مرؤف، "صلاة" ی خوداش (ﷺ) له سه ر به نده كه ی دوو جوړه: گشتی و تایبه ت.

گشتیه كه ی: بریتییه له "صلاة" ی خودا له سه ر باوه رداران، خودا ده فه رمویت: ﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾ (الأحزاب: ۴۳)، هه روه ها له دوعا كانى پیغه مبه ر (ﷺ) به "صلاة" له سه ر دانه دانه یه كى باوه رداران، وهك: ((اللهم صل على آل أبي أوفى))، هه روه ها له فه رمووده یه كى تر دا: ئا فره تیک وتی: سه له وات له سه ر من و میرده كه م بده، پیغه مبه ر فه رمووی: "صلى الله عليك وعلى زوجك- خودا سه له وات له سه ر خو ت و میرده كه ت بدات"، دواتر باسی ئه م فه رمووده و هاوشیوه كانیان ده كه ین إنشاء الله.

جوړی دووه م: سه له واتى تایبه تی خودا له سه ر پیغه مبه رانى و له سه ر دوا یین پیغه مبه ر و خیرترین پیغه مبه ریان محمد (ﷺ).

خه لکی جیاوازیان هه یه له سه رمانای "الصلاه" له خوداوه (ﷺ) به چه نندین قسه :
یه که میان : سه له واتی خودا بریتیه له رحمه تی خودا، "الضحاک" ده لیت :
سه له واتی خودا بریتیه له رحمه تی خودا، سه له واتی فریشته کان بریتیه له دوعا،
"المبرد" ده لی : ریشه ی "الصلاة" بریتیه له "الرحم - به زهی" له خوداوه رحمه ته
و له فریشته وه سۆز و داواکردنی رحمه ته له خودا، ئەم قسه یه لای زۆریک له
پاشینان زانراو و باوه .

قسه ی دووهم : سه له واتی خودا بریتیه لیخۆشبوونی خودا، له "الضحاک" هوه ﴿هُوَ
الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ﴾ الأحزاب: ٤٣، ده لی : سه له واتی خودا بریتیه له لیخۆشبوونی خودا،
سه له واتی فریشته کان بریتیه له دوعا .

ئهم قسه وهك نه وهی پیش خوی وایه ، هه ردووکیان له چه نندین رووه وه لاوازن :

یه که میان : خودا جیاوازی کردوه له نیوان سه له واتی له سه ر به نده کانی و
رحمه تی خوی، ده فه رمویت : ﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا
إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾﴾ البقرة: ١٥٥
— ١٥٧

رووی دووهم : سه له واتی خودا تاییه ته به پیغه مبه رانی و به نده باوه پداره کانی خوی،
به لام رحمه تی خودا هه موو شتیکی گرتۆته وه، بۆیه سه له وات هاوواتای رحمه ت
نییه، به لام رحمه ت له پیویستییه کانی سه له وات و داخوازییه کان و
به روپومه کانییه تی، هه ر که س به رحمه ت ته فسیری کردوه ئەوا به هندی له
به ره که ی و مه رامه که ی ته فسیری کردوه، ئەمه ش زۆرجار له لیكدانه وهی وشه کانی

قورئان و فهرمووده‌ی پیغه مبهردا (ﷺ) رووده‌دات به لیكدانه‌وه‌ی وشه‌که به پیویستی و به شیکی ماناکی، وهك لیكدانه‌وه‌ی "الریب" به "الشك" "الشك" به شیکه له ناولینراوی "الریب"، هه‌روه‌ها لیكدانه‌وه‌ی "المغفرة" به "الستر"، هه‌روه‌ها لیكدانه‌وه‌ی "الرحمة" به ویستی چاکه که پیویستی رحمه‌ته، هاوشیوه‌کانی ئەمه‌ی باسمان کرد له ئوسولێ ته‌فسیردا زۆرن.

رووی سییه‌م: ناكوکی نییه له‌سه‌ر گونجاوی رحم پیکردنی باوه‌پداران، پیشین و پاشین جیاوازیان هه‌یه له گونجاوی سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه مبه‌ران (ﷺ) دواتر به پشتیوانی خودا باسیان لیوه ده‌که‌ین، ده‌زانریت ئه‌و دوانه‌(سه‌له‌وات و رحمه‌ت) هاوواتای یه‌کتر نین.

رووی چواره‌م: گه‌ر سه‌له‌وات به مانای رحمه‌ت بوایه ئه‌وا له راپه‌راندنی فه‌رمانه‌کاندا له جیگه‌ی داده‌نیشت، ئه‌وکات پیویستبوون به‌رده‌بوویه‌وه له‌لای ئه‌و که‌سه‌ی سه‌له‌وات لیّدانی پیویست کردووه گه‌ر که‌سه‌که بلّیت: "اللهم ارحم محمدا وآل محمد"، به‌لام به‌و جوّره نییه.

رووی پینجه‌م: که‌سیک به‌زه‌یی به که‌سانی تر ده‌کات و سوّزیان بوّ ده‌نوینیت و خواردنی پیّ دها و پاراوی ده‌کا و پوشتی ده‌کاته‌وه پیی ناوتریت سه‌له‌واتی له‌سه‌رداوه، به‌لکو ده‌وتریت: رحمی پیکردووه.

رووی شه‌شه‌م: مرؤّف هه‌ندی جار ره‌حم به که‌سیک ده‌کات که رقی لییه‌تی و نه‌یاری ده‌کات، به‌لام له دلیدا به‌رانبه‌ری هه‌ست به بوونی ره‌حمیک ده‌کات، به‌لام سه‌له‌واتی له‌سه‌ر نادات.

رووی **حهوتمه**: سه له وات هر ده بی که لامی تیدا بیّت، له سه له واتده ره وه بریتییه له سه نا له سه ره نه و که سه ی سه له وات ی له سه ره ده دات، و ئاماژه پیگردنی و باسی چاکه کان و سه ره ره یه کان و یادکردنی.

"البخاري" له سه حیه که یدا ریوایه تی کردووه: سه له وات ی خودا له سه ره پیغه مبه ره که ی (ﷺ) سه نا کردنیه تی لای فریشته کان.

"إسماعيل" له کتیبکه یدا: له "أبي العالیة" وه ﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ﴾ الأحزاب: ۵۶، ده لیت: سه له وات ی خودا (عز وجل) بریتییه له سه نا له سه ره کردنی، سه له وات ی فریشته کان له سه ری بریتییه له "دوعا بو کردنی.

رووی **هه شته م**: خودا (ﷺ) جیاوازی کردووه له نیوان سه له وات ی خو ی و سه له وات ی فریشته کانی و هر دوو کیانی له یه ک فرماندا کو کردو ته وه ﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ﴾ الأحزاب: ۵۶، ئەم سه له واتدانه نابیت بریتی بیّت له ره حمهت، به لکو بریتییه له مه دح و سه نای خودا و فریشته کانی، ناوتریت: "الصلاة" وشه یه کی هاوبه شه و ده توانریت بو هر دوو مانا که ی پیکه وه به کار بهینریت، چونکه له وه دا چه ندین ترسناکی تیدا یه:

یه که م: هاوبه شبوون پیچه وانه ی بنه ره ته، به لکو نازانراوه له یه ک دانه ره وه له زماندا روویدا بیّت، وه ک پیشه وایانی زمان ده یلین.

دووهم: زۆرینه به کارهینانی وشه ی هاوبه ش بو دوو مانا نه به ریگه ی حه قیقهت و نه به ریگه ی مه جاز به دروست نابینن.

گه مانای "الصلاة": بریتی بیّت له مه دح و سه نا له سه ره پیغه مبه ره (ﷺ) و گرنگی پیدانی و ده رخستنی گه وره یی و پله و پایه و حورمه تی نه وه ک له م وشه یه وه زانراوه،

ئەوا وشەى "الصلاة" لە ئایەتە کەدا هاوبەشێک نییە هەردوو ماناکەى هەلگرتبێت، بەلکو هەندى جار بۆ يەك مانا بەکار دەهێنرێت، ئەمەش بریتىيە لە بنه‌رەت، دواتر دەگەرێننەوه سەر ئەم بابەتە لە تەفسیری ئایەتى: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ الأحراب: ٥٦.

رووی نۆیەم: خودا دواى ئەوهى رايدەگەيەنیت خودا و فریشتەکانى صەلەوات لەسەر پێغەمبەر (ﷺ) دەدەن فەرمان دەکات بە باوەرداران صەلەواتى لەسەر بدەن، ماناکە: گەر خودا و فریشتەکانى صەلەوات لەسەر پێغەمبەرە کەى دەدەن ئەوا ئێوهش صەلەواتى لەسەر بدەن، ئێوه لەپێشتەرن بە صەلەوات لەسەردانى، و سەلام لیکردنى بەهۆى ئەو فەر و بەرە کەتەى لە پەيامە کە یەوه بە دەستتان هیناوه، و خیر و فەرى نوینە رایەتى ئەو کە لە دنیا و دواپۆژدا شەرەف و گەورە بیتان پى دەبەخشیت، ئاشکرایە گەر لەم شوینەدا ئەم مانایەى بە رحمت گوزارەى لێدارابایە شوینە کەى گونجاو نە دەبوو، و ریکخستنه کەش شیاو نە دەبوو، ئەو کات وشە و ماناکە هەلدهوه شانەوه، وەك ئەوه وابوو بوتريت: خودا و فریشتەکانى رحم بە پێغەمبەر دەکەن و داواى لیکخۆشبوونى بۆ دەکەن ئێوهش دوعاى بۆ بکەن و سەلام بکەن، ئەمەش هەرگیز ئەو مەرەمە نییە ئایەتە کە دەیهویت بیگەيەنیت، بەلکو ئەو صەلەواتە فەرمانپێکراوه داوايە کە لە خوداوه کە هەوالی پى دەدا لەسەر صەلەواتى خۆى و صەلەواتى فریشتەکانى ئەوهش بریتىيە لە مەدح و سەناکردنى، و دەرخستنى فەزل و گەورەيى و ویستی ریزلینان و نزیکردنەوهى، بۆیە خیر و داوا لەخۆ دەگریت، ئەم داوا و دوعایە لە ئیمەوه ناونرا صەلەوات لەسەر پێغەمبەر (ﷺ) لە دوو رووهوه:

یه که م: مه دح و سه نای سه له واتدهر له سه ری له خو ده گریت، سه روه ها باسی شه رف و فزل و ویست و خو شه ویستی بو ئه وه له خوداوه، بویه سه وال و داوای له خو گرت.

رووی دووم: ئه وه له ئیمه وه ناو نراوه سه له وات به هوئی داوامان له خودا تا کو سه له واتی له سه ر بدات، بویه سه له واتی خودا له سه ری: بریتییه له مه دح و سه نا و ویستی به رزکردنه وه ی یادی و نزیکردنه وه ی، سه له واتی ئیمه ش له سه ری داوامانه له خودا ئه و کاره بکات بو پیغه مبه ره که ی، دژی ئه مه له نه فره ت کردنی خودا له دوژمنه کانی نه یار به وه ی هیناویه تی، ئه مه ش ده دریته پال خودا و پال به نده، وه ک تابه تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَأَلْهَدُوا مِنَ الْبَيِّنَاتِ إِلَى الْكُفْرِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعْنُونَ ﴿١٥٩﴾ البقرة: ١٥٩، بویه له عنه تی خودا بو ئه وان زه مکردن و دوورخستنه وه و رق لییان له خو ده گریت، له عنه تی به نده ش داواکردن له خودا بو ئه وه ی نه عله ت بکات له وان ی ئه هلی نه عله تن له خو ده گریت.

گه ر ئه مه سه لما ئاشکرایه گه ر "الصلاة" بریتی بیّت له "الرحمة" دروست نییه به داواکه ره که ی بو تریّت "المصلي" به لکو پیویسته پیی بو تریّت: "مستر حم له"

گه ر بو تریّت: سه له واتی به نده له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) مانای ره حم پیکردنی ناگه یه نیّت، به لکو مانای داوای ره حمه تی هه یه له خوداوه بو پیغه مبه ر (ﷺ) ده و تریّت ئه مه ش له چه ند روویه که وه پووچ و بیینه مایه:

یه که میان: داوای ره حمه ت بو هه موو موسلمانیک داواکراوه و داوای سه له وات له خودا تابه تی پیغه مبه رانییه تی (صلوات الله وسلامه علیهم). له لای زوریک له خه لکی، وه ک باسی له باره وه ده که ین به پشتیوانی خودا.

دووهم: گهر داواکهری به زهیی به سه له واتلیدهر ناوبریت ئهوا داواکهری مه غفیرهت به غافرو داواکهری عه فو به "عافی" و داواکهری "الصفح" به "صافح" ناوده بریت.

گهر بوتریت: ئیوه داواکهری "الصلاة" تان ناوه "المصلي"؟!

دهوتریت: ناوئرا به "المصلي" به هوی بوونی حه قیقهتی "الصلاة" له ئه وه وه، حه قیقه ته که ی بریتییه له سه نا و ویستی ریزلینان و نزیکردنه وه و بهرزکردنه وه ی پله و پایه، ئه مهش له "صلاه" ی بهنده که وه به دهست دیت، به لام بهنده ئه وه ی له خوداوه گهره که، خوداش (ﷺ) ئه وه ی له خودی خوئی گهره که ئه وه به پیغه مبه ره که ی (ﷺ) بکات.

رووی دووهم: ناوئراوه به "المصلي" به هوی داواکردنی ئه وه له خودا، له بهر ئه وه ی "صلاة" جوریکه له قسه ی داخواریانه ی راگه یانندن به ویست ئه وهش له "مصلي" ده بینریت به پیچه وانه ی "المغفرة" و "الرحمة" ئه وانه کردارگه لیکن له داواکهره که وه به دهست نایه ن، به لکو له داوالیکراوه وه به دهست دین، خودا باشتر ده زانیت.

رووی دهیه م: له پیغه مبه ره وه (ﷺ) له فه رمووده یه کی سه حیحا که "مسلم" ریوایه تی کردووه و جیگیر بووه، فه رموویه تی: ((هه ر که س یه کجار سه له واتم له سه ر بدات خودا به وه ده جار سه له واتی له سه ر ده دات)) خودا (ﷺ) به پیغه مبه ره که ی فه رمووه: ((هه ر که س له ئومه ته که ت یه ک سه له واتت له سه ر بدات به وه ده سه له واتی له سه ر ده ده م))، ئه مهش ته بایه له گه ل ریسای چه سپیو له شه ریه تدا که پاداشت و سزا له ره گزی کاره که یه، سه له واتی خودا له سه ر ئه و که سانه ی سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن پاداشتی سه له واته که یانه له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ناشکرایه سه له واتی بهنده له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) بریتی نییه له رحمت له

بهنده وه، بۆ ئه وهی سه له واتی خودا له سه ری له ره گه زی ئه وه بیّت، به لکو بریتییه له مه دح و سه نا له سه ره پیغه مبه ره (ﷺ) و داواکردن له خودا بۆ ئه وهی یادی به رز رابگریّت و شه ره ف و مه زنییه که ی زیاد بکات، پاداشت له جوّری کرداره، هه ر که سه سه نای پیغه مبه ره (ﷺ) بکات خودا له جوّری کاره که ی پاداشتی ده داته وه به وهی مه دح و سه نای ده کات و شه ره ف و گه وره یی زیاد ده کات.

بۆیه گریّدانی پاداشت به کرداره وه و هاوشیّوه کردنیان و گونجانیان له گه لّ یه کتر دروسته .

وه ک فه رموده که ی پیغه مبه ره (ﷺ) ((هه ر که سه ئاسانکارییه ک بکات بۆ که سیکی بارگران خودا له دونیا و دواپوژدا ئاسانکاری بۆ ده کات، هه ر که سه موسلمانیک داپوشیّت خودا له دونیا و دواپوژدا دایده پووشیّت، هه ر که سه گرفتیک له گرفته کانی دونیا له سه ره باوه رداریک لابدات خودا گرفته کانی روژی دواپی له سه ره لاده بات، خودا له کۆمه کی به نده که ی دایه هه تا به نده له کۆمه کی براکه یدا بیّت، هه ر که سه ریگه یه ک بگریته به ر زانستی تیّدا به ده ست به یّنیّت خودا ریگه ی به هه شتی بۆ ئاسان ده کات، هه ر که سه پرسیا ری زانستیکی لیبکریّت که ده یزانیّت و بیشاریته وه له روژی دواپییدا له غاویکی ناگری له ده م ده کریّت)) هه روه ها ((هه ر که سه یه کجار سه له وات له سه ره پیغه مبه ره (ﷺ) بدات خودا به وه ده سه له واتی له سه ره ده دات))

رووی یازده هه م: گه ر یه کیك بلّیت له پیغه مبه ری خوداوه "ره حمه تی خودای لیّ بیّت" یان بلّیت: پیغه مبه ره ره حمه تی خودای لیّ بیّت فه رمووی له جیگه ی ئه وهی بلّیت: "صلی الله علیه وسلم" ئه وا ئوممه ت کاره که ی به نه شیواو ده زانن و به بیدعه چی ناوی ده بن و پییان وایه پیغه مبه ری (ﷺ) به مه زن ته ماشانه کردووه و

ئەو هی شایسته یه تی باسی نه کردوو، که سه که به وتنی ئەو شایسته نابیت ده سه له واتی له لای خوداو له سه بدریت، گهر سه له وات له خوداو رهحمهت بیت هیچ کام له وانه ریگری لی نه ده کرا.

رووی دوازدهیهه: خودا (ﷺ) ده فرمویت: ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ النور: ٦٣، خودا (ﷺ) فرمانی کردوو بانگ له پیغه مبهه (ﷺ) نه کریت وه چۆن خه لکی هه ندیکیان هه ندیکی تریان بانگ ده کهن، به لکو ده وتریت: ئەهی پیغه مبهه ری خودا، ناوتریت، ئەهی محمه د، چونکه گهر وا بلیت وه ک بیباوه پان بانگ لی کردوو، به لام موسلمانان به ئەهی پیغه مبهه ری خودا قسه یان له گهل ده کرد، گهر ئەمه له کاتی قسه کردن له گهلیدا بیت ئەوا له کاتی نادیاربوونی دروست نییه بۆمان چۆن یه کتری بانگ ده کهن به و جۆرهش له گهل ئەو مامه له بکهین، به لکو به جوانترین و به رزترین دوعا دوعای بۆ ده کهن ئەوهش بریتییه له سه له واتدان له سه ری، ئاشکرایه رهحمهت بۆ هه موو موسلمانیک له خودا داو ده کریت، به لکو بۆ گیاندارانی تریش جگه له مرقف، وه که له دوعای نویره بارانه دا ((خودایه رحم به بهنده کانت و ولات و گیاندارانت بکه)).

رووی سیازدهههه: ئەم وشه یه له مانای بنه په تیدا به مانای "الرحمة" نانسریت، ئەوهی لای عه ره ب زانراوه ماناکه ی بریتییه له دوعا و موباره ککردن و مه دح و سه نا، عه ره ب ده لیت: وإن ذکرک صلی علیها وزمما.

واته: به ره که تی به سه ردا داباران و مه دحی کرد، هه رگیز عه ره ب "صلی علیه" به مانای "الرحمة" نه ناسیوه، بۆیه پیویسته له زمانه وانیدا ماناکه ی چی بوو نیمه هه لیبدهینه سه ر ئەو مانایه.

ابن عباس (خودا له خوی و باوکی رازی بیّت) ده فهرمویت: (("إن الله وملائكته يصلون على النبي" واته به ره که تی به سه ردا داده بارین)) ئەمەش نەری ئەو ناکات بە "مەدح و سەنا" سه له وات لیکبدریته وه، ههروه ها ویستی ریزلینان و به مه زناگرتنی، چونکه ته بربیک له خوداوه ئەوانه له ئامیز ده گریت، بویه "الصلاة" له سه ری و "التبریک" له سه ری له یه کتر نزیک کرده وه، فریشته کان به "ئبراهیم" یان فه رموو: ﴿رَحِمْتُ اللَّهُ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ هود: ٧٣، ههروه ها مه سیح ده فهرمویت: ﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ﴾ مریم: ٣١، زیاتر له یه کیک له پیشینی چاکان ده لئین (مانای نایه ته که): فیرکه ری خیرم له هه ر شوینیک بم، ئەمه ئەو به شه ناو نراوه یه، موباره که که سیکه خیری زور له ناخیدا هه بیّت و به فیرکردن و ئامۆزگاری و ویست و تیکۆشان به که سانی تری ببه خشیت، بویه به نده که موباره که ده رده چیّت، چونکه خودا به ره که تی تیخستوو و ئەوی کردوو به به ره که ت، خودای موته عالیش ده بیّت به "متبارک" چونکه هه رچی به ره که ته له ئەوه وه یه، به نده که ی موباره که و خوداش متبارک"، قورئان ده فهرمویت: ﴿تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا﴾ الفرقان: ١، ههروه ها ده فهرمویت: ﴿تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ الملك: ١، به زوی ده گه ریینه وه بو ئەم مانایه به پشتیوانی خودا.

به شی سییه م

مانای ناوی پیغه مبهرو و داتاشراوه کانی

ئەم ناو (محمد) بە ناوبانگترین ناوێکی پێغه مبهری خودایە (ﷺ) ناویکی گوازاوێه له "حمد" هوه، له بنه پهدا "اسم مفعول" ه له "الحمد"، له سه رکیشی "مفعول" وهک "معظم، محب، مسود، مبجل" و هاوشیوه کانیان بینا کراوه، چونکه ئەم جوړه کیشانه بۆ "نکشیر" دانراون، گهر "اسم فاعل" ی لی داتاشرا ماناکه ی که سیکه کاره که ی جار له دوا ی جار و به زۆری لی بوه شیته وه، وهک (مبین، و مخلص، و مفرج)، گهر "اسم مفعول" ی لی داتاشرا ماناکه ی ئەوه یه که سیک دووباره بوونه وه ی کاره که ی به زۆری به سه ردا گوژه ر بکات، بۆیه "محمد" ئەو که سه یه که همدی همدکه رانی جار له دوا ی جار بۆ هیه و که سیکه شایسته یه جار له دوا ی جار همد بکریت.

ههروه ها دهوتریت "حُمد-حه مدکرا" و که سه که ده بیته به "محمد" ههروهک "علم" و که سه که ده بیته به "معلم"، بۆیه ئەم ناو له لایه که وه ناویکی تاییهت (اسم علم) و له لایه کی تره وه سیفه ته، ههردوو باره که ی تییدا کو بووه ته وه، هه رچه ند ناویکی عه له می رووته بۆ که سانیک به ناوی "محمد" ناو ده نرین.

ئەم هه ش شانوشکو ی ناو ه کانی پهروه ردا گار و ناوی کتیبه که ی و ناوی پیغه مبه ره که یه تی، ئەوانه ئاماژه ده که ن بۆ مانا گه لیک که ئەو مانانه پییانه وه وه سفن، دژایه تی له نیوان عه له مییه تی و وه سفدا نییه، به پیچه وانه ی ناوی دروست کراوه کانه وه، بۆیه خودا "الله، الخالق، الباری، المصور، القهار" ئەم ناوانه ئاماژه ده که ن بۆ مانا گه لیک که بریتین له سیفه ته کانی، هه ر به و جوړه "القرآن، الفرقان، الکتاب المبین" و ناو ه کانی تریش.

به هه مان شیوه ناوه کانی پیغه مبهه (ﷺ) "محمد، أحمد، الماحي" له فهرمووده که ی "جیر بن مطعم" هوه له پیغه مبهه ری خوداوه (ﷺ) فهرموویه تی: ((من چند ناویکم هه یه: من محمدم، من ئەحمەدم، و من ماحیم که خودا بیباوه پی به من مهحو ده کاته وه (دهسپیتته وه)).

خودا ئەم ناوانه ی باس کرد وه ک روشنکردنه وه یه ک بو ئەو فهزله ی خودا ئەوی پی تاییه ت کردوو و ئاماژه ی به مانا کانیان کردوو، ئەگینا گه رته نها ناوی عه له م بوونایه مانایان نه ده بوو، و ئاماژه یان نه ده کرد به مه دح.

هه ر به و جوړه ناوه کانی په روه ردگار هه موویان ناوی مه دحن، گه رته نها ناوی روت بوونایه مانایان نه ده بوو، و ئاماژه یان نه ده کرده سه ر مه دح، بویه خودا (سبحانه) هه موو ئەو ناوانه ی به "الحسنی" وه سف کردوو ده فه رمویت: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۸۰﴾ الاعراف: ۱۸۰، ئەو ناوانه ته نها به گوزاره که یان "الحسنی" نین، به لکو به ئاماژه یان له سه ر وه سفی که مال، بویه کاتیک عه ره ب گوئیان له خوینه ریکی قورئان بوو ئەم ئایه ته ی ده خویند: ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ ﴿۳۸﴾ المائدة: ۳۸، له کوتایی ئایه ته که دا وتی: "والله غفور رحيم" بابای عه ره ب وتی: ئەو که لاهه که لامی خودا نییه، خوینه ری قورئانه که وتی: که لامی خودا به درق ده زانیت؟ وتی: نه خیر، به لام ئەوه ی تو خویندته وه که لامی خودا نه بوو، هاته وه بیری و وتی: "والله عزيز حكيم" بابای ئەعرا بی وتی: راستت وت: "عز فحکم فقطع-عزیزه و حوکمی کردن و دهستی بپی"، گه ر "غفر و رحم" بوایه "ما قطع-دهستی نه ده بپی".

بۆیه گەر ئایه تی رهحمهت به ناوی سزا کۆتایی پی بهیئیت، یان به پیچه وانه وه، دوورکه وتنه وه له کهلامدا سه رییه لدهدا و رسته ی دروستی تیکده چوو.

له "السنن" دا له فهرمووده ی "أبي بن كعب": ((خویندنه وه ی قورئان له سه رهوت له هجه یه، پاشان فهرمووی: هه مووی شافی و کافیه، گەر بلیت: "سمیعا، علیما، عزیزا، حکیم" گەر ئایه تی سزا به رهحمهت کۆتایی پی نه هیئیت، یان ئایه تی رهحمهت به سزا کۆتایی پی نه یه نیت))

ههروه ها خودا هۆ بۆ حوکه مان و کرداره کانی ده هیئیت وه به ناوه کانی خۆی، وهك: ﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾﴾ نوح: ۱۰، ههروه ها: ﴿لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرِيصٌ أَرْبَعَةٌ إِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٨﴾﴾ البقرة: ۲۲۶-۲۲۷، حوکی "الفی" که بریتیه له په شیمانبوونه وه و گه رانه وه بۆ لای رازیبوونی ژنه که و چاکه له گه لی به "غفور رحیم" کۆتایی پیهینا، به مه غیرهت و رهحمهت به سه ره بنده که دا ده شکیت وه گەر بگه ریته وه بۆ لای، پاداشت له جوړی کاره که یه، وه ک چۆن ئه و گه رایه وه بۆ ئه و شته ی باشترین کاره خودا به مه غیرهت و رهحمهت بۆ لای ئه و گه رایه وه، "وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ"، له بهر ئه وه ی ته لاق گوزاره یه که ده بیستریت و مانایه که به مه به ست ده گیریت، کۆتایی به ناوی "السمیع" بۆ گوزاره که و "العلیم" بۆ مه به سته که (ناوه رۆکه که) هینا.

ئه مه بریتیه له شیوازی قورئان، به راورد ده کات له نیوان ناوه کانی رجا و ناوه کانی سزادا، وهك: ﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾﴾ المائدة: ۹۸، ئه هلی به هه شت ده لین: ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾﴾ فاطر: ۳۴، کاتیک گه یشتن به ریژ و پله و پایه به لیخۆشبوونی گوناوه کانیان و شوکرکردنی

چاکه کانیان وتیان: ﴿إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ﴾ ﴿۳۴﴾ فاطر: ۳۴، له مه‌دا مانای هوهینانه وهی تیدایه، واته لیخوشبوون و شوکری نهو گه‌یشتینه خانه‌ی ریژ و پله و پایه، نهو له خراپه‌کانمان خوشبوو و شوکری چاکه‌کانی کردین، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا﴾ ﴿۱۷۷﴾ النساء: ۱۷۷، نه‌مه بریتیه له پاداشتی شوکره‌که‌یان، واته: گهر شوکری په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن نه‌ویش شوکرتان ده‌کات نهو زانایه به شوکری نیوه و نهو که‌سه‌ی شوکری ده‌کات و نه‌وه‌ی کوفری ده‌کات لای خودا شاراوه نییه.

قورئان پره له‌مانه، ته‌نها مه‌به‌ستمان ناگادارکردنه‌وه‌یه لییان، هه‌روه‌ها خودا ئامازه ده‌کات به ناوه‌کانی له‌سه‌ر یه‌کتابه‌رستی خو‌ی و نه‌ریکردنی هاوه‌ل له‌گه‌لی، گهر ناوه‌کان مانایان نه‌بوایه ئامازه‌ی پی نه‌ده‌کردن، وه‌ک فه‌رمووده‌که‌ی هاروون ﴿الْقَلْبُ﴾ بۆ گویره‌که په‌رستان: ﴿وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ﴾ طه: ۹۰، هه‌روه‌ها ئایه‌تی: ﴿إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ ﴿۹۸﴾ طه: ۹۸، هه‌روه‌ها ئایه‌تی: ﴿وَاللَّهُمَّ إِنَّكَ اللَّهُمَّ وَحْدَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ ﴿۱۳۳﴾ البقرة: ۱۶۳، هه‌روه‌ها ئایه‌ته‌کانی کۆتایی سوره‌تی "الحشر": ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ ﴿۲۲﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۲۳﴾ ﴿الحشر: ۲۲-۲۳، "سبح" خودا خو‌ی له هاوه‌لدانانی هاوه‌لدانه‌ران پاکراگرتووه له دوا‌ی خو‌مه‌دحکردنی به ناوه جوانه‌کانی که داوای یه‌کتابه‌رستی خودا ده‌که‌ن و نه‌شیاوایی هاوه‌لدانان بۆ خودا جیگیر ده‌که‌ن.

هەر کەس ئەم مانایەى قورئان تییگات نیشته جیى باخچە یەك له زانست دەبیّت و خودا له هەموو درۆزنیکی پشتەه لکردوو له کتیبە کەى خۆى و وەرگری هیدایەتە کەى دەپاریزیت، گەر له قورئانە کە ماندا تەنھا ئەم بەشە بوونی هەبوا یە ئەوا بەس بوو بۆ ئەو کەسەى چیژ و مەعریفەى هەبیّت، خودا رینیشاندەرە بۆ راستى.

هەروەها خودا کارپیکراوە کانی رهوشە کان و "الجار و المجرور" و شتانی تریش بە ناو هەکانى خۆیە و دەبەستیتە وە، گەر ئەو ناوانە تەنھا ناوی عە لەم بوونایە ئەو هەیان تیدا دروست نەبوو، وەك: ﴿وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ ﴿١٦﴾ الحجرات: ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظّٰلِمِيْنَ﴾ ﴿٧﴾ الجمعة: ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِيْنَ﴾ ﴿١٣﴾ آل عمران: ﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَحِيْمًا﴾ ﴿٤٢﴾ الأحزاب: ﴿إِنَّهُ يَهْدِيْهِمْ رُؤْفَ رَحِيْمٍ﴾ ﴿١٧﴾ التوبة: ﴿وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ﴾ ﴿١٨٩﴾ آل عمران: ﴿وَاللّٰهُ حٰمِيْطٌ بِالْكٰفِرِيْنَ﴾ ﴿١١﴾ البقرة: ﴿وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيْمًا﴾ ﴿٣٩﴾ النساء: ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾ ﴿٥٥﴾ الكهف: ﴿إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ﴾ ﴿١١١﴾ هود: ﴿وَاللّٰهُ بِصِيْرِيْمًا تَعْمَلُوْنَ﴾ ﴿١٨﴾ الحجرات: ﴿إِنَّهُ يَهْدِيْهِمْ رُؤْفَ رَحِيْمٍ﴾ ﴿٢٧﴾ الشورى: ﴿٢٧﴾

هەروەها خودا (سبحانه) دەكات بە بەلگەى ئەو هەى سەریچیكە ران نەریى دەكەن له سیفەتى كە مالى، وەك: ﴿أَلَا يَعْلَمُ مَن خَلَقَ وَهُوَ اللّٰطِيْفُ الْخَبِيْرُ﴾ ﴿١٤﴾ الملك: ﴿١٤﴾ ئەوانەى تیروانین لەم ناوانە دەكەن جیاوازیان له نیواندایە ئایا ئەم ناوانە لەیە كتر جودان بە سەرنجدان له جیاوازی ماناكانیان، هەر ناویك ئاماژە دەكات بە مانایەك جیاواز لەو هەى ئەو ویتەر ئاماژەى پیدەكات، یان ئەم ناوانە هاوواتان، چونكە ئاماژە بە یەك خود (ذات) دەكەن، ناكۆکییەكە لەو هەدا گوزارەییە.

راستیەى كەى ئەو هەى بوتریّت: ئەو ناوانە بە سەرنجدان له خود هاوواتان و بە سەرنجدان له سیفەتەكان لەیە كتر جیاوازان، هەر ناویك لەو ناوانە ئاماژە دەكەن بە

زاتیکی و ہسفرکراو بہ و سیفہ تہ بہ پراوپری (بالمطابقۃ) ہر وہا ناماژہ دہ کەن بہ یہ کیکیان بہ تہنہا بہ نامیزگری (بالتضمن)، و لەسەر سیفہ تیکی تریان بہ پابہ ندرکردن (بالالتزام).

ناونانی پیغہ مہر (ﷺ) بہ "محمد"

گەر ئەمە جیگیر بوو ئەوا ناونانی پیغہ مہر (ﷺ) بہ "محمد" بوو ئەوہ یہ ناوہ روکە کہ لەخوی دہگریت کہ برتیہ لہ "الحمد"، ئەو (ﷺ) لای خودا "محمود" ہ و لای فریشتہ کان "محمود" ہ و لای براکانی لہ پیغہ مہران "محمود" ہ و لای ہموو ئەہلی زہوی "محمود" ہ با ہندیکیشیان پیی بیباوہ پ بن، ئەو سیفہ تہ کہ مالانہی لہ پیغہ مہر دایہ (ﷺ) لای ہموو کہ سیکی ژیر "محمود" ہ با ژیریہ کہشی لوتبہ رزی و سہریچی بنوینیت، یان نہ زانی ہہ بیت لہ خورازاندنہ وہی بہ وانہ، گەر خورازاندنہ وہی ئەوی بہ و سیفہ تانہ بزانیباہی ئەوا حەمدی دہ کرد، چونکہ ہەر کەس بہ سیفہ تی کہ مال رازابیتہ وہ حەمد دہ کریت، با بوونی ئەو سیفہ تانہش لہ ئەودا نہ زانابیت، ئەو کہسہ لہ راستہ قینہدا حەمد کەری ئەوہ، ئەو (ﷺ) تاییہ تکراوہ بہ ناوہ روکی حەمد کہ خەلکانی تر بویان کۆنہ بووہ تہ وہ، بویہ ناوی "محمد" و "أحمد" ہ، ئوممہ تہ کہشی زور حەمدی خودا دہ کەن لہ خوشی و ناخوشیدا، نوژی ئوممہ تہ کہی بہ حەمد دەست پیدہ کات و وتارہ کہی بہ حەمد، کتیبہ کہی بہ حەمد دەست پیدہ کات، ہەر بہ و جۆرہ لہ لای خودا و لہ "اللوح المحفوظ" دا، خەلیفہ کان و ہاوہ لہ کانی مەسحہ فہ کہیان بہ حەمد نووسیہ وہ، لہ روژی دوا پیدا لیوای حەمد بہ دەستی پیغہ مہر وہیہ، کاتیک لہ بہر دەم خودادا بو شفاعت دہ چیت بہ سوژدەدا و خودا مۆلہ تی دەدات حەمدی

پهروهردگاری دهکات به کۆمه له چه مدیک که له و کاته دا به پرویدا ده کریتته وه، ئه و (ﷺ) خاوه نی مه قامی مه حموده که سه ره تاکان و دواینه کان خۆزگه ی پیّ ده خوازن، قورئان ده فه رمویّت: ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾ (الإسراء: ۷۹)

هه ره که س پیّخۆشه له سه ره مانای "المقام المحمود" بوه ستیّت با له سه ره ئه وه ی پیّشینی ئه م ئومه ته له هاوه لآن و شوینکه وتوان و توپانه ده رباره ی لیكدانه وه ی "المقام المحمود" بوه ستیّت، وه که ته فسیری "ابن ابي حاتم و ابن جریر و عبد بن حمید" ئه مانه و ته فسیره کانی تری پیّشینان.

که له وه مه قامه دا راوه ستا هه موو ئه هلی وه ستان چه مدی ده که ن به موسلمان و بیباوه ره وه، یه که مین و دواهه مینیان، ئه و (ﷺ) مه حموده به وه ی زه وی له هیدایه ت و ئیمان و زانستی به سوود و کرداری چاکه پرکردوه، دلانی پیّ فه تح کردوه و تاریکی ئه هلی زه وی پیّ رامالیوه و له کۆت و به ندی شه یتان رزگاری کردوون، هه ره به و جۆره له هاوه لدانان و بیباوه ری به خودا و نه زانی پیّ تا شوینکه وتوانی گه وره یی دونیا و دواړۆژیان پیّ به ده سه ته ینا، په یامه که ی به شی هه موو ئه هلی زه وی کرد که له ئاتاجترین باردا بوون پیّ، ئه وان به ندایه تی به که ان و خاچ و ئاگر و ئه سه تیژه یان ده کرد، له لای خوداوه خه شمیان لیگیرا بوو، سه ره گه ردان بوون و پهروهردگاریان نه ده ناسی تا بیپه رستن و نه شیان نه ده زانی به چی بیپه رستن، مرۆقه کان هه ندیکیان هه ندیکی تریان ده خوارد، هه ره که س شتیکی به باش بزانیبایه بانگی بوّ ده کرد و له گه ل سه ره پیچیکه رانیدا ده جه نگا، له سه ره زه ویدا جیپییه که نه بوو به نووری په یامی خودا روشن بووبیته وه، خودا (سبحانه) ئه و کات ته ماشای ئه هلی سه ره زه وی کرد،

هه موویانی به چاوی خه شم ته ماشا ده کرد مه گهر که سانیکی که م که له سه ر ئاسه واری ئاینیکی دروست مابوونه وه، خودا ولاتان و بهنده کانی پی پنه نادا و تاریکیه کانی پی رامالی، و مؤقی له دواي مردن پی زیندوو کرده وه، خه لکی له گومرایی پی قوتار کرد و نه زانانی پی فییری زانست کرد، ئه هلی ئیمانی له دواي که مبوون پی زور کرد، زه لیلانی پی عه زیز کرد، هه ژارانی پی ده وله مند کرد، چاوه کویره کان و گوی که ره کان و دلله ره قه کانی پی کرده وه، خه لکی په روه ردگاری په رستراو (معبود) یان ناسی، تا ئه وپه ری هیژ و توانایه که مه عریفه بیگاتی، خودا دهستی پی کرد و دووباره ی کرده وه، زور باسی ناوه کان و سیفه ته کان و کرداره کانی په روه ردگاری بو ده کردن، تا مه عریفه ی خودا (سبحانه) له دللی بهنده باوه پداره کانیدا جیله وه ی کرد و هه وری شک و گومان له دلایندا له مهر ئیمان به خودا ره وایه وه، وه که چون هه وری رهش له پرووی مانگی چواره لا ده دریت، پیوستیه کی بو ئومه ته که ی به جینه هیلا ئاتاج بن به وانه ی پیش خویمان یان به وانه ی دواي خویمان، به لکو بینیزی کردن له هه که سیک له م ده روزه وه قسه ده کات: ﴿أَوْلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ

الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ لِرَحْمَةٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ العنكبوت: ٥١.

"أبو داود" له فه رموده مورسه له کانیدا ریوایه تی کردوه، له پیغه مبه ری خوداوه به دهستی هندی له هاوه لانییه وه پارچه یه له ته وراتی بینی، فه رموی: ((به سه گومرایی بو دهسته یه که شوینی کتیبیک بکه ون جیا له کتیبه که ی خویمان که دابه زیوه بو سه ر پیغه مبه ریکی تر جیا له پیغه مبه ره که ی خویمان، خودا راستی ئه و فه رموده ی دابه زاند و فه رموی: ﴿أَوْلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ

لِرَحْمَةٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ العنكبوت: (٥١))،

ئەمە حالی ئەو کەسە یە ئایینە کە ی خۆی لە کتیبی کە وە وەر دە گریت بۆ سەر پینغە مبه ریکی تر دابە زیو، ئە ی دە بی حالی ئەو کە سە چۆن بی ت لە ئە قلی فلان و فلان وەریدە گریت، و بە سەر کە لامی خودا و پینغە مبه ردا پینشی دە خات؟

ریگای گە یشتن بە پەر وە ردا گار و رازیوونی و خانە ی ری ز و شکۆ ی پی ناساندن، فەرمانی پیکردن بە هە موو چاکە یە ک و نە هی لیکردن لە هە موو خراپە یە ک.

و هك ده فەر مویت (ﷺ): ((هە موو ئە و شتانه ی لە بە هە شت نزی کتان دە کاته وە فەرمانم پیکردوون، هە موو ئە و شتانه ی لە ناگر نزی کتان دە کاته وە نە هیم لیکردوون))
 "أبو ذر" (خوا لپی رازی بی ت) دە فەر مویت: (پینغە مبه ری خودا (ﷺ) مرد و بالئە دە یە ک بە ئاسماندا نافری ت زانستی کی لیو ه بۆ باس نە کردین)

حالیانی باس کرد لە دوا ی گە رانه وە بۆ لای پەر وە ردا گار بە تە و او ترین پیناسە، دۆخە کە ی بۆ باس کردن و پەر دە ی لە سەر لادا، دەرگای هە موو زانستی کی بە سوود و نزی ککە رە وە لە پەر وە ردا گاری کردە وە، تە م و مژ و ئالۆ زیە کانی رۆشن کردە وە و لیکدایە وە، تا خودا دلانی لە گومرایی پی هیدایە ت دا و لە نە خۆشییە کان شی فای بۆ ناردن و لە نە زانیان پە نای دان، ئیتر چ مرۆ قیک شایستە ترە بە حە مد لە ئە و (ﷺ) و خودا لە ئومە تە کە یە وە ی بە باشترین پادا شت پادا شتی بداتە وە.

راستترین بۆ چوون لە سەر ئایە تی: ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾ (الأنبياء: ۱۰۷)، ئە م ئایە تە لە سەر گشتان دنی خۆی و لە سەر ئە م بارە دوو رووی هە یە:

یە کە م: گشت مرۆ قە کان "العالمین" سوودیان لە پە یامە کە ی وەر گرتو وە، بە لام شوینکە و توانی ری زی دنیا و دوا پۆ ژیان پی بە دە ست هینا وە، دۆژمنە کانی شی مردنیان پە لە ی تی دا دە کری ت و مردنیان باشترە بۆ یان لە ژیانیان، چونکە ژیانیان

زیاده‌یه که له توندبوونه‌وهی سزا له‌سه‌ریان له خانه‌ی دواړوژدا، ئه‌وان به‌دبه‌ختیان له‌سه‌ر نوسراوه، بویه خیرابوونی مردنیان باشتره بویان له له دریزبوونه‌وهی ته‌مه‌نیان له بیباوه‌پیدا، به‌لام هاوپه‌یمانان له‌گه‌لی له دونیادا له‌ژیر سیبهر و په‌یمان و ئه‌ستوی ئه‌ودا ژیانیان به‌سه‌ر برد، ئه‌وان به‌و په‌یماننه شه‌ریان که‌متره له جه‌نگاوه‌ران له‌گه‌لی.

دوو‌روانیش به‌راگه‌یاندنی ئیمان له روواله‌تیاندا نه‌پژانی خوینی خویان به‌ده‌سته‌ینا و مال و سامان و خانه‌واده‌ی خویان پاراست و ریزیان بو خویان له دونیادا به‌ده‌سته‌ینا و حوکی موسلمانان به‌سه‌ریاندا گوزهری کرد له میراتگرتن و شتانی تریش، گه‌لانی دووریش له ئیسلام خودا (سبحانه) به‌په‌یامه‌که‌ی سزای گشتی له‌سه‌ر ئه‌هلی سه‌ر زه‌وی لابر دووه، بویه هه‌موو جیهانان به‌په‌یامه‌که‌ی سوود و قازانجیان وه‌رگرتووه.

رووی دووه‌م: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بو هه‌موو که‌سیک ره‌حمه‌ت بووه، به‌لام باوه‌پداران ئه‌م ره‌حمه‌تیانه وه‌رگرتووه و له دنیا و دواړوژدا سویدیان لیبنیوه، بیباوه‌پان ره‌دیان کرده‌وه له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش له‌وه‌درنه‌چوون بویان ره‌حمه‌ت بیټ، به‌لام قبوولیان نه‌کرد، وه‌ک ده‌وتریټ ئه‌مه ده‌وای ئه‌و نه‌خوشییه‌یه گه‌ر نه‌خوشه‌که به‌کاری نه‌هینیت ده‌واکه له‌وه به‌ده‌ر نابیت ده‌وای ئه‌و نه‌خوشییه بیټ.

هه‌روه‌ها له‌وانه‌ی مه‌دحی ده‌کریت له‌سه‌ری ئه‌و ئه‌خلاقه به‌رز و بلندانه‌یه خوی پیرازاندو‌ته‌وه، هه‌ر که‌س ته‌ماشای ئه‌خلاق و ئاکاری پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بکات ده‌زانیت باشترین ئه‌خلاقی مروّف و بالاترین ئاکاریه‌تی، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) زانترین که‌س بووه، و خاوه‌نی مه‌زنترین ئه‌مانه‌تداری بووه، و له هه‌موو که‌س راستگوتر بووه و حه‌لیمترین

و به خشنده ترین بووه، ئارامگرتین کهس بووه و له هه موو کهس زیاتر لیخۆشبوون و لیبووردنی هه بووه، توندی نه زانی خه لک به رانبه ری حیلمی زیاد ده کرد، وه ک بوخاری له سه حیحه که یدا ریوایه تی ده کات له "عبدالله بن عمرو" هوه - خوا لییان رازی بیّت - له سه ر سیفته تی پیغه مبه ر (ﷺ) له ته وراتدا ده فه رمو بیّت: محمه د به نده ی من و پیغه مبه ری منه، ناوم ناوه "المتوکل" که سیکی توند و دلّره ق و دهمبه گاله ی ناو بازار پییه، خراپه به خراپه پالپیوه نانیت، به لکو ده بو ری و سینه ی ساف ده کات، نامیریم تا میلله تیکی چهوت و خواری پی راست نه که مه وه به وه ی بلین: "لا إله إلا الله"، و چاوانی کویر و گوئیانی که پ و دلانی داخراوی پی بکه مه وه))

به به زه بیترین کهس و به سۆزترین کهسه بو ئه وان، له هه موو کهس زۆرتر سوود و قازانج به دین و دونیا یان ده گه یه نیّت، زمان پاراوترین دروستکراوی خودا بووه، ره وان بیژترین کهس بووه بو گوزاره دان له مانای زۆر به وشه ی کهم و کورتی ئاماژه کهر به مه رام، له هه موو کهس زیاتر له شوینی ئارامگرتندا ئارامی گرتووه، له هه موو کهس زیاتر راستگو بووه له وه عد و به لیینی به یه کترگه یشتندا، له هه موو کهس زیاتر وه فادارتر بووه له په یمانداریدا، له هه موو کهس زیاتر پاداشتی چاکه ی داوه ته وه به چه ندین به رانبه ر، له هه موو کهس زیاتر ته وازوعی هه بووه، پیویستی خه لکی داوه به سه ر خویدا، زۆرترین به رگری له هاوه لانی کردووه و پاراستوونی، راوه ستاوترین کهس بووه به وه ی خو ی فه رمانی پیکردووه، دوورترین کهس بووه له وه ی نه ی لیکردووه، به هیژترین کهس بووه له گه یاندنی سیله ی ره حمدا.

"علي" (خوا لی رازی بیّت) ده فه رمو بیّت: ((پیغه مبه ر (ﷺ) له هه موو کهس زیاتر سینه ی والا بوو، راستترین گوفتاری هه بوو، سروشتی نه رم و نیان بوو، له تیکه لاویدا

خاوهرن ریز و ریزدار بوو، ههر کهس یه که مجار ده بیینی سامی لی دهنیشت، ههر کهس تی که لی له گه ل دروست ده کرد خوشیده ویست، وه سفکه رانی ده لئین: نه پیشتر و نه دواتر نمونه ی ئه وم (ﷺ) نه بینیوه - کان رسول الله (ﷺ) اجود الناس صدرا، و اصدق الناس لهجة، وألینهم عربیة، و أکرهم عشرة، من راه بدیهة هابه، و من خالطه معرفة أحبه، یقول ناعته: لم ار قبله ولا بعده مثله (ﷺ))

وتنی: "له هه موو کهس زیاتر سینه ی والا بوو - أجود الناس صدرا" مه بهستی ئه وه یه: سینه ی چاک و سه لامهت بوو، پر بوو له خیر و چاکه، خیر له سینه یه وه وه کانیوا هه لده قولاً، سینه ی هه موو ره فتاریکی جوان و کاریکی خیری له نامیز گرتبوو، وه که هندی له ئه هلی زانست ده لئین: هیچ شوینیک له دونیادا نه بوو به ئه ندازه ی سینه ی پیغه مبه ر (ﷺ) پر له خیر بیت، هه موو خیریکی له خویدا کۆ کرد بووه وه و له سینه ییدا داینا بوو (ﷺ)

ئهو به شه ی قسه که ی که ده فه رمویت "گوفتاری له هه موو کهس راستگۆ یانه تر بوو" اصدق الناس لهجة "ئمه ئه وه یه دوژمه جهنگاوه ره کانی دانیان پیادا ناوه، هیچ یه کیک له نه یاره کانی ته نها درۆیه کیان لی نه بیستوه، واز له شایه تی دۆستانی بهینه بو ی له سه ر ئه و راستگۆ ییه، هه موو ئه هلی سه ر زه وی به گژیدا چوون به چه ندین جۆری به گژدا چوون، له وانه هاوه لدا نه ران و ئه هلی کیتاب، به لام هیچ کام له وانه روژیک له روژان تانه یان لینه داوه به بوونی درۆیه کی گه وره یان بچووک، "مسور بن مخزومه" ده لئیت: وتم به "أبي جهل" - که خالم بوو - ئه ی خالم، بهر له وه ی محمه د ئه مه بلئیت به درۆ تۆمه تبارتان کردوه؟ وتی: سویند به خودا خوشکه زای خۆم محمه د کاتیک لاو بوو له نیوانمان پیمان دهوت ئه مین، کاتیک سیمای پیری لی ده رکه وت هه رگیز درۆی

نه کردوو، وتم: ئەى خالە، ئەى بۆ شوینی ناکهون؟ وتی: خوشکهزای خۆم، ئیمه و بهنى هاشم له سه رگه وره یی کێبه رکیمان له نێواندايه، نان به خه لک ده ده ن ئیمه ش نان به خه لکی ده ده ين، ئاو به خه لکی ده ده ن ئیمه ش ئاو به خه لکی ده ده ين، په نای خه لکی ده ده ن ئیمه ش په نای خه لکی ده ده ين، کاتیک که هه ردوو لامان هاتین به چۆکا و وه ک دوو شوپه سواری پێشبرکیمان لیهات وتیان: پێغه مبه ر له ئیمه یه، ئیمه چۆن پێغه مبه ریک به رانبه ریان به ینین)) یان هاوشیوه ی ئەم قسه یه .

خودا دلنه وایى ده کات و قسه ی دوژمنه کانی له سه ر ئاسان ده کات و پێی ده فه رمویت: ﴿قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزَنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ فَصَبْرًا عَلٰی مَا كُذِّبُواْ وَأُوذُواْ حَتَّىٰ أَنهْم نَصْرًا وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَّبِإِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾﴾ الأنعام: ٣٣ - ٣٤

ئهو به شه ی فه رمووده که ی که ده فه رمویت: "سروشتی نه رم و نیان بوو-ألینهم عریکه": واته ئاسان و نه رم و نزیک بوو له خه لکییه وه، وه لامی ئەو که سه ی ده دایه وه بانگی لێده کرد، پێویستی ئەو که سه ی جیبه جی ده کرد که رووی لێ ده کرد، دلنه وایى دلای شکاویى ئەوانه ی ده دایه وه روویان لێ ده کرد، بێبه شی نه ده کرد و به ده ستی خالی نهیده نارده وه، گه ر هاوه لانی کاریکیان لێ بویستبایه رازی ده بوو له گه لیان و شوینیان ده که وت له و کاره دا، گه ر له سه ر کاریک یه کلا ببوايه ته وه خۆسه پێنی نه ده کرد، به لکو راویژی پێ ده کردن و گفتوگۆی له گه ل ده کردن، له چاکه کانیا ن شتی وه رده گرت و له خراپه کانیا ن خۆشه بوو.

ئهو به شه ی قسه که ی: "له تیکه لاوییدا خاوه ن ریز و ریزدار بوو" اکرمهم عشرة" واته: له گه ل هه ر که س داده نیششت تیکه لاوییه که ی تیر و ته واو و چاک و ریزدارانه

بوايه، روخساری گرژ نه ده کرد و قسه ی رهق و توندی نه ده کرد و پیستی رهق و گرژ نه ده بوو، زمانی هه له ی نه ده کرد، جه فا و بی مه یلی لی نه ده بینرا، به لکو له گه ل ده وروبهریدا به چاکترین شیوه تیکه لاوی ده کرد، ئازاری ده وروبهری هه لده گرت، تیکه لاوی له گه ل نه وان هه لگرتنی ئازار و جه فای قسه و رهفتاریان بوو، سزای که سی نه ددها و لومه ی که سی نه ده کرد و به شتیک به پروویدا نه ده هاته وه لای گران بیت، هه که س تیکه لی بوايه ده یوت: من خوشه ویستترین که سم له لای به هوی نه و گشته لوتفه ی بوی ده نواند و نه و گشته نزیکبوونه وه لی و نه و گشته رووتیکردنه و نه و گشته گرنگییدانه، و قوربانی له پیناویدا و چاکه له گه لی و هه لگرتنی جه فا و مهینه تیه کانی، چ تیکه لیه ک ریژدارانه تره له م تیکه لیه ؟

"الحسین" (خوا لی رازی بیت) ده فهرمویت: پرساری ژیانی پیغه مبه رم (ﷺ) له گه ل نه هلی مه جلیسی له باو کم کرد، فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) هه میشه روخساری کراوه و به مژده بوو، رهوشتی زور ئاسان بوو، که سیکی مامه له ناخوش نه بوو، توند و دل رهق نه بوو، گاله گالی نه بوو و زمانی شر نه بوو، نهنگی له شت ده رنه ده هیئا و مه دحی زوری نه ده کرد، شتیک چه زی لی نه بوايه خوی لی بیئاگا ده کرد، که سیکی رجای لای نه و بوايه بیه یوای نه ده کرد، خوی له سی شت به دوور ده گرت: ده مه قاله و زیاده رهوی و شتیک په یوه ندی به نه وه وه نه بوايه، زه می هیچ که سیکی نه ده کرد و نهنگی لی ده رنه ده هیئا و به دوی عوره ته کانیدا نه ده گه را، قسه ی له شتیک ده کرد رجای راستی و دروستی بو هه بوايه، کاتیک قسه ی ده کرد نه هلی مه جلیسی بیده نگ ده بوون وه که نه وه ی له سه ر سه ریان بالنده نیشتبیته وه، که بیده نگ ده بوو قسه یان ده کرد و له خزمه تیدا ده مه قاله یان نه ده کرد، هه که س له خزمه تیدا قسه ی بکردبایه نه وان بیده نگ ده بوون

تا ته‌واو ده‌بوو، گفتوگۆیان وه‌ك گفتوگۆی یه‌که‌مین که‌سیان بوو، پیدده‌که‌نی به‌وه‌ی ئه‌وان پێی پیدده‌که‌نین، سه‌رسام ده‌بوو به‌وه‌ی ئه‌وان پێی سه‌رسام ده‌بیون، ئارامی ده‌گرت له‌گه‌ل غه‌ریباندا له‌گه‌ل وشکی قسه‌ و داوا و پرسیاریندا ته‌نانه‌ت گه‌ر هاوه‌لانی بیانیه‌تایه‌، و ده‌یفه‌رموو: گه‌ر داواکه‌ری پێویستییه‌کتان بینی داوا‌ی ده‌کرد کۆمه‌کی بکه‌ن، سه‌نای ته‌نها له‌ چاکه‌گێره‌وه‌ قبوول ده‌کرد، قسه‌ی به‌ که‌س نه‌ده‌بێرێ تا سنووری ده‌به‌زاند ئه‌و کات به‌ نه‌هی لی‌کردنی یان به‌ هه‌ستان پێی ده‌بێرێ.

ئهو به‌شه‌ی قسه‌که‌ی که‌ ده‌فه‌رمویت: " هه‌ر که‌س یه‌که‌مجار ده‌یبینی سامی لی‌ ده‌نیشت، هه‌ر که‌س تی‌که‌لی له‌گه‌ل دروست ده‌کرد خۆشیده‌ویست، "من رآه بديهة هابه و من خالطه معرفة أجه" به‌ دوو سیفه‌ت وه‌سفی کرد که‌ خودا ئه‌هلی صدق و ئیخلاصی پێ وه‌سف کردوه‌، ئه‌و دوانه‌ش بریتین له‌ "الإجلال والمحبة" خودا هه‌یه‌ت و خۆشه‌ویستی به‌سه‌ردا دا‌باراند بوو، هه‌ر که‌س ده‌یبینی هه‌یه‌تی لی‌ ده‌نیشت و به‌ گه‌وره‌ و مه‌زن ته‌ماشای ده‌کرد، و دالی به‌ مه‌زنی ئه‌و پێر ده‌بوو، با که‌سه‌که‌ش دوژمنی ئه‌و بوایه‌، گه‌ر له‌گه‌لی تی‌که‌ل بوایه‌ و مامه‌له‌ی بکه‌ردبایه‌ له‌ هه‌رچی دروستکراوه‌ لای خۆشه‌ویستتر بوو، ئه‌و (ﷺ) به‌مه‌زنکراوی خۆشه‌ویستی ریزلینراو بوو، ئه‌مه‌ش که‌مالی خۆشه‌ویستییه‌ کاتیک له‌گه‌ل به‌مه‌زن ته‌ماشاکردن هه‌یه‌تداری هاوتا بییت، خۆشه‌ویستی بی‌ هه‌یه‌ت و به‌مه‌زن ته‌ماشاکردن ناته‌واوه‌، هه‌یه‌ت و به‌مه‌زن زانین به‌بی‌ خۆشه‌ویستی وه‌ك ئه‌وه‌ی بو‌ که‌سی غه‌درکه‌ری سه‌تمکار هه‌یه‌ دیسان ناته‌واوه‌، که‌مال له‌وادایه‌ خۆشه‌ویستی و به‌مه‌زن ته‌ماشاکردن کۆبه‌نه‌وه‌، ئه‌مه‌ش ته‌نها له‌ مه‌حبوبیکدا ده‌بینریته‌وه‌ سیفاتی که‌مالی تیدا بی‌ت که‌ شایسته‌ ده‌بی‌ت له‌ پیناویاندا به‌ مه‌زن ته‌ماشاکریت و خۆشیان بویت.

له بهر ئه وهی خودا (ﷻ) له هه موو که س شایسته تره ئه وا شایسته یه به وهی به مه زن و گه وره رابگریت و لئی بترسین و خوشمان بویت، به هه موو به شیک له به شه کانی دلمان، له وه شدا هاوه لی بۆ دانه نریت، ئه مه ئه و هاوه لدانانه یه که خودا لئی خوشنابیت، خودا و که سانی تر له و خوشه ویستییه دا یه کسان بکهیت، قورتان ده فه رمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَخْذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ البقرة: ۱۶۵، هه والی پیداین هه ر که س شتیکی جگه له خودا وه ک خوشویستی خودا خوشویست ئه وا ئه و شته ی کردوه به "ند-ژ" بۆ خودا، ئه هلی ناگردا ده لئین: ﴿تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ (۱۷) إِذْ تُسَوِّكُم بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۸﴾ الشعراء: ۹۷ - ۹۸، یه کسان کردنه که یان ئه وه نه بوو له دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی و دروستکردنی ئه وان و باب و باپیرانیاندا به خودایان یه کسان بکهن، به لکو له خوشه ویستی بۆیان وه ک چۆن خودایان خوشده ویت به "رب العالمین" یه کسانیان کردن، چونکه راسته قینه ی عبادت: بریتییه له خوشه ویستی و زه لیلی، ئه مه ش بریتییه له به مه زنراگرتن و ئیکرامیک که خودا وه سفی نه فسی خوی پیکردوه له ئایه تی: ﴿بُرُكًا أَسْمُرِيكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ الرحمن: ۷۸، راسترینی یه کیک له دوو قسه ی سه ر ئه و ئایه ته ئه مه یه: "الجلال" بریتییه له به مه زنراگرتن، "الإکرام" بریتییه له خوشه ویستی، ئه وه ش نه ینی قسه ی به نده یه که ده لئیت: "لا إله إلا الله، والله أكبر"، بۆ ئه و مه به سته له مه سنه دی ئیمام ئه حمه ددا هاتوه له "أنس" وه (خوا لئی رازی بیت) له پیغه مبه ری خوداوه (ﷺ) فه رموی: ((پابه ندبن به "یا ذا الجلال والإکرام")) واته پییه وه پابه ندبن و زمانتان پیی پاراو بیت.

له مه سنه دی "أبي يعلى الموصلي" له هه ندی هاوه لانه وه، داوای کردوه "اسم الله أعظم" بزائیت، له خه وندا بینی له ئاسماندا به ئه ستیره نوسرا بوو: "یا بدیع

السموات والأرض، يا ذا الجلال والإكرام" هه موو خۆشه ویستی و به مه زنا نینیک بۆ مرۆف کاتیک دروسته شوینی خۆشه ویستی خودا و به مه زنا گرتنی خودا که وتبیّت، وهک خۆشه ویستی پیغه مبه ر (ﷺ) و به مه زن ته ماشا کردنی، ئه و خۆشه ویستی و به مه زن ته ماشا کردنه ته و او کارى خۆشه ویستی و به مه زنا گرتنه بۆ نیره ره که ی (واته خودا)، ئوممه ته که ی خۆشیان ده ویت به هۆی خۆشه ویستی خودا وه بۆ ئه و، به مه زن ته ماشای ده که ن به هۆی به گه وره و مه زن ته ماشا کردنی خودا بۆ ئه و، ئه وه بریتییه له خۆشه ویستی بۆ خودا و پیوستییه کانی خۆشه ویستی خودا، هه ر به و جوړه خۆشه ویستی بۆ ئه هلی زانست و ئیمان، و خۆشه ویستی هاوه لانی پیغه مبه ر (خوایان لى رازى بیّت) و گه وره ته ماشا کردنیان شوینکه وته ی خۆشه ویستی خودا و پیغه مبه ره که یه تی بۆ ئه وان.

مه به ست: خودا هه یبه ت و خۆشه ویستی به سه ر پیغه مبه ردا (ﷺ) داباراند بوو، هه ر باوه رداریکى موخلیص به شى خۆی له وه دا هه یه، "الحسن البصرى" (ره حمه تی خودای لى بیّت) ده فه رمویّت: ((که سه ی باوه ردار شیرینی و هه یبه تی پیدراوه)) واته خۆشیان ده ویت و هه یبه تی لى ده که ن و گه وره ته ماشا ده کریت به وه ی خودا له به رى کردوه له پۆشاکى ئیمان که داواى ئه وه ده کات، بۆ ئه و مه به سه ته هه یج مرۆفیک لای هاوه لان (خوایان لى رازى بیّت) خۆشه ویستتر و مه زنتر له پیغه مبه رى خودا (ﷺ) ته ماشا نه کراوه.

"عمرو بن العاص" ده لیت: پيش موسلمان بوونم هه یج که سه یك له لام به ئه ندازه ی ئه و جیگه ی رق و کینه نه بوو، کاتیک موسلمان بووم هه یج که سه یك له لام به ئه ندازه ی ئه و خۆشه ویست نه بووه، هه ر به و جوړه هه یج که سه یك له لام به ئه ندازه ی ئه و مه زن و

گه وره نه بوو، گهر پرسیارم لی بکه ن بۆتان وه سف بکه م ئه وا ناتوانم، چونکه چاوه کانم تیر نه بوون له سه یرکردنی به هۆی هه بیهت و مه زنی ئه وه وه .

"عروة بن مسعود" وتی به قوره یش: ((ئهی قه ومه که م، سویند به خودا به وه فد چوومه ته لای کیسرا و قه یسه ر و مه لیکه کان هه یچ مه لیکه کم نه بینوه هاوه لانی وه ک هاوه لانی محمه د به مه زن ته ماشای بکه ن، تفیك ناکاته وه هاوه لانی هه لیده گرن و ده یهینن به سه ر روخسار و سینه یاندا، کاتیک ده ستنویژ ده گریت خه ریکن له سه ر ئاوی ده ستنویژه که ی به شه پ دین))

له به ر ئه وه ی پیغه مبه ر (ﷺ) هه موو ئه و سیفه ته مه زنانه ی له خو گرتوو که جار له دوا ی جار داوا ی حه مد ده که ن ناوئرا "محمد"، ئه مه ناویکه ته بایه له گه ل ناوه رۆکدا و وشه یه که پراوپره له گه ل ماناکه ی.

جیاوازی نیوان ناوی "أحمد" و "محمد" له دوو رووه وه یه:

یه که میان "محمد" بریتیه له "محمود-حه مدکراو" جار له دوا ی جار، ناوه که ئاماژه یه بۆ سه ر زۆری حه مدی حه مدکه ران بۆی، ئه وه ش زۆری داواکارییه کانی حه مد تیایدا پیویست ده کات، "أحمد" "أفعل تفضیل" ه له "الحمد" وه رگیراوه که شایسته یه به شتیک بالاتر و باشتر له هه رکه سیک شایسته ی بیّت، "محمد" حه مدی زیاده یه له چه ندیتیدا، "أحمد" حه مدی زیاده یه له چۆنیتیدا، بۆیه ئه و (ﷺ) حه مد ده کریت به زۆرتین و باشترین حه مدیک مرؤف ئه نجامی دا بیّت.

رووی دووه م: "محمد" بریتیه له "محمود" به حه مدیکی دووباره وه بوو وه ک پیشتر باسما ن کرد، "أحمد" یش ئه و که سه یه حه مدی په روه ردگاری کردوو ه باشتر و چاکتر له حه مدی حه مدکه ران، بۆیه یه کیك له دوو ناوه که که "محمد" ه ئاماژه یه

له سه ر ئه وهی که سیکی "محموده -حه مدکراوه" و ناوی دووه م که "أحمد" ه
 ئاماره یه به وهی که باشترین و چاکترین که سیکه له هه مددا بۆ پهروه ردگاری له ناو
 هه مدکه راندا.

با بگه ریینه وه بۆ مه به سه که، پیغه مبه ر(ﷺ) نانورا "محمد" چونکه زیاتر له هه ر
 که سیکی هه مد ده کریت، ههروه ها ناورا "أحمد" چونکه به باشترین و چاکترین هه مد
 هه مد ده کریت جیا له که سانی تر، هه ردوو ناوه که که وتوون به سه ر "مفعول" دا ئه مه
 هه لبرژیراوه که یانه، چونکه باشترین مه دح و ته واوترین مانا له خو ده گرن، گه ر مه به سه ت
 پیی مانای "فاعل" بوایه به "الحماد" ناوده برا که بریتییه له که سیکی زۆر هه مد
 ده کات، وه ک چۆن ناورا "محمد" که هه مدی زۆری کراوه، ئه و(ﷺ) له هه موو که س
 زیاتر هه مدی پهروه ردگاری کردوه، گه ر ناوه که ی بۆ لای "فاعل" بوایه له پیشتر بوو
 ناوی "الحماد" ی لیبنریت، وه ک چۆن ناوی ئومه ته که ی "الحمادون" ه.

ههروه ها دوو ناوه که ی له ئه خلاق و خه سلته باش و هه مدکراوه کانیه وه
 وه رگیراوه، له و پیناوه دا شایسته بووه ناوی "محمود" و "أحمد" ی لی بنریت، ئه و
 (ﷺ) ئه و که سه یه ئه هلی دونیا و ئه هلی دواپۆژ هه مدی ده که ن، ئه هلی ئاسمان و
 زه وی هه مدی ده که ن، به هوئی خه سلته چاک و باش و هه مدکراوه کانیه وه که نایه نه
 هه ژماردن به دوو ناو له ناوه کانی هه مد ناوانراوه، ئه و دوو ناوه داوای باشترین و
 زۆرتین ده که ن له هه ند و بر و سیفه دا، خودا باشتر ده زانیت.

ناوانی به "أحمد" بهر له ناوانیهتی به "محمد" (ﷺ)

دهستهیهک وا گومان ده بن له وانه "أبو القاسم السهيلي" و کهسانی تریش ناوانی به "أحمد" بهر له ناوانیهتی به "محمد"، بویه ده لئین: مژده درا به "المسیح" (ﷺ) به ناوی "أحمد"، ههروهها له فەرموودهیهکی دووردریژدا له فەرموودهی موسا (ﷺ) کاتیڤ فەرمووی به پهروهردگاری (جل و علا) ((من ئوممه تیک ده بینم شان و شکوی ئاوا و ئاوايه، بیکه به ئوممه تی من، فەرمووی: ئه وه ئوممه تی "أحمد" ه ئه ی موسا، بویه فەرمووی: خودایه من بکه به ئوممه تی "أحمد")) ده لئین ناوی به "محمد" ته نها له قورئاندا هاتووہ ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَيْنَا مِنْ رَبِّهِمْ كَذَّبَتْهُمْ سَعَاتِهِمْ وَأَصْحَابُ الْكُفْرِ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَّبَتْهُمْ سَعَاتِهِمْ ﴾ محمد: ۱، له سهر ئه مه ئه وه یان بینا کردووہ ناوی "أحمد" "تفضیل" ه له "فعل الفاعل"، واته: باشترین و چاکترین همدکه ریکه بو پهروهردگاری، "محمد" یش بریتییه له "محمود" که دروستکراوه کان همدی ده کهن، دواي بوون و دهرکه وتنی له سهر ئه م ناوه سهره لده دات، ئه و کات ئه هلی ئاسمان و زهوی همدی ده کهن، و له رۆژی دوايشدا ئه هلی وه ستانی مه حشر همدی ده کهن، کاتیڤ ئه و ناوه (محمد) هاته بوونه وه و دهرکه وت و ئه وه موو خیره لئیه وه سه ریه لدا هه موو دروستکراوه کان به همدی دووباره و دووباره همدیان کرد، بویه ناوانی به "محمد" دواي ناوانی به "أحمد" که وتووہ.

له م قسه یه دا گفتوگۆیه ک هه یه له چه ند روویه که وه:

یه که میان: پیغه مبه ر (ﷺ) بهر له ئینجیل به "محمد" ناوانراوه، ههر به و جوړه ناوی له ته وراتدا، ئه م راستییه زانایه کی باوه پداری ئه هلی کیتاب دانی

پیادا ده نیت، ئیمه ئه و ده قه ی ته ورات که له لای ئه وانه ئاماژه پیده دهین:

هروهه ها ئه وهی له لیكدانه وهیدا دروسته، وتی: له تهوراتدا قسه یه كه له سه ر
 "إسماعیل" هه یه، ئه مه سه ربورده كه یه تی: (دهرباره ی ئیسماعیل بمّ باسكردی،
 ئه وه منم به ره كه تم پئی به خشی و كردم به خاوه نی خیر و فه ر "مما د باد") ئه مه ی
 كاتیك باس كرد كه ناوی ئیسماعیلی هینا، ئه م گوزاره یه لای زانایانی باوه پرداری
 ئه هلی كیتاب راشكاوانه ده رباره ی ناوی پیغه مبه ر "محمد" (ﷺ).

له هندی له لیكدانه وه كانی تهوراتدا له دوا ی ئه م ده قه شتیكم بینویه كه گیرانه وه كه ی
 به م جوړه یه: شرؤقه كاره كه ده رباره ی ئه و دوو پیته یان ئه و دوو وشه یه (مما د باد) له
 دوو جیگه دا ده لیت: ناوی سه روه رمان پیغه مبه ر "محمد" له خو ده گریت، چونكه گه ر به
 پیته كانی ناوی "محمد" ی دابنیت ده بینیت له و دوو پیته ئاماژه بوكره واده یه، چونكه
 دوو "میم" هكه ی "محمد" و "دال" هكه ی له جیگه ی دوو "میم" هكه و یه كیک له
 "دال" هكانه، پیته كه ی تری ناوی "محمد" كه بریتییه له "الحاء" له جیگه ی دوو
 پیته كه ی تره كه بریتییه له "الباء" و له گه ل دوو "الف" هكه و "دال" هكه ی تر.

كه سانی تر ده لین: پیویست به م زور له خو كردنه ناكات له روشنكردنه وه ی ناوی
 پیغه مبه رمان (ﷺ) له تهوراتدا، به لكو ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) له تهوراتدا زور روشنتره
 له وه، ئه وه ش له بهر ئه وه ی تهورات به زمانی عیبرییه و نزیکه له زمانی عه ره بییه وه،
 به لكو نزیکترین زمانه له زمانی عه ره بییه وه، زورجار جیاوازی له شیوازی ده ربهرین و
 گوزاره ی پیته كاندا هه یه، عه ره ب ده لیت: "لا" عیبرانی ده لیت: "لو"، عه ره ب ده لی:
 "قدس"، عیبرانی ده لی: "قشی"، عه ره ب ده لی: "أنت"، عیبرانی ده لی: "أنا"... هتد.

ناوهینانی تهورات له پال قورئاندا له زور شوینی قورئاندا هاتوه: ﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
 الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَتْ مِثْلَ مَا أَوْفَتْ مُوسَىٰ أَوَّلَكُمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا

وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَيْفٍ نَّهْدَى ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأَتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِمَّا آتَيْتُمُوهُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ القصص: ٤٨-٤٩، ههروهه ها له سورته تى "الأنعام" دا وهك بهر په رچدانه وهه يه كه بؤ ئه وهانى ده يانوت: ﴿ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ ﴾ الأنعام: ٩١، پاشان فهرموى: ﴿ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ﴾ الأنعام: ٩٢، له كورتاى سورته كه شهدا ده فهرموىت: ﴿ ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَنَفَصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَالَمٍ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾ الأنعام: ١٥٤-١٥٥، له سه ره تاي سورته تى "آل عمران" دا ده فهرموىت: ﴿ التَّوْحِيدَ ﴿١﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ ﴿٢﴾ نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٣﴾ مِّن قَبْلِ هٰذِهِ لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤﴾ آل عمران: ١-٤، ههروهه ها ده فهرموىت: ﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَهُ وَذَكَرْنَا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾ الأنبياء: ٤٨-٥٠، بؤيه خودا (ﷺ) چيرؤكى موسا (ﷺ) باس ده كات و دووباره ي ده كاته وهو رؤشنى ده كاته وهو دلنه واى پيغه مبه ره كه ي (ﷺ) پيغه داته وه، پيغه مبه ره (ﷺ) كاتيك له خه لكيبه وه نازارى پي ده گه يشت ده يفه رموو: ((موسا به زؤرتر له مه نازار دراو نارامى گرت))، بؤيه ده فهرموىت (ﷺ) ((ئه وهى له ناو بهنى ئيسرائيليه كاندا روويدا له م ئوممه تهى مندا رووده دات، تا گهر يه كيك له ئه وان به ناشكرا بجيته لاي داىكى له م ئومه ته دا كه سانيك هه يه ئه نجامى ده دات))

له م هاوشيوه بيهى نيوان ئه و دوو پيغه مبه ره و دوو كتيب و دوو شه ريعه ته وردببه ره وه، مه به ستم شه ريعه تى دروست و نه گؤراوه، ههروهه ها تيرامان بكه و له و دوو ئوممه ت و دوو زمانه، گهر له پيغه كانى "محمد" و پيغه كانى "مما د باد" ورد بيه وه ده بينى هه ردوو وشه كه يه ك وشه ن.

مه به ست ئه وه یه ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) له ته وارتدا "محمد" ه هه روهك له قورئاندا، به لام مه سیح (ﷺ) ناوی ناوه "أحمد" وهك قورئان بۆمان ده گپرتته وه، كه وابوو ناوانی به "أحمد" دواي ناوانی به "محمد" بووه له ته وارتدا و پيش قورئان كه وتوو له ناوه ئانی به "أحمد"، بویه "أحمد" له ئینجیلدا كه وتوته نیوان دوو ناوه ئانه كه له ته ورات و قورئاندا، پیشتر باسی ئه وه مان کردوو ئه م دوو ناوه له راسته قینه یاندا دوو سیفه تن، وه سفبوون نه ری ئه وه ناکات دوو ناوی تاییه ت بن، مانای ئه و دوو ناوه ش به مه به ستگیراوه، بویه لای هه ر ئومه تیک به ناسراوترین وه سف ناسراوه، "محمد" له سه ر کیشی "مفعل" له "الحمد" ه وه وه رگیراوه كه سیكه خه سلته تی زوری هه یه و له سه ریان همد ده کریت به به رده وامی، همد له دواي همد، ئه مه ش دواي زانست به خه سلته تی خیر و جوره کانی زانست و مه عریفه و ئه خلاق و وه سف و کاروکرده وه یه ك ده بیته كه شایسته ن به همد کردن له سه ریان، گومانی تیدا نییه "بني إسرائيل" خاوه ن زانستی یه كه م و کتیبین كه خودا ده رباره ی ده فه رمویت: ﴿وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَالْأَعْرَافِ: ۱۲۵﴾، بویه ئومه ته تی موسا (ﷺ) له ئومه ته تی عیسا (ﷺ) زانست و مه عریفه یان فراوانتر بووه، بویه شه ریه ته تی مه سیح (ﷺ) به ته ورات و ئه حکامی ته ورات ته واو ده بیته، مه سیح (ﷺ) و ئومه ته ته که ی ره وانیه ئه حکامه کانی ته ورات کراون، ئینجیل وهك کاملکار و ته واوکاری جوانی و باشییه کانی ئه و شه ریه ته یه، قورئانیش کۆکه ره وه ی جوانی و باشییه کانی هه ردوو کتیبه که یه .

بویه ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) لای ئه و ئومه ته به "محمد" ناوانراوه چونکه خه سلته ته کانی خیر كه شایسته یه به وه ی له سه ریان همد بکریت همد له دواي همد تیایدا کۆبوونه ته وه، به لام لای ئومه ته تی مه سیح (ﷺ) به "أحمد" ناوی هیئراوه، "أحمد"

واته شایسته به حمد چاکتر له هه موو کهسیک، حه مدی ئه و چاکتر و باشتره له حه مدی کهسانی تر، ئوممه تی مه سیح (ﷺ) ئوممه تیک بوون وه رزشی دهروونی و جهسته یی و ئه خلاق و عیباده تیان هه بوو که ئوممه تی موسا (ﷺ) نه یانبوو، بویه زۆربه ی کتیبه که یان ئامۆژگاری و زوهد و ئه خلاق و هاندانه بو چاکه و ئارامگری و لیبوردن، تا وتراوه: شه ریه ته کان سیانن: شه ریه تی دادپهروه ری که بریتیه له شه ریه تی ته ورات، حوکم و تۆله سه ندنه وه ی تیدایه، دوهم شه ریه تی فه زل: بریتیه له شه ریه تی ئینجیل که لیبوردن و ره وشتی به رز و لیخۆشبوون و چاکه له خۆ ده گریت، وه ک ئه و فه رموده ی عیسا (ﷺ): "هه ر که س عه باکه ی سه رشانی فه راندی که راسه که شی پی بده، هه ر که س زله یه کی دا له لای راست لای چه پیشی روو تیبکه، هه ر که س میلیک به سوخره ی گرتی دوو دوو میل له گه لی برۆ"، له گه ل شه ریه تی پیغه مبه ری ئیمه (ﷺ) هه ردووکیانی کۆکردۆته وه، ئه وه ش بریتیه له شه ریه تی قورئان، تیایدا دادپهروه ری باسکراوه و پیویستکراوه، هه ر به و جه ره فه زل باسکراوه به په سه نزانراوه، وه ک ئایه تی: ﴿ وَحَزَّوْا سَيِّئَةً سَيِّئَةً مِّثْلَهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ الشوری: ۴۰، بویه ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) له م ئوممه ته دا به "أحمد" هاتوو چونکه ئاماژه ده کات به چاکه و که مال، وه ک چۆن شه ریه ته که یان (شه ریه تی ئینجیل) وه ک ته و اوکاری چاکه بو شه ریه تی ته ورات دابه زی، له قورئاندا که کۆکه ره وه ی هه موو چاکه و باشه کانی کتیبه کانی تره به هه ردوو ناوه که هاتوو.

به شی چوارهم

مانای "نال": داتاشاراوه کانی و حوکمه کانی

دوو قسه ههیه له م میانهدا:

یه که میان: ریشه که ی بریتییه له "أهل" و دووه میان له "أل"

دهرباره ی نالی پیغه مبهەر (ﷺ) جیاوازی که وتوته نیوانیانه وه به سهر چوار قسه دا:

قسه ی یه که م: ئەوانەن صەدە قەیان لە سەر حەرەمکراوە، ئەمەش لە لایەن زانایانە وه سی قسه ی له سهره:

یه که م: بریتین له "بنو هاشم" و "بنو المطلب" ئەمە بریتییه له مەزەهەبی شافیعی و أحمد له ریوایه تیکدا.

دووهم: تەنها بریتین له "بنو هاشم" ئەمەش مەزەهەبی "أبي حنيفة" و ریوایه تی دووهمی "أحمد" له گەڵ هەلبژاردنی "أبي القاسم" هاوه لئى "مالك".

سییه م: بریتین له "بنو هاشم" و ئەوانەى سەر و ئەوان تا "غالب" بۆیه "بنو المطلب" و بنو أمية، و بنو نوفل "دهگریتته وه تا دهگاته" غالب "ئەمەش بریتییه له هەلبژاردەى "أشهب" له هاوه لائى مالك.

ئەم قسه یه له سهر "أل" مەبه ستم ئەوانه یه صەدە قەیان لە سەر حەرەم دەبیّت دەقی شافیعی و أحمد و زۆرینه یه، و هەلبژاردەى جمهوری هاوه لائى أحمد و شافیعییه.

قسه ی دووهم: نالی پیغه مبهەر (ﷺ) بریتین له نه وه کانی و هاوسهره کانی، "ابن عبد البر" له "التمهید" دا باسی کردوو.

دهلین: فهرمودهی "اللهم صل على محمد وأزواجه وذريته" تهفسیری ئهو فهرمودهی تره که دهفهرمویت: "اللهم صل على محمد وعلى آل محمد"، دهریدهخات "آل محمد" بریتین له "أزواجه و ذريته"، دهلین: دروسته به هر هاوسهریک له هاوسه رهکانی پیغه مبهه (ﷺ) و نه وهکانی بوتریت "صلى الله عليك" گهر رووبه رووی بوویه وه، ههروه ها "صلى الله عليه" گهر لی نادیار بوو، به لام ئه وه بو غهیری ئه وان دروست نییه .

دهلین: "آل" و "أهل" یه کسانن، ئالی پیاویک و ئه هلی پیاویک هه مان شته، بریتین له ژن و مندال و نه وه .

قسه ی سییه م: ئالی پیغه مبهه (ﷺ) بریتییه له شوینکه وتوانی تا روژی دوایی، شیخی نه وه وی له شه رحی "مسلم" دا پارسه نگی ئه م قسه یه ی داوه .

قسه ی چواره م: ئالی پیغه مبهه (ﷺ) بریتین له "الأتقیاء-له خوداترسان" له ئوممه ته که ی، "القاضي حسين" و "الراغب" و دهسته یه ک قسه یان له سه ر کردوه .

باسی به لگهی ئەو چوار قسهیه

قسهی یه کهم: ئال بریتییه له و که سانهی صه ده قه یان له سه ره سه رامکراوه له سه ره ئەوانه ی جیاوازیان له سه ره، به م به لگه یه:

ئیمامی بوخاری ریوایه تی کردوه له "أبي هريرة" وه (خوایی رازی بیّت) پیغه مبه ر (ﷺ) خورمای تازه پیگه یشتوو یان بو ده هیئا، یه کیك خورمایه ک و یه کیکی تر خورمایه ک تا له لای ده بوو به کۆمایه ک له خورما، سه سن و سه سین به و خورمانه یارییان ده کرد، یه کیکیان ده نکیکی هه لگرت و خستییه ناو ده مییه وه، پیغه مبه ر ته ماشای کرد و له ده می ده ره یئا و فه رمووی: نازانی ئالی محمد صه ده قه ناخۆن)) "مسلم" ریوایه تی کردوه و تیایدا پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموویت: ((ئیمه صه ده قه مان بو حه لال نییه))

قسهی دوهم: ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) بریتین له نه وه کانی و ژنه کانی.

پیشتر "ابن عبد البر" به لگه ی هیئا یه وه به فه رمووده ی "اللهم صل علی محمد وأزواجه وذریته" ته فسیری ئەو فه رمووده ی تره که ده فه رموویت: "اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد"، ده ریده خات "آل محمد" بریتین له "أزواجه و ذریته"

هه ره ها به لگه به وه ده هیئنه وه که له دو سه حیحه که دایه له "أبي هريرة" وه (خوایی رازی بیّت) پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: "اللهم اجعل رزق آل محمد قوتا" خودایه روژی ئالی محمه د قووت بیّت، واته ژهم بو ژهم و ته نها ئەوه نده بیّت به شیان بکات، ئاشکرایه ئەم دوعا وه لأمدراره هه موو "بني هاشم" و "بني المطلب" ی نه گرتوته وه، چونکه له ناویاندا ده وله مه ند و خاوه ن توانا و دارایی گه وره هه بووه و تاکو ئیستاش هه ن، به لأم هاوسه ره کانی و نه وه کانی روژیان قووت بووه، ئەوه ی له مال و سامان بو هاوسه ره کانی به ده ست ده هات ده یانکرده صه ده قه و روژیان

خویان ده کرده وه به قوت، مالیکی زور بو "عائشة" (خوا لئی رازی بیټ) هینرا و له یه ک دانیشتندا هه مووی دابه ش کرد، که نيزه کیک پیی وت: گهر دره ه میکت لا بختبایه گزشتمان پی بکریبایه؟ فه رمووی: گهر وه بیرت بهینامایه نه وه م ده کرد.

هه روه ها به لگه ده هیننه وه له وهی له دوو سه حیحه که دا هاتوو له "عائشة" وه (خوا لئی رازی بیټ) فه رمووی: ((نالی محمد سی رۆژ له نانی گه نمی تیکه له به شله یان مه ره گه تیری نه خواردوو، تا به خودا (عز وجل) گه یشت)) ده لئین: ناشکرایه "عباس" و منداله کانی نه چوو نه ته ژیر نه وهی "عائشه" باسی ده کات.

سه ده قه له سه ر نالی پیغه مبه ر و هاوسه ره کانی حه رامکراوه، چونکه پیسی خه لکه و خوداش (ﷺ) نه و زاته پاک و بلندانه (هاوسه ره کانی) و نه وه کانی له خواردنی پیسی خه لکی پاکراگرتوو.

قورئان ده فه رموویت: ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مَنْ يٰۤاتِ مِنْكَ يَفْحَشْهُ مُبَيِّنًا يُضَعَفُ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿٣٠﴾ وَمَنْ يَّقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَتَعْمَلْ صٰلِحًا نُؤْتْهَا اَجْرَهَا مَرْتَبَيْنِ وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتَنْ كَاْحِدٍ مِّنَ الْاِنْسَاءِ اِنْ اَنْقَبْتَنْ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِيْ فِيْ قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِيْ بُيُوْتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰٓئِ وَاقْمِنَّ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ اِذَا قُلْتُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْ مَا يَتْلٰى فِيْ بُيُوْتِكُنَّ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ وَاَلِكُمْ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيْفًا خَيْرًا ﴿٣٤﴾﴾ الأَحْزَاب: ٣٠ - ٣٤، ده لئین: هاوسه ره کانی پیغه مبه ر (ﷺ) له م ئایه تانه دا چوو نه ناو "أهل البيت" وه، چونکه هه موو گوتاره که له دوو توپی باسکردنی نه واندايه.

قسهی سیبیه: ئه وه یه که ئالی پیغمبر (ﷺ) بریتیه له ئوممهت و شوینکه وتوانی تا روژی دواپی:

به لگه یان بو هیناوه ته وه که ئالی مه زنی شوینکه وتوو بریتین له شوینکه وتوانی پیغمبر (ﷺ) له ئاین و ئه مره که ی، نزیك و دووریان.

ده لئین: داتاشینی ئه م وشه به لگه یه له سه ری، چونکه له "آل یؤل": گهر بگه ریته وه، مه رجه ی شوینکه وته بو لای شوینکه وتوو که یانه، چونکه ئیمامیانه و جیی گه رانه وه یانه بو لای.

ده لئین: بویه ئایه تی: ﴿إِلَّا ءَالَ لُوطٍ بَخِيلٌ غَدُورٌ﴾ القمر: ۳۴، مه به ست پیی شوینکه وته و دهسته باوه رداره که یه به ئه و له خزمه کانی و که سانی تر، به هه مان شیوه ئایه تی: ﴿أَدْخِلُوا ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ غافر: ۴۶

هه روه ها به لگه ده هیئنه وه به وه ی "وائله بن الأسقع" ریوایه تی کردوو ه: ((پیغمبر (ﷺ) حه سه ن و حوسه ینی بانگ کرد، هه ر یه که یانی له سه ر رانیکی دانا، "فاطمة" ی (خوا لئی رازی بیئت) له خوی نزیك کرده وه، هه روه ها هاوسه ره که شی، پاشان عه باکه ی خوی دا به سه ریاندا و فه رمووی: خودایه ئه وانه ئه هلی منن، "وائله" ده لئیت: منیش وتم: ئه ی پیغمبره ری خودا (ﷺ) ئایا منیش له ئه هلی تۆم؟ فه رمووی: تۆش له ئه هلی منی)) "البهقی" به سه نه دیکی باشه وه ریوایه تی کردوو ه.

خواوه نی قسه ی چواره م که ده لئین ئالی پیغمبر (ﷺ) بریتین له ته قواداران له ئوممه ته که ی.

به لگه ده هیئنه وه به وه ی "الطبرانی" ریوایه تی کردوو ه له "المعجم" دا له ئه نه سی کوری مالیکه وه (خوا لئی رازی بیئت) فه رمووی: له پیغمبره ری خودا (ﷺ) پرسیارکرا

ئالی محمه د کین؟ فه رموی: هه موو خاوه ن ته قوايهك، پاشان پیغه مبهه (ﷺ) ئه م

ئایه ته ی خوینده وه: ﴿إِن أَوْلِيَائِهِ إِلَّا الْمُتَّقُونَ﴾ الأنفال: ۳۴

دروست بریتیه له قسه ی یه که م و پاشان قسه ی دووه م، قسه ی سییه م و چواره م لاوازن، چونکه پیغه مبهه (ﷺ) شوبه ی نه هیلاوه به وتنی: ((صه ده قه بۆ ئالی محمه د حه لال نییه))

هه روه ها ئه و فه رموده ی ده فه رمویت: ((ئالی محمه د ئا له م ماله ده خوات))،

هه روه ها: ((خودایه رۆزی ئالی محمه د قوت بیئت)) ئه مانه دروست نییه مه به ست پیی هه موو ئوممه ت بیئت به گشتی، له پیشتره ئال له نوێژدا مه به ست پیی ئالی باسکراو بیئت له هه موو گوزاره کانیدا و دروست نییه له وه لادریت.

به ده ق هاتنی هاوسه ره کانی و نه وه کانی به لگه ی ئه وه نییه ئال ته نها به وان تایبه ت بیئت، "أبو داود" له "أبي هريرة" وه (خوای رازی بیئت) روایه تی کردوه صه له وات له سه ر پیغه مبهه (ﷺ): ((اللهم صل على محمد النبي الأمي وأزواجه أمهات المؤمنين وذريته وأهل بيته كما صليت على إبراهيم)) هاوسه ره کانی و نه وه کانی و ئه هلی پیکه وه کۆکرده وه، ناوی هینان تاکو رۆشنی بکاته وه له چوونه ناو ئه هلدا راسته قینه ن و ناکه ونه ده ره وه ی ئه هله وه، به لکو له پیشترن به چوونه ناو ئه هل.

هه روه ها صه له وات له سه ر پیغه مبهه و ئالی پیغه مبهه (ﷺ) به بی هه موو ئوممه ت مافیکی ئه وه، بۆیه له لای شافیعی و که سانی تر صه له وات واجبه، هه رچه ند له سه ر ئال جیاوازیان هه یه، ئه وان هه ش به واجبی نازانن به موسته حه بی ده زانن و صه له واتدان له سه ر هه موو ئیمانداران به ناپه سه ند ده بینن، بۆ جگه له پیغه مبهه (ﷺ) و ئالی پیغه مبهه به شیاوی نابینن، هه ر که س ده لێن ئالی پیغه مبهه (ﷺ) له نوێژدا بریتیه له هه موو ئوممه ت ئه و نۆر دوورکه وتۆته وه.

پیغمبر (ﷺ) له ته حیاتدا شایه تمان و سه له واتی داناو، له سه لامدا سه لامی نویتزکری داناو له سه پیغمبر (ﷺ) یه که مجار و له سه خودی خوئی دووهمجار، و له سه به نده صالحه کانی خودا سییه م جار، له پیغمبر خوداوه جیگیر بووه فهرموویه تی: ((گر نه وه تان وت نهوا له سه ره موو به نده یه کی صالح له ئاسمان و زه وی سه لامتان کردووه)) به لام سه له واتی ته نها له سه خوئی و ئالی خوئی داناو، نه مهش به لگه یه له سه ره نه وی ئالی پیغمبر بریتین له خانه واده و نزیکه کانی پیغمبر (ﷺ).

خودا (سبحانه) فهرمانی پیگردوین به سه له واتدان له سه ری، دوا ی باسی مافه کانی و نه وی پیی تایبه تکراره جیا له ئوممه ته که ی، له حه لالی نیکاحی بو که سییک گهر نه فسی خوئی پیشکهش بکات، هه روه ها له حه رامبوونی ژنه کانی له ئوممهت و ته وای مافه کانی تری له به مه زن ته ماشا کردنی و ریژو حورمهت به رانبه ری، قورئان ده فهرمویت: ﴿وَمَا كَانَتْ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِرُوا آيَاتِهِ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ (الأحزاب: ۵۳)، پاشان باسی نه وه ده کات گونا ه نییه بو هاوسه ره کانی قسه له گه ل باوکانیان و کوره کانیان و چوونه ژووره وه بو لایان و ته نها که وتنه وه له گه لایان، پاشان به دوا ی نه وه دا پیدگری له مافیک ده کات که مافیکی تایبه تی نه وه له سه ره ئوممه ته که ی نه وه ش بریتییه له فهرمان کردن به سه له وات له سه ردانی و سه لام له سه ره کردنی، نه وه ش به وه ده ست پی ده کات که خودا و فریشته کانی سه له وات له سه ره پیغمبر (ﷺ) ده دن، هاوه لان پرسیاریان له پیغمبر (ﷺ) کرد به چ ریگه یه که نه وه مافه جیبه جی بکه ن؟ فهرمووی بلین: ((اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد)) بو یه سه له وات له سه ره ئالی پیغمبر (ﷺ) له ته واکاری سه له واته له سه ره پیغمبر، چونکه

ئەو چاوه‌کانی ئەوی پێی روشن دەبیته‌وه‌و شەرف و گەورەیی ئەوی لای خودا پێی زیاد دەبیته‌ (صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وسلم تسلیما).

ئەوانەش کە دەلێن بریتین لە تەقواکارانی ئومەتە کە ی ئەوانە دۆستانی ئەون، هەریەکیک لەوانە لە خزمانی بن یان لە کەسانی تر دۆستی ئەون، نەک ئالی ئەون، لەوانە یە کەسیک لە ئالی پیغەمبەر (ﷺ) بیته‌ و دۆستیشی بیته‌، وەک ئەهلو بەیتی باوەردار بە پیغەمبەر (ﷺ) لە خزمان و کەسوکاری، یان لەوانە یە نە ئالی پیغەمبەر (ﷺ) بیته‌ و نە دۆستیشی بیته‌، یان تەنھا دۆستی پیغەمبەر بیته‌، بە لە ئالی پیغەمبەریش نەبیته‌، وەک خەلیفە و جینشینەکانی لە ئومەتە کە ییدا کە بانگ بو سوننەتەکانی دەکەن، و بەرگری لێدەکەن و ئایینە کە ی سەردەخەن بە لە خزمانی پیغەمبەریش (ﷺ) نەبن، لە فەرموودە یەکی سەحیحدا لە پیغەمبەری خوداوە (ﷺ) فەرموویەتی: (ئالی فلان لە دۆستانی من نین، دۆستانی من بریتین لە تەقواداران لە هەر کوێ بن و هەرکەس بن)

مەبەستە کە ئەو یە تەقواداران دۆستی پیغەمبەری خودان (ﷺ) دۆستانی لە لای لە ئالی خۆشەویستەرە، خودا دەفەرمویت: ﴿وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ٤﴾ التحريم: ٤، لە پیغەمبەر (ﷺ) پرسیارکرا: کێ لەلات لە هەموو کەس خۆشەویستەرە؟ فەرمووی: "عائشە" (خوا لێی رازی بیته‌) وترا؟ لە پیاوان؟ فەرمووی: باوکی (خوا لێی رازی بیته‌) متفق علیہ

ئەو ش لەبەر ئەو ی تەقواداران دۆستانی خودان، وەک خودا دەفەرمویت: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ١٦﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ١٣﴾ یونس: ١٦-١٣، دۆستانی خودا (ﷺ) دۆستانی پیغەمبەری خودان (ﷺ).

ئوانهش پیمانوايه ئال بریتییه له شوینکه وتوانی پیغه مبهەر (ﷺ) دهوتریت: گومانی
 تیدا نییه شوینکه وتوان وشه ی "ئال" یان له هه ندی شوین و جیدا بو
 به کارده هیتریت، به لام له وه وه پیویستی ناکات له هه شوینیک وشه ی ئال
 به کارهینرا بیته مه بهستی پی شوینکه وتوان بیته.

وشه‌ی "الأزواج"

وشه‌ی "الأزواج" کوی "زوج"ه، هندی جاریش دهوتریت کوی "زوجة"یه، یه‌که میان رهوانتره و قورئان نه‌وهی هیناوه، ده‌فهرمویت: ﴿يَتَّكُمُ أَتَّكُنُ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ﴾ البقرة: ۳۵، خودا له حقی زه‌کاریادا (ﷺ) ده‌فهرمویت: ﴿وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ﴾ الأنبياء: ۹۰

له دووم (واته "زوجة") قسه‌که‌ی "ابن عباس" (خوایان لی رازی بیټ) ده‌باره‌ی "عائشه" (خوایان لی رازی بیټ): ((نهو "زوجة نیکم" له دنیا و دواړوژدا))

هاوسه‌رکانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ).

یه‌که‌میان: "خدیجة بنت خویلد":

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ته‌منی بیست و پینج سال بوو له "مه‌که" هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل کرد، له‌گه‌لی مایه‌وه تا خودا به ناردنی په‌یام بو‌ی ری‌زی لی‌گرت، خدیجه (خوایان لی رازی بیټ) ئیمانی پیه‌ینا و پشتیوانی لی‌کرد، بوو به وه‌زیریکی راستگویی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پیش کۆچکردن بو مه‌دینه به سی سال کۆچی دواپی کرد، و تراویشه به چوار سال پیش کۆچ، ه‌روه‌ها و تراوه پینج سال به‌ر له کۆچ، خدیجه (خوایان لی رازی بیټ) کۆمه‌لیک تاییه‌ته‌ندی ه‌بوو:

- پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ژنی به‌سه‌ردا نه‌هینا.

- ه‌موو منداله‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له خدیجه‌یه جگه له ئیبراهیم-سه‌لامی خوای

لی‌بیټ - نهو له ماریه بوو (خوایان لی رازی بیټ)

-خەدیجە باشترین ئافرەتی ئوممەتی ئیسلامە.

جیاوازی ھەبە لەبارەى فەزڵ و گەورەى خەدیجە و فەزڵ و گەورەى "عائشە" ھو، لەسەر سى بۆچوون: سىيەم بۆچوونيان بریتىيە لە ھەستان و ھىچ نەوتن دەربارەيان، لەو بارەوہ پرسىيارم لە شىخولئىسلام "ابن تىمىة" کرد، فەرمووى: ھەريەكەيان بە تايبەتمەندیيەك تايبەت دەكەمەوہ، خەدیجە كاریگەرى لە سەرەتای ئىسلامەوہ بوو، دلنەواى پىغەمبەرى دەدایەوہ و دامەزراوى دەکرد و ئارامى پى دەبەخشی و مالەكەى لەپىناودا دەبەخشی، گەيشتە فریای عیززەتى ئىسلام، و لەپىناو خودا و پىغەمبەردا (ﷺ) شانىدايە ژىر ئازار و سەرخستنى بۆ پىغەمبەر لە كاتىكدا بوو پىغەمبەر (ﷺ) زۆر پىويستى پى بوو، بۆیە لە سەرخستن و بەخشیندا ھىچ كەس ناگات بە ئو، عائشە (خوایى رازى بىت) كاریگەرى لە كۆتایى ھاتنى ئىسلام بوو، تىگەيشتنى لە دىن ھەبوو و بە ئوممەتى ئىسلامى گەياند، سوود گەياندن بە پىغەمبەر (ﷺ) بەوہى لە زانست بە ئوممەتەكەى گەياندووہ و كەس نەیتوانیوہ ئو زانستەى ئو بگەنیت. ئەمە مانای قسەكەى ئو بوو.

دەلیم: لە تايبەتمەندیيەكانى تری خەدیجە (خوایى رازى بىت) ئەوہیە خودا سەلامى بە جبرىلدا (ﷺ) بۆ ناردووہ و پىغەمبەرىش (ﷺ) بە خەدیجەى گەياندووہ، "البخارى" لە سەحیحەكەیدا لە "أبي هريرة" ھو (خوایى رازى بىت) دەفەرمووت: ((جبرىل ھات بۆ لای پىغەمبەر (ﷺ) فەرمووى: ئەى پىغەمبەرى خودا ئەوہ خەدیجە بەرپۆھ بۆ ئىرە دىت دەفرىكى پىيە ئىدام يان خواردن يان ئاوى تىدايە گەر گەيشتە بەرەوہ سەلامى لە خودا و لە منەوہ پى بگەنە، مژدەى بدەرى بە مالىك لە بەھشدا لە قامىش، دەنگە دەنگ و ماندوو بوونى تىدا نىيە)) ئەمە سویند بە خودا تايبەتمەندیيەكە بۆ ھىچ كەسىكى تر نىيە.

عائشه (خوا لئی رازی بیّت) جبریل (ﷺ) له سه‌ر زمانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) سه‌لامی لیکردوه، "البخاري" له "ابن شهاب" هوه ده‌لئیت: "أبو سلمة" فه‌رمووی: عائشه (خوا لئی رازی بیّت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) رۆژیک فه‌رمووی: ئه‌ی عائشه، ئه‌وه جبريله سه‌لامت لیّ ده‌کات، ئه‌ویش فه‌رمووی: سه‌لام و ره‌حمت و به‌ره‌کاتیش له‌سه‌ر ئه‌و، تۆ شتیك ده‌بینی من نایبینم، مه‌به‌ستی پیغه‌مبه‌ری خودا بوو (ﷺ).

هه‌روه‌ها له تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی خه‌دیجه (خوا لئی رازی بیّت) هه‌رگیز پیغه‌مبه‌ری ناره‌حمت نه‌کردوه و هه‌رگیز توورپه‌ی نه‌کردوه و له پیغه‌مبه‌ره‌وه ناخۆشی و لۆمه و کۆچکردنی لیّ نه‌کراوه، ئه‌مه‌ش به‌سه‌ بۆ گه‌وره‌یی و پله و پایه‌ی ئه‌و.

هه‌روه‌ها له تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی ئه‌وه‌یه یه‌که‌مین ئافه‌رته له‌م ئوممه‌ته ئیمانی به‌ خودا و پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هیناوه.

دووهم: "سوده بنت زمه" (خوا لئی رازی بیّت):

کاتیک خودا (سبحانه) خه‌دیجه‌ی مراند پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) "سوده بنت زمه" ی خواست، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ویستی ته‌لاقی بدات ئه‌ویش رۆژه‌که‌ی خۆی دا به‌ عائشه (خوا لئی رازی بیّت) بۆیه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هیلایه‌وه، ئه‌مه‌ش یه‌کیکه له گه‌وره‌ییه‌کانی ئه‌و که خۆشه‌ویستی پیغه‌مبه‌ر و نزیکیبونه‌وه له ئه‌وی هه‌لبێژارد به‌سه‌ر رۆژه‌که‌ی خۆیدا، ته‌نها وه‌ک پارێزگاری له مه‌قامی خۆی له پیغه‌مبه‌ری خوداوه (ﷺ).

پیغه‌مبه‌ر کاتی بۆ هاوسه‌ره‌کانی تری ده‌ده‌نا و بۆ ئه‌وی دانه‌ده‌نا له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ش به‌وه رازی بوو، و ره‌زامه‌ندی پیغه‌مبه‌ری خودای (ﷺ) هه‌لده‌بژارد.

سپییه م: عائشه ی کچی ئەبو به کر-خوا له خو ی و باوکی رازی بیّت:-

پیغه مبه ر(ﷺ) دوو سالّ بهر له کۆچکردن بۆ مه دینه راستگۆی کچی راستگۆی ماره کرد، له مه دینه گواستیی ه وه، له شاری مه دینه سالی (۵۸ هـ) کۆچی دوایی کرد و له به قیغ نیژراوه، وه سیتی کرد "ابو هریره" (خوا لئی رازی بیّت) نوێژی له سه ری بکات.

له تاییه تمه ندیی ه کانی:

-خۆشه ویستترین هاوسه ری پیغه مبه ر(ﷺ) بووه، وه که له سه حیغی بوخاریدا ئەوه هاتووه: له پیغه مبه ر(ﷺ) پرسیار کرا: کیت زۆر خۆشه ویّت؟ فه رمووی: عائشه، وترا: ئە ی له پیاوان: فه رمووی: باوکی.

-جگه له ئەو پیغه مبه ر(ﷺ) هیچ کچیکی نه هیئاوه.

-وه حی بۆ پیغه مبه ر(ﷺ) داده به زی ئەو له ناو جیگه که ی خۆیدا بوو که ئەمه بۆ هیچ ژنیکی تری رووینه داوه.

-کاتی که پیغه مبه ر(ﷺ) ئایه تی هه لبژارد ه ی بۆ دابه زی سه ره تا به عائشه دهستی پیکرد و هه لبژارد ه ی خسته به رده می و فه رمووی: پیویست ناکات په له بکه یت تا راویژ به باوکت ده که یت، فه رمووی: له مه دا راویژ به باوک و دایکم بکه م؟ من خودا و پیغه مبه ر و خانه ی دواپۆژم گه ره که)) دواتر پیغه مبه ر(ﷺ) به هه موو ژنه کانی تری فه رموو، ئەوانیش هه مان ئەو شته یان فه رموو عائشه فه رمووی (خوایان لئ رازی بیّت).

-خودا (سبحانه) به ریکرد له و تۆمه ته ی درۆزنان دایانه پالی، بۆ پاکیزه یی و بیگه ردی ئەو وه حی دابه زاند که له میحرابی موسلمانان و نوێژه کانیاندا هه تا رۆژی دوایی ده خوینرێته وه، خودا شایه تی بۆ دا ئەو له پاکان و چاکانه و به لئینی لیخۆشبوونی رۆزی

نه بپراوهی پیدایا، خودا (سبحانه) رایگه یاند ئه وهی له درۆ و بوختان دهرحەق به ئه ووترا ده بیّت خیریکی گه وره بۆی، نه یفه رموو ئه وه ده بیته شه ر بۆی و لۆمه ی نه کرد له سه ری، و له شانوشکۆی دانه به زاند به لکو خودا به وه به رزی کرده وه و حورمه تی زیاد کرد و شکۆی مه زن کرد، و یادی ئه و له نیوان ئه هلی سه ر زه وی و ئاسمان وه ک یادی که سیکی پاک و بیگونا ه ده کریته وه، چه نده پله و پایه یه کی مه زنه .

بیر له م گه وره یی و شه ره فه بکه ره وه که له ته وازوعی زۆرییه وه و که م ته ماشا کردنی نه فسییه وه ده یفه رموو: شانوشکۆی خۆم زۆر نزمتر له وه ده بیینی خودا به وه حی قسه له سه ر من بکات، به لام رجام وابوو پیغه مبه ر (ﷺ) خه ونیک بیینیّت و له و تۆمه ته خودا به ریم بکات))

ئمه بریتییه له صدیقییه تی ئوممه ت دایکی باوه رداران و خۆشه ویستی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ئه و ده یزانی بیگونا ه و سته ملیکراوه و تۆمه تبه خسانی سته مکارن له ئه و و درۆیان بۆ هه لبه ستوه، ئازاره کانی ئه وان ه گه یشته باوک و دایکی و پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ئه مه ش که م ته ماشا کردن و سووک ته ماشا کردنی عائشه بوو بۆ نه فسی خۆی، ده بی گومان ت چی بیّت به که سینک یه ک دوو روژیک یان یه ک دوو مانگیک به روژوو بووه و یه ک دوو شه ویک شه ونوویژی کردوه شتیک له ئه حوالی بۆ دهرده که ویت، که شف و که رامات و قسه له گه ل کردن و گه یشتن به مه نزله ی به رز و قبوول بوون دوعا کانیان به چاوی شایسته بوونی خۆیان ته ماشا ده که ن، ئه وان وا ته ماشای خۆیان ده که ن خه لکی به گه یشتن به وان موباره ک ده بن و چاوه پروانی دوعا خیره کانی ئه وانن، بۆیه پیویسته خه لکی ریزیان لی بگرن و به مه زن ته ماشایان بکه ن و شکۆمه ندی بده نه پالیان، وه ک موفه رک ده ست به جله کانیاندا به یین و خۆلی به رپییان ماچ بکه ن، ئه وان لای خودا پله و

پایه کی وایان پیدراوه هر کهس به چاوی کهم ته ماشایان بکات خودا تۆلهی لیده کاته وه، خودا به رده وام ئه وانه ی بی ئه ده بی ده کهن به رانبه ریان ده یانگریت، که می ئه ده ب به رانبه ریان گوناهی که لیخوشبوونی بو نییه مه گه ر به رازیبوونیان، گه ر ئه م کاره یان شایسته بوونی له گه ل بوایه کاره که ئاسان بوو، به لام دواکه وتن و نه زانی له گه لدایه، ئه م گه وجیتی و گیلیتییه به ره می نه زانینیکی گه وره و ژیرییه کی چوت و خواره، ئه و جوړه ره رفتارانه له نه زانیک ده وه شیتته وه نه فسی خوی لا په سه نده، بیئاگایه له گوناھ و تاوانه کانی و به مؤله تپیدانی خودا فریوی خواردووه به وهی نایانگریت له سهر لوتبه رزی و کهم ته ماشاگردنی خه لکی به رانبه ر به که سانیک له وانیه له لای خودا له ئه و باشر بن.

داوای عافییه ت له دنیا و دواوژدا له خودا ده کهین، پیویسته به نده په نابگریت به خودا گه ر نه فسی خوی له لا مه زن بوو له کاتیکدا له لای خودا بی نرخ و بی ئه رزشه .

—هروه ها له تایبه تمه ندییه کانی عائشه (خوا لئی رازی بیّت) مه زنان له هاوه لان(خوایان لی رازی بیّت) گه ر شتیکیان له ئاین لی ئالۆز ببایه پرسیاریان له عائشه ده کرد و وه لامه که یان لا ده بینیییه وه .

—هروه ها له تایبه تمه ندییه کانی: پیغه مبه ر(ﷺ) له ماله که ی ئه ودا وه فاتی فهرموو، هروه ها له سه ره ی روژی ئه ودا بوو، له باوه شی عائشه دا بوو، هر به و جوړه له ژووره کهیدا خرایه ژیر خاک(ﷺ).

—هروه ها له تایبه تمه ندییه کانی: فریشته وینه که ی نیشانی پیغه مبه ر(ﷺ) دا به ر له وهی ماره ی بکات له پوشاکیکی ئاورشما، پیغه مبه ر(ﷺ) فهرمووی: گه ر ئه مه لای خوداوه بیّت تیدیه په رینیت))

- ههروهه له تاییه ته ندیهه کانی: خه لکی هه دیه یان بو پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) ده هیئا وهک نزیکبوونه وه له پیغه مبهه و ده یانویست بیهینن بو مالی خوشه ویستترین هاوسه ره کانی پیغه مبهه له لای پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) بویه ده یانهیئا بو مالی عائشه - خودا له هه موو هاوسه ره کانی پیغه مبهه رازی بیئت - به دایکی عبدالله بانگیان ده کرد، ریوایهت کراوه مندالیکی له پیغه مبهه لی له بارچووه، به لام یه کلانه بووه ته وه.

چوارهم: حه فسه ی کچی عمر - خوا له خوئی و باوکی رازی بیئت:

پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) داوای کرد و پیشترا لای "حنیس بن حذافه" بوو، له هاوه لانی پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) بوو، یه کیك بوو له وانیه جهنگی به دری بینی، حه وتی کۆچی وه فاتی کرد، ده شلین سالی بیست و ههشتی کۆچی.

له تاییه ته ندیهه کانی حه فسه (خوا لی رازی بیئت): پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) ته لاقیدا، جبریل (عَلَيْهِ السَّلَام) هات بو لای و پیغه رموو: خودا فه رمانی پیکردووی حه فسه بگیریته وه، ئه و ئافره تیکی رۆژووگری شه ونویژکه ره، ئه و هاوسه ری تویه له به هه شتندا))

"الطبرانی" له "عقبه بن عامر" هوه ده گیریته وه: ((پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) حه فسه ی ته لاقیدا، ئه و هه واله گه یشت به عومه ری کورپی خه تاب (خوا لی رازی بیئت) خوئی کرد به سه ره خویدا و وتی: خودا دوا ی ئه مه باکی به کوره که ی خه تاب نییه، جبریل (عَلَيْهِ السَّلَام) بو سه ره پیغه مبهه (عَلَيْهِ السَّلَام) دابه زی و فه رمووی: خودا فه رمانی پیکردووی حه فسه بگیریته وه وهک به زه ییه ک بو عومه ری کورپی خه تاب (خوا لی رازی بیئت)).

پینجهم: "أم حبیبة" ی کچی اُبی سفیان:

پیغمبر (ﷺ) هاوسه رگیری له گه ل کرد، ئه و ناوی "رمله بنت صخر"، له گه ل هاوسه ره که ی (عبداللہ بن جحش) کۆچی کرد بۆ حه به شه، له وی میرده که ی بوو به نه صرانی، خودا ئیسلامی بۆ "رمله" ته واو کرد و پیغمبر (ﷺ) خواستی، ئه و هیشتا له زهوی حه به شه بوو، نه جاشی چوارسه دینار ماره یی بۆ دا، پیغمبر (ﷺ) "عمرو بن أمیة الضمري" نارد بۆ لای نه جاشی تا کو بۆی داوا بکات، "عثمان بن عفان" سه رپه رشتی هاوسه رگیری که ی کرد، و تراویشه: خالد بن سعید بن العاص سه رپه رشتی کردوو.

"مسلم" له سه حیحه کهیدا له "عبد الله بن عباس" هوه (خوایان لی رازی بیئت) ده گپرتته وه فه رموی: ((موسلمانان ته ماشای ئه بی سفیانان نه ده کرد و له گه لی دانه دنیشن، بۆیه وتی به پیغمبر (ﷺ) سی چاکه م له گه ل بکه، پیغمبر فه رموی: باشه، باشترین و جوانترین ئافره تی عه ره بم هیه (أم حبیبة) ده یکه م به هاوسه رت، پیغمبر (ﷺ) فه رموی: باشه، وتی: موعاویه ده که م به نووسه ری به رده ست، پیغمبر (ﷺ) فه رموی: باشه، وتی: فه رمانم پی بکه له گه ل بیباوه پاندا بجه نگم وه ک چۆن دژ به موسلمانان ده جه نگام، پیغمبر (ﷺ) فه رموی: باشه)) "أبو زمیل" ده لیت: گه ر ئه وه ی له پیغمبر -ص داوا نه کرد بایه پی نه ده دا، چونکه پیغمبر (ﷺ) هه ر شتیکی لی داوا ده کرا ده یفه رموو: به لی.

ئهم فه رمووده یه لای خه لک ته مومژی دروست کردوو، چونکه پیغمبر (ﷺ) هاوسه رگیری له گه ل "أم حبیبة" کرد به ر له موسلمانبونی ئه بو سفیان، وه ک پیشتر باسمان کرد، نه جاشی بۆ پیغمبر (ﷺ) ماره کرد، پاشان هات بۆ لای پیغمبر

ﷺ) بهر له موسلمانبوونی باوکی، ئیتر چۆن له دواى فه تحى مه كه ده لئیت: "أم حبیبة" ت لى ماره ده كه م، بویه دهسته یه ك ده لئین: ئەم فهرمووده درۆیه و ئەسلیكى نییه، "ابن حزم" ده لئیت: درۆكه ی له "عكرمة بن عمار" دایه و هیرشى توندی ده كاته سه ر.

دهسته یه كى تر كاره كه یان لا گه وریه و ده لئین: چۆن ده بیئت له سه حیحی "مسلم" دا فهرمووده ی درۆی تیدا بیئت؟!

هه ندیکیش ده لئین له وانه یه مه به سستی سه ره له نوێ ماره كردنه وه ی "أم حبیبة" بوویت، یان مه به سستی ماره كردنی كچه كه ی تری بوویت كه ناوی "عزرة" بووه و ئەبو سفیان نه یزانیوه ئەوه له ئیسلامدا دروست نییه، به لأم ئەم بۆچوونه كردنی "باشه" له لایه ن پیغه مبه ره وه بۆ ئەبو سفیان ره دی ده كاته وه .

به لگه یه كى تر له سه ر لاوازی ئەو فهرمووده یه ئەو ریوایه ته یه كه : ئەبو سفیان هات بۆ مه دینه و چوو بۆ لای كچه كه ی خۆی (أم حبیبة) كاتیك رۆیشت بۆ ئەوه ی له جیگه كه ی پیغه مبه ره (ﷺ) دابنیشیت " أم حبیبة " راخه ره كه ی پیاچایه وه، وتی: كچی خۆم منت به شایانی ئەم راخه ره نه بینی یان راخه ره كه ت به شایه نی من نه بینی؟ فهرمووی: ئەوه راخه ری پیغه مبه ری خودایه (ﷺ) وتی: سویند به خودا كچی خۆم له دواى من تووشى شه ر و خراپه بوویت، ئەمه لای ئەهلی سیره ت به ناوبانگه .

هه روه ها "أم حبیبة" له ئافره ته كوچكه ره كانه بۆ حه به شه له گه ل میرده كه ی (عبیدالله بن جحش)، پاشان میرده كه ی بوو به نه صرانی و له زه وی حه به شه تیاچوو، دواتر ئەو (أم حبیبة) له حه به شه وه هات بۆ مه دینه بۆ لای پیغه مبه ری خودا، له لای پیغه مبه ره بوو (ﷺ) نه ك له لای باوکی، ئەمه هیچ كه سیك له ئەهلی نه قل گومانیا ن

تیایدا نییه، ئه وهی ئاشکرایه باوکی سالی فه تحی مه که موسلمان بووه، ئیتر چۆن ده لیت: جوانترین ئا فره تی عه ره بم له لایه و لیتی ماره ده که م؟! ئایا دوا ی کۆچه که ی و موسلمان بوونی هه رگیز له لای باوکی بووه؟ گه ر ئه بو سفیان به ر له موسلمان بوونی ئه م قسه ی کردبیت ئه مه محاله، "أم حبیبه" له لای ئه بو سفیان نه بووه و هیه چ جو ره ویلایه تیکی به سه ریوه نه بووه، گه ر دوا ی موسلمان بوونیش و تبییتی دیسان محاله، چونکه هاوسه رگرییه که ی دوانه که وت بۆ دوا ی فه تحی مه که .

شه شه م: "أم السلمة":

ناوی "هند بنت أبي أمية بن المغيرة" یه، پیشتەر هاوسه ری "أبي سلمة عبد الأسد" بوو، سالی شه ست و دوو کۆچی دوا یی کردوو و له به قیغ نیژرراوه .

له تاییه تمه ندییه کانی: جبریل (ﷺ) هات بۆ لای پیغه مبه ر (ﷺ) ئه و له لای "أم سلمة" بوو و له شیوه ی "دحية الكلبي" دا بینی، له سه حیجی "مسلم" دا له "أبي عثمان" هوه هه و آیداوه: جبریل (ﷺ) هات بۆ لای پیغه مبه ر (ﷺ) لای "أم سلمة"، ده لیت: قسه ی ده کرد پاشان هه ستا، پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی به "أم سلمة": ئه مه کییه؟ وتی: "دحية الكلبي" ه، "أم سلمة" ده لیت: سویند به خودا وامزان ی ئه وه، تا گویم له خوتبه که ی پیغه مبه ر بوو (ﷺ) هه و آلی جبریلی (ﷺ) راده گه یاند.

حه وته م: " زينب بنت جحش":

پیغه مبه ر (ﷺ) زه ینه بی کچی جه حشی خواست، ئه و کچی پوری پیغه مبه ر (ﷺ) بوو، پیشتەر ژنی زهیدی کوری حارسه بوو (مه ولای پیغه مبه ری خودا (ﷺ)) ئه و ته لاقی دا و خودا له سه رو هه وت ئاسمانه وه له پیغه مبه ری خودای (ﷺ) ماره بری، و ئایه تی:

﴿قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا﴾ (الأحزاب: ۳۷)، پیغه مبه‌ر (ﷺ) هه‌ستا و به‌بی مؤلّه‌ت چووّه لای، زه‌ینه‌ب به‌سه‌ر هه‌موو ژنه‌کانی تری پیغه مبه‌ردا فه‌خری ده‌کرد و ده‌یفه‌رموو: ((که سوکارتان نیوه‌ی به‌می‌رددا و خودا له‌سه‌رو حه‌وت ئاسمانه‌کان منی به‌می‌رددا))، ئه‌مه‌ش له‌ تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی بووه (خوا لئی رازی بیّت) سالی بیست له‌ مه‌دینه‌ کۆچی دواپی کرد و له‌ به‌قیع نیژرا (خودا لئی رازی بیّت).

هه‌شته‌م: "زینب بنت خزیمه‌ الهالیه":

پیشتر ژنی "عبدالله بن جحش" بوو، سالی سیی کۆچی پیغه مبه‌ر هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل کرد، پیی ده‌وترا "دایکی هه‌ژاران" به‌هوی پیدانی خواردنی زۆر به‌ هه‌ژاران و نه‌داران، زۆر که‌م لای پیغه مبه‌ر (ﷺ) مایه‌وه (دوو مانگ یان سی مانگ) و پاشان کۆچی دواپی کرد (خوا لئی رازی بیّت).

نۆیه‌م: "جویریة بنت الحارث" له‌ "بني المصطلق":

له‌ غه‌زه‌ی "بني المصطلق" دا به‌ دیلی جه‌نگ گیرابوو، که‌وته به‌ر به‌شی "ثابت بن قیس" هوه‌ و "موکاته‌به‌" ی بو کرد، پیغه مبه‌ر (ﷺ) حه‌قی "موکاته‌به‌که‌" ی بو دا و سالی شه‌شی کۆچی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل کرد، سالی په‌نجا و شه‌شی کۆچی کۆچی دواپی کرد، "جویریة" (خوا لئی رازی بیّت) ئه‌و ئافره‌ته‌ بوو موسلمانان به‌هویه‌وه (له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بوون به‌ خه‌زورانی پیغه مبه‌ر (ﷺ)) سه‌د که‌سیان له‌ خانه‌واده‌که‌ی له‌ کۆیلایه‌تی رزگار کرد، چونکه‌ وتیان خه‌زورانی پیغه مبه‌رن (ﷺ) ئه‌وه‌ش له‌ به‌ره‌که‌تی ئه‌و بوو له‌سه‌ر هۆزه‌که‌ی (خوا لئی رازی بیّت).

دهیه م: "صفیه بنت حی" :

له نه وهی "هارون بن عمران" ه برای موسا (سه لامي خودایان له سه ر بیئت) سالی
 حه وتی کۆچی مارهی کرد، له خه یبه ر وه ک دیلی جه نگ گیرابوو، پیشتر هاوسه ری
 "کنانه بن أبي الحقیق" بوو، پیغه مبه ر (ﷺ) کوشتی، "صفیه" سالی سی و شه شی
 کۆچی و تراویشه سالی په نجای کۆچی وه فاتی کردوو (خوا لی رازی بیئت)

له تایبه تمه ندیبه کانی: پیغه مبه ر (ﷺ) نازادی کرد و حه قی نازادکردنه که ی بو کرد
 به مارهی، نه نه س (خوا لی رازی بیئت) ده فه رمویت: (خودی خوی بو کرد به
 مارهی، نه وه ش بوو به سوننه تی ک بو ئوممه تی ئیسلام هه تا رۆژی دواپی، بویه
 دروسته بو پیاویک نازادکردنی جاریه که ی بکات به مارهی بوی و بیئت به ژنی)
 به پیی ده قی ئیمام نه حمه د (ره حمه تی خودای لی بیئت).

"الترمذی" له "أنس" ه وه ده گیریت ه وه فه رموی: ((به "صفیه" گه یشته وه
 "حفصة" پیی وتوو: "صفیه بنت یهودی" بویه دهستی به گریان کرد، پیغه مبه ر
 (ﷺ) چوو بو لای نه وه له گریاندا بوو، پرسی: چی ده تگریه نیئت؟ فه رموی: "حفصة"
 پیی وتوم: من کچی پیاویکی یه هودیم، پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: تو کچی
 پیغه مبه ریکی، مامه ت پیغه مبه ریکه، توش هاوسه ری پیغه مبه ریکی، نه وه به چی
 فه خر به سه ر تودا ده کات؟ پاشان فه رموی: نه ی "حفصة" له خودا بترسه ؟))

نه مه ش له تایبه تمه ندیبه کانی نه وه بووه (خوا لی رازی بیئت)

یازدهههم: "میمونة بنت الحارث الهلالية":

پیغمبر (ﷺ) له "سرف" هاوسه رگیری له گه ل کرد، مایکی له وی بۆ دروست کرد و هه ره له وی کۆچی دوایی کرد، "سرف" شوینیکه ههوت میل له مه که وه دوره، ئه دواین ئافره تیکه پیغمبر (ﷺ) هینابی، سالی شهست و سیی کۆچی وه فاتی کردوه، ئه پووری "عبدالله بن عباس" بو (خوایان لی رازی بیته) دایکی "عبدالله" بریتی بو له "أم الفضل بنت الحارث"، هه ره به و جۆره پووری "خالد بن الولید" بووه، جیاوازی ههیه له سه ره ئه وه ی ئایا پیغمبر (ﷺ) له ئیحرامدا ماره یی کردوه یان له باری نه به ستنی ئیحرامدا.

هه موویان (خوایان لی رازی بیته) یازده ئافره تن پیغمبر (ﷺ) هاوسه رگیری له گه ل کردون و چوه ته لایان.

"الحافظ أبو محمد المقدسي" ده لیت: هاوسه رگیری له گه ل هه وتی تر دا کردوه به لام نه چوه ته لایان.

سه له وات له سه ره هاوسه ره کانی بۆ ریزلینانیان و هه رامبوونیان له ئوممهت ده گه ریته وه، ئه وانه له دنیا و دواړژدا هاوسه ری پیغمبر (ﷺ) هه ره کام له وانه پیغمبر (ﷺ) به مردن لی جیا بوو بیته وه و نه چوو بیته لای حوکی ئه وه هاوسه رانه یان به سه ردا گوزهر ناکات که پیغمبر (ﷺ) نه چوه ته لای، سه له واتی خدا له سه ره پیغمبر (ﷺ) و هاوسه ره کانی و نه وه کانی.

نه وه کانی پیغه مبهەر (ﷺ)

نه وه کانی پیغه مبهەر (ﷺ) دوو باسه:

باسی یه کهم / نه وشه "الذرية" که سی قسه ی نه سه ره:

یه کهم: له "ذراً الله الخلق" هوه هاتووه، واته بلاوه ی پیگردن و زۆریکردن، به لام "همزه" هکه ی به هوی قورسییه وه واز لیتهینراوه، ئەمه هه لێژاردی خاوه نی "الصباح" ه و کهسانی تریشه.

دووهم: ریشه که ی له "الذر" هوه یه، ئەوهش بریتییه له میروولی ورد و بچوک، ئەم قسه یه له چه ندين رووه وه لاوازه.

سێیه م: له "ذراً یذرو" هوه هاتووه کاتیک له جیا ده کریتته وه له ئایه تی: ﴿نَدْرُوهُ

الرَّيْحُ﴾ الكهف: ٤٥

قسه ی یه که میان دروسترینیانه، چونکه داتاشین و مانا شایه تی بو دده دن، ریشه ی ئەو ماده یه له "الذر" هوه یه، خودای موته عال ده فه رمویتی: ﴿جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ﴾ الشوری: ١١، له فه رمووده یه کدا هاتووه: ((أعوذ بكلمات الله التامات التي لا تجاوزهن بر ولا فاجر من شر ما خلق و ذراً و برأ))، هه روه ها قورئان ده فه رمویتی: ﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ﴾ الأعراف: ١٧٩.

باسی دووهم / مانای نه م وشه (الذرية):

جیاوازی نییه له نیوان ئەهلی زماندا وشه ی "الذرية" بو نه وه ی بچوک و گه وره به کار ده هینریتی، خودای موته عال ده فه رمویتی: ﴿وَإِذْ أْتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي

جَاعِلِكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَوَيْدُيُّنِي ﴿البقرة: ۱۲۴﴾، ههروهها دهفه رمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ
وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿۳۳﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ ﴿آل عمران: ۳۳ - ۳۴﴾

ئایا به باوان (الآباء) دهوتریت "الذرية"؟ دوو قسه ههیه:

یه که میان پییان دهوتریت "الذرية"، به لگه یان به م ئایه ته هیناوه ته وه: ﴿وَأَيُّكُمْ أَنَا
حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ ﴿۴۱﴾﴾ یس: ۴۱

دهسته یه که له ئه هلی زمان ئه و بۆچوونه رهد ده که نه وه و ده لئین ئه وه له زماندا
دروست نییه، "الذرية" وه چه و نه وه یه، بۆیه خودا (سبحانه) دهفه رمویت: ﴿وَوَيْدُ
آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْتَهُمْ وَهَدَيْتَهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۸۷﴾﴾ الأنعام: ۸۷

که وابوو "الذرية" بریتییه له رۆله و نه وه، ئایا مندالی کچی تیده چیت، دوو بۆچوون
ههیه:

یه که میان مندالی کچیش "الذرية" یه ئه مهش مه زه به بی "الشافعی" یه، دوو میان
مندالی کچ ناچیتته ناو "الذرية" هوه، ئه مهش مه زه به بی "أبي حنيفة" یه

ئه وانه ی ده لئین ده چینه ناویه وه به وه به لگه ده هیننه وه که موسلمانان کۆده نگیان
هه یه له سه ر ئه وه ی منداله کانی "فاطمة" (خوا لئی رازی بییت) ده چنه ناو "ذرية" ی
پیغه مبه ره وه (ﷺ) و له خودا وه داوا ی سه له وات کراوه له سه ر یان، چونکه هه یچ کام له
کچه کانی مندالی لی به جینه ما جگه له "فاطمة"، هه رکه سه بدریته پال پیغه مبه ره (ﷺ)
ته نها له ریگه ی "فاطمة" وه یه، بۆیه پیغه مبه ره (ﷺ) به کورپی کچه که ی خوی "الحسن"
دهفه رمویت: ((نم کورهم سه یده)) "الحسن" به کورپی خوی ناوه ینا، کاتیک
خودا (سبحانه) ئایه تی موباهه له ی دابه زاند و فه رموی: ﴿فَمَنْ حَاكَمَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ

مِنَ الْوَالِدِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ آل عمران: ٦١، پیغمبر (ﷺ) "فاطمة" و حهسن و حوسه ینی بانگ کرد و چوونه دهره وه بو موباهه له.

به شی پینجهم

ناوهینانی ئیبراهیم خلیل له سه له واتدا

"إبراهيم" به سریانی واته "باوکیکی به به زهیی"، خودا ئیبراهیمی کردووه به باوکی سییه می جیهان، باوکی یه که ممان ئاده م و باوکی دووه ممان نوح، ئه هلی سهر زهوی هه موویان له نه وهی ئه ون، قورئان ده فه رمویت: ﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُرَّ الْبَاقِينَ﴾ (الصافات: ۷۷، به مهش دروی درۆزنانمان له عه جه مه کان بو درده که ویت که ده لئین "نوح" و کورپه کانی "نوح" ناناسن و خویمان ناده نه پال ئه وان، مولک و ده سه لاتیان ده ده نه پال ئاده م که بو ئه وان به جیماوه، به بی ئه وهی باسی نوح له ره چه له کیاندا بکه ن، خوداش به وه ئه وانی به درۆ خسته وه.

باوکی سییه م باوکی باوکانه و پایه ی جیهانه و ئیمامی پاکانه، ئه و که سه یه خودا به خه لیل هه لیبژارد، و پیغه مبه ر و کتیبی له نه وهی ئه ودا دانا، ئه وهش خه لیلی ره حمان و شیخی پیغه مبه رانه وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) به وه ناوی ده بات، ئه و (ﷺ) کاتیک چوو ه ناو که عبه وه بینی هاوه لدانه ران وینه ی ئیبراهیم و ئیسماعیلیان کیشاوه و به ئه زلام داوای شت دابهش کردن ده که ن، بویه فه رمووی: ((خودا بیانکوژیته ئه وان ده یانزانی شیخه که ی ئیمه داوای دابهشکردنی به ئه زلام نه ده کرد)) خوداش فه رمانی نه کردووه پیغه مبه ره که ی شوینی میلیه تی هیچ کام له پیغه مبه ران بکه ویت جگه له میلیه تی ئیبراهیم، قورئان ده فه رمویت: ﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (النحل: ۱۲۳، هه روه ها خودا فه رمانی کردووه به وه به ئومه ته که ی ده فه رمویت: ﴿هُوَ أَحَبُّكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا﴾ (الحج: ۷۸)

پیغمبر (ﷺ) وه سیتی بۆ هاوه لانی ده کرد کاتیک به یانی و ئیواره یان لی دیت بلین:
 ((أصبحنا على فطرة الإسلام، وكلمة الإخلاص، ودين نبينا محمد وملة أبينا إبراهيم
 حنيفا مسلما وما كان من المشركين)). أخرجه أحمد والدارمي.

لهم وشانه رابمینه و ببینه چۆن فیتره تی بۆ ئیسلام گۆرپایه وه، ئه وه ئه و فیتره ته یه
 خودا مروقی له سه ر بارهینا وه، "كلمة الإخلاص" يش بریتییه له شایه تیدانی "لا إله إلا
 الله وحده لا شريك له"، خو شه و یستییه که ی له سه رو هه موو خو شه و یستییه که وه یه،
 دینی پیغمبر (ﷺ) ئایینیکی کامله و شه ریه تیکی ته وا وه و کۆکه ره وه ی هه موو
 ئایینه کانه، خودا ئیبراهیمی به "ئیمام" و "ئوممهت" و "قانت" و "حنیف" ناو بردو وه
 و ده فه رمویت: ﴿وَإِذْ أُنزِلَ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
 قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٢٤﴾ البقرة: ١٢٤

خودا هه والیدا ئه وی کردو وه به ئیمامی خه لکی و سته مکاران له نه وه کانی ئیمامهت
 به ده ست ناهینن، سته مکار بریتییه له ها وه لدا نه ر و خودا رایگه یاندو وه په یمانی ئه و
 به ئیمامهت که سیک ناگریته وه ها وه لی بۆ دانا بیته و ده فه رمویت: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ
 أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَا يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾ شَاكِرًا لِأَنْعُمِهِ أَجْتَبَنَّهُ وَهَدَنَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾
 وَمَا آتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّمَا فِي الْآخِرَةِ لِمَنْ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾ النحل: ١٢٠ - ١٢٢

ئوممهت بریتییه له پی شه وا و مامۆستای خیر و چاکه، "قانت" گوێرپایه ل بۆ خودا و
 به رده وام له کاری چاکه کاریدا، "حنیف" که سیکه رووی له خودا کرد بیته و پشتی له
 هه موو که س و شتیکی کرد بیته جگه له خودا.

مه به سته که ئه وه یه ئیبراهیم باوکی سییه ممانه و ئیمامی حونه فایه و ئه هلی کیتاب
 به پایه ی جیهان ناوی ده بن، هه موو گه ل و میلیله تانی سه ر زه وی کۆده نگییان هه یه

له سهر به مزن زانین و شکومه ندردن و خوشه ویستی بوی، له ههردوو سه حیحه که دا، له "ابن عباس" هوه (خوایان لی رازی بیئت) له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فهرمووی: ئیوه له رۆژی دوایدا کۆده کرینه وه به روتی و پیپه تی و سه رپه تی، پاشان ئه م ئایه ته ی خویندنه وه ﴿کَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾ (۱۰۴) الانبیاء: ۱۰۴، ئیبراهیم یه که مین که سیکه له رۆژی دوایدا پۆشته ده کرینه وه))

پیغه مبهری خودا (ﷺ) له هه موو که س زیاتر له ئیبراهیم چوه، له ههردوو سه حیحه که دا له پیغه مبهری خوداوه فهرمووی ته تی: ((ئیبراهیم بینی بینیم هاوه له که تان له هه موو که س زیاتر له ئه وه ده چیت)) مه بهستی خوی بوو (ﷺ) له گوزاره یه کی تر دا: ((بو ئیبراهیم ته ماشای هاوه له که تان بکه ن)).

پیغه مبهر (ﷺ) مندالی کچه که ی خوی حه سن و حوسه بینی له شه یتان په نا پیده گرت به وه ی ئیبراهیم ئیسماعیلی کوری پی په نادا، له سه حیچی بوخاریدا له "ابن عباس" هوه (خوایان لی رازی بیئت): ((پیغه مبهر (ﷺ) په نای به حه سن و حوسه ین ده گرت و ده یفه رموو: باوکتان ئیسماعیل و ئیسحاق ی په نا پیده گرت: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَةٍ))

ئیبراهیم یه که م که س بوو ریژی میوانی گرت و یه که م که س بوو خه ته نه کرا و یه که م که س پیری بینی و فهرمووی: ئه مه چییه په روه ردگار؟ فهرمووی: و یقاره، فهرمووی: په روه ردگار و یقارم بو زیاد بکه))

سه رنجی مه دح و سه نای خودا بده بو ئه وه له ریزنان له میوانه فریشته کانی که ده فهرموویت: ﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِ﴾ (۱۴) إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿۱۵﴾ فَأَرَادَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَأَجَلَهُ بِعَجَلٍ سَمِينٍ ﴿۱۶﴾ فَفَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْتُونَ ﴿۱۷﴾ الذاریات: ۲۴ - ۲۷

له مه دا مه دح و سه نا بو ئیبراهیم (علیه السلام) هه یه له چه ندین رووه وه:

یه که م: میوانه کانی به "مکرمون-ریزگیرو" ناوهیناوه، ئەمەش له یه کێک له بوچوونه کاندایزگرتنی "ئیبراهیم" بوو بو ئەوان، دووهم ریزلیگیروان له لایه ن خوداوه، دژیه کی له نیوان ههردوو قسه که دا نییه، چونکه ئایه ته که ههردووکیان له ئامیز ده گریت.

دووهم: ئەو به شه ی ئایه ته که "إذ دخلوا علیه" باسی مۆلەت و هه رگرتنیان ناکات، ئەمەش به لگه یه له سه ره ئەوه ی به میوانیه زیری به ناویانگ بووه و میوان عاده تیان بووه رووی لی بکن، ماله که ی بووه به شوینیک هه موو که س رووی لیکردووه و ناتاج به مۆلەت و هه رگرتن نه بوون، به لکو مۆلەتی ئەوانه ی هاتوونه ته ژوره وه بریتی بووه له هاتنه ژوره وه که ی، ئەمەش ئەوپه ری به خشنده یی بووه .

سینیه م: وتنی "سلام" له لایه ن ئیبراهیمه وه به میوانه کانی، سه لامه که ی ئیبراهیم کاملتر بوو له سه لامی میوانه کان.

چواره م: له "قوم منکرون" "مبتدا" هکه ی سپروه ته وه، ئەو کاتیک نه یناسین نه یویست به وشه یه ک رووبه روویان بیته وه میوانه کان بیزار بکات به وتنی: "أنتم قوم منکرون"، بۆیه سپرینه وه ی "مبتدا" هکه ناسکترین قسه یه .

پینجه م: چوو بو لای خانه واده که ی بو ئەوه ی جۆشیا ن بدات و سازیا ن بکات بو میواندارییا ن، ئەمەش له ئاماژه ی "فَرَاغَ إِلَآءِ أَهْلِهِ" و هه رگیروه .

شه شه م: چوو بو لای خانه واده که ی و خزمه تکردنی میوانه کانی هیئا، ئەوه ش به لگه یه له سه ره ئەوه ی پیشتر له لایان ئاماده کراو بووه، واته بو میوانداری ئاماده کرابوو، پئویست نه بوو بچن بو لای جیرانه کانیان بیکریت یا ن قه رزی بکات.

حه وته م: ئه و به شه ی ئایه ته که "فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ" به لگه ی ئه وه ی بۆ خۆی خزمه تی میوانه کانی کردووه، نه یفه رموو فه رمانی پیکردن، به لکو خۆی چوو و هینای، کاره که ی نه دا به خزمه تکاره کانی، ئه مه ش له خزمه تکردنی میواندا کاریگه رتره .

هه شته م: گویره که یه کی کاملی ته واوی هینا، نه چوو له تیکی یان به شیکی بهینیت، ئه مه ش له ته واوی به خشنده یی ئیبراهیم بوو (الغلاة).

نویه م: گویره که یه کی قه له وی هینا نه ک لات و لاواز، ئاشکرایه ئه وه ش له باشترین مال و سامانیانه، ئه و جوړه مالانه ده هیلرینه وه بۆ به خیوکردن، به لام ئه و بۆ میوانه کان لای باشتر بوو.

ده یه م: به ده سستی خۆی خواردنه که ی لی نزیك کردنه وه، فه رمانی نه کرد به خزمه تکاره کانی ئه و کاره بکه ن.

یازده یه م: خواردنه که ی له ئه وان نزیکرده وه نه ک ئه وان له خواردنه که نزیك ببه وه، ئه مه ش به خشنده ییه کی زیاتره، میوان دابنیشیت و خواردنه که ببریّت بۆ لای، نه ک خواردنه که دابنریّت و میوانه که ی لی نزیك بییته وه.

دوازده هه م: فه رمووی: "أَلَا تَأْكُلُونَ" ئه مه ش ریژ و لوتفه و باشتر و جوانتره له وه ی بلیّت: "کلوا" یان بلیّت: ده ستانی بۆ دریژ بکه ن، مروّف به ژیری باشی خۆی و به لوتفی ئه مه ده زانیت، بۆیه ده لیّن: "بسم الله".

سیازده هه م: خواردنی پیشکه ش کردن، چونکه بینی ده سستی بۆ نابهن و لیی ناخۆن، له گه ل ئه وه ش میوانه کانی ئاتاج به وه رگرتنی مؤلّه ت نه بوون بۆ خواردن، به لکو که خواردنیان پیشکه ش ده کرا ده یانخوارد، به لام که ئه و ده سته میوانه ی بینی

له خواردنه که ناخون، پیی فهرموون: "نافهرموون یان ناخون" بویه ترسی لی نیشته و له ناخوه شاردییه وه به بیئ ئه وهی بیخاته سهر روخساری.

چوارده هه م: که ئه وانی بینی خواردن ناخون لییان ترسا و ئه وهی بۆ ئه وان ئاشکرا نه کرد، که فریشته کان ئه وه یان لی زانی پییان وت: مه ترسه و مژده ی مندالیکیان پییدا. ئه م چهند ئایه ته ئادابی میوانداری به جوانترین و بالاترین شیوه نیشانداده، جگه له مانه له زۆرله خوکردن و دواکه وتن به ندوبوای خه لکه و ئه و بره له ئاداب به سه بۆ ئیمه، صه لات و سه لام له سه ر پیغه مبه رمان و له سه ر ئیبراهیم و ئالی هه ردووکیان بیته، هه ر به و جووره له سه ر هه موو پیغه مبه ران—صلوات الله وسلامه علیهم—

خودا شایه تی ده دات به وهی ئیبراهیم وه فادار بوو به وهی فه رمانی پیکرا و ده فه رمویت: ﴿أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿١٣٦﴾ وَإِذْ يُرْسِلُ الرِّيَّاتِ وَآلِ الْفِرْعَوْنَ ﴿١٣٧﴾﴾ النجم: ٣٦ - ٣٧، "ابن عباس" (خوایان لی زانی بیته) ده فه رمویت: وه فادار بوو له هه موو شه رائیعه کانی ئیسلامدا، هه روه ها وه فادار بوو له وهی فه رمانی پیکرا له گه یاندنی په یام، هه روه ها ده فه رمویت: ﴿وَإِذْ أُنزِلَتْ سُورَةُ الْبَقَرَةِ ﴿١٢٤﴾﴾ البقرة: ١٢٤، کاتیک ئه و که لیمانه ی خودای ته واو کرد خودا کردی به ئیمامی هه موو خه لکی بۆ ئه وهی شوینی بکه ون.

وتراوه ئیبراهیم (سه لامی خودای له سه ر بیته): دلی بۆ ره حمان بوو، کوپه که ی بۆ قوربانی و جه سه ته ی بۆ ئاگر و ماله که ی بۆ میوان بوو.

کاتیک خودا ئه وی کرد به خه لیل—"اخلة" که مالی خو شه ویستییه، ئاستیکه به شداری که سی تر قبوول ناکات، داوای له خودا کرد بوو کوپیکی صالحی پیبدات

خودا ئیسماعیلی پیّ به خشى، ئەو مندالە بە شیک له دلای داگیر کرد، خودا غیره تی کرد له دلای خه لیله که ی خوی شوینیکی تیدا مابیت به شی که سیکی تر بیت - بویه به سه برپینی تاقیکرده وه، بو ئەوه ی نهینی ئەو خۆشه ویستییه ده ربکه ویت له پیشخستنی خۆشه ویستی خودا به سه ره خۆشه ویستی کوره کهیدا، کاتیک برپاری دا ویستی کاره که بکات و ده سه لاتی خۆشه ویستی خودا زال بوو به سه ریدا خودا ئەوه ی له سه ره سرپیه وه و قوربانیه کی مه زنی بو ره وانه کرد، چونکه به رژه ندی له سه برپینه که دا له سووربوون و لیبرانی ئیبراهیمه وه سه ریه لدا بو ئەنجامدانی فه رمانه که، که ئەو به رژه وه ندیه به ده ستهات سه برپین له خویدا بوو به کاریکی ناباش، بویه نه سخکرایه وه، له وپوه سه برپین و قوربانیه کان بوو به سوننه تیک هه تا رۆژی دواپی چاوی لیّ ده کریت.

ئبراهیم ئەو که سه یه ده رگای مونا زه ره ی له گه ل هاوه لدا نه ران و ئەه لی باتل بو ئوممه ت کرده وه، به لگه کانی تیکوپیک شکاندن، خودا رووبه پوو بوونه وه که ی ئیبراهیمی له گه ل ئیمامی ئەه لی باتلدا له قورئاندا باس کردوه، هه ره ها رووبه پوو بوونه وه ی ئبراهیم له گه ل گه له که ی، به به هیژترین به لگه و نزیکترین له تیگه یشتن و سه ره لدا نی زانست قسه کانی ئەوانی پووچ کرده وه، خودای موته عال ده فه رمویت: ﴿وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ شَاءِ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ

عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾ الأنعام: ٨٣

کاتیک به به لگه زال بوو به سه ره دوژمنانی خودا و به تکه کانی شکاندن، ئەو کات به لگه و بتیان تیکشکا ویستیان ئازاری بدن و هه لیده نه ناو ئاگره وه، ئەمه بریتیه له شانوشکوی ئەه لی باتل کاتیک ژیر ده که ون و به لگه یان له سه ره راست ده بیته وه،

په لاماری سزادان ددهن وهك چۆن فیرعهون وتی به موسا (سهلامی خودای لهسه ر بیټ) ﴿قَالَ لَنْ أَخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْمَلَنَكَ مِنَ الْمَسْجُورِينَ﴾ ﴿٢٩﴾ الشعراء: ۲۹، ئاگریان بۆ بلیسه دا و به مه نجه نیق هه لیانداوه ناو ئاگره كه وه، ئه وه هه لدانه مه زنترین و به ره كه تدارترین سه فهر بوو بۆی، له وه سه فهره دا جبریل (سهلامی خودای لهسه ر بیټ) له نیوان ئاسمان و زه ویدا پپی فهرموو: ئه ی ئیبراهیم پیویستییه كت هه یه؟ فهرمووی: بۆ لای تو نه خیر، "ابن عباس" - خوا له خووی و باوکی رازی بیټ - ده فهرمویت: نایه تی: ﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدِ جَعَلُوا لَكُمْ فَأَخْشَوْهُمْ فَرَأَوْهُمْ فَأَمَّا إِيمَانُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ ﴿٧٣﴾ آل عمران: ۱۷۳، پیغه مبه ره كه تان ئه مه ی فهرموو، هه روه ها ئیبراهیم ئه مه ی فهرموو کاتیک هه لدرایه ناو ئاگره كه وه، و خودا ئاگره كه ی لهسه ر سارد کرده وه به ساردیکی سه لامه ت.

له سه حیجی بوخاریدا هاتوو له "أم شريك" هه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمانی کرد به کوشتنی شه وگه ر (له شیوه ی قوریدایه به قه باره ی مارمیلکیك)، فهرمووی: فووی به ئاگره كه دا ده کرد لهسه ر ئیبراهیم.

ئیبراهیم (ﷺ) ئه وه كه سه یه مالی خوای بینا کرده وه و جاریدا به ناو خه لکیدا بۆ چه جکردن، هه ر كه سه حه ج و عه مره ی ئه وه شوینه بکات خیر و یاداشت بۆ ئیبراهیم (ﷺ) ده نوسریت به ژماره ی چه جکه ران و عه مره كه ران، خودای موته عال ده فهرمویت: ﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْآيَةَ مِثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنَا وَانْحَدُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ وَعَهْدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾ ﴿١٢٥﴾ البقرة: ۱۲۵، فهرمانی به پیغه مبه ر و ئومه ته كه ی کردوو مه قامی ئیبراهیم بکه نه سوژده گای خوایان وهك شوینکه وتنیک بۆ ئیبراهیم و زیندوو کرده ی ئاساره كه ی (صلی الله علی نبینا وعلیه وسلم).

سه‌روه‌ری و مه‌زنییه‌کانی ئەو ئیمامه مه‌زنه و پیغه‌مبهره گه‌وره‌یه زۆرترو زیاتره له‌وه‌ی بی‌نه هه‌ژماردن و کتیبیک له ئامیزی بگریت، گهر خودا ته‌مه‌نمان پی‌بدات کتیبیکمان تاییه‌ت ده‌کرد به‌و پیغه‌مبهره مه‌زنه وه‌ك دلۆپیک له چاکه و گه‌وره‌یه‌کانی، یان که‌متر له دلۆپیک، خودا بمانگی‌ریت له‌وانه‌ی شوین ئەو پیغه‌مبهره مه‌زنه ده‌که‌ون نه‌مانگی‌ریت له‌وانه‌ی له ریگه‌که‌ی ئەو لاده‌ده‌ن به گه‌وره‌یی و فه‌زل و منه‌تی خۆی.

له "ابن مسعود" هوه (خوایی رازی بی‌ت) فه‌رمووی: پیغه‌مبهری خودا (ﷺ) فه‌رمووی: شه‌وی ئیسرا به ئیبراهیم گه‌یشتم، فه‌رمووی: ئە‌ی محمه‌د، له منه‌وه سه‌لامم به ئوممه‌ته‌که‌ت بگه‌یه‌نه، پی‌یان بلێ به‌هه‌شت خا‌که‌ی پاک و بۆنخۆشه، ئاوه‌که‌ی سازگار، زه‌وویی‌که‌ی ته‌خت و به‌پیته، چاندنی دره‌خته‌کانی بریتییه له: "سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر" رواه الترمذي.

به شی شه شه م

بابه تیکی به ناویانگ له ناو خه لکیدا و روشنکردنه وهی ئه وهی تییدایه

ئه وه ش: پیغه مبه ر (ﷺ) فه زل و گه وره یی له ئیبراهیم زۆرترو زیاتره چۆن ده بیته داوای سه له واتیکی له خودا بۆ بکهین که به ئیبراهیم دراوه؟ چۆن ده توانین ئه م دوو بابته دژبه یه که کۆبکه ینه وه؟

دروستترین وه لام ئه وه یه که دهسته یه که ده لاین: ئالی ئیبراهیم هه مو ئه و پیغه مبه رانه ی تییدایه که له ئالی محمدا بوونیان نییه، گهر داوای سه لوات بکریت بۆ پیغه مبه ر (ﷺ) و ئالی پیغه مبه ر وه که ئه وه ی بۆ ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیم داوا ده کریت - که پیغه مبه رانی تری تییدایه - ئه و ئالی پیغه مبه ر به ئه ندازه ی خۆیان له و سه له واته به شی خۆیان وه رده گرن، له بهر ئه وه ی ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) ناگه نه پله ی پیغه مبه ران، ئه و ئه و زیاده ی بۆ پیغه مبه ران هیه - له ناویاندا ئیبراهیم - بۆ محمد (ﷺ) ده مینیتته وه، به وه ش تایبه تمه ندییه که وه رده گریته که بۆ هیچ پیغه مبه ریکی تر نییه .

شیکردنه وه ی ئه مه: سه له واتی به ده سه تهاوو بۆ ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیم - له ناویاندا پیغه مبه ران - ببیت به گشتیکی دابه شکراو بۆ سه ر محمد (ﷺ) و ئالی محمد، گومانی تیدا نییه هاوشیوه ی ئه وه ی بۆ ئالی ئیبراهیم - له ناویاندا پیغه مبه ران - به ده سه تهاوو بۆ ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) به ده سه ت نایه ت، به لکو ئه وه ونده ی شایسته یانه بۆیان به ده سه ت دیت، ئه و زیاده فه راهه مه اتوه ی ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) به ده ستیان نه هیئاوه به خودی پیغه مبه ر (ﷺ) تایبه ت بووه، بۆیه به ده سه تهاوو له کۆی ئه وه زۆرترو زیاتره له وه ی ئیبراهیم به ده سه تی هیئاوه، ئه مه باشتترین قسه یه که له م میانه دا کرابیت.

باشتریش له م قسه یه ئه وه یه بوتریت: محمد (ﷺ) له ئالی ئیبراهیمه، به لکو باشترین کهسی ئالی ئیبراهیمه، وه که له "ابن عباس" هوه ریوایهت کراوه له سه ر ئایه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ آل عمران: ۳۳، "ابن عباس" (خوایان لی رازی بیئت) ده فه رمویت: محمد له ئالی ئیبراهیمه، ئه مه ده قیکه، گه ر پیغه مبه ران له نه وه کانی ئاده م بچنه ناو ئالی ئیبراهیمه وه ئه وا چوونه ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) له پیشته ره، بویه "کما صلیت علی آل ابراهیم" سه له وات له سه ر پیغه مبه رمان ده گریته وه، هه روه ها له سه ر هه موو پیغه مبه ران له نه وه کانی ئاده م.

پاشان خودا فه رمانی پیگردووین به تاییه تی سه له وات له سه ر پیغه مبه ر و ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) بده ین به ئه ندازه ی ئه وه ی سه له واتمانداوه له سه ر ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیم که پیغه مبه ری ئیمه شی تیدییه، هه روه ها ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه وه نده ی شایسته یان بیئت لییه وه به ده ست ده هیزنن و ئه وه ی ده مینیتیه وه هه مووی بو پیغه مبه ره (ﷺ).

شیکردنه وه ی ئه مه: به تاییه ت سه له وات له سه ر پیغه مبه ر دراوه و داوای سه له وات بو ئالی ئیبراهیمیش کراوه که پیغه مبه ریش ده گریته وه، گومانی تیدییه سه له واتی به ده سه تهاتوو بو ئالی ئیبراهیم و پیغه مبه ری خوداش له گه لیان کاملتره له سه له واتی به ده سه تهاتوو بو بی ئه وان، بویه له م سه له واته وه داوای کاریکی مه زن بو پیغه مبه ر (ﷺ) ده که ین که باشتر و چاکتره له وه ی بو ئیبراهیم داواکراوه.

به مه ش گه وره یی و شکومه ندی پیغه مبه ر (ﷺ) به سه ر ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیمه وه —له ناویاندا پیغه مبه ران— ده رده که ویئت، گه وره یی و شکومه ندیه ک که شایسته ی پیغه مبه ر (ﷺ) بیئت، بویه ئه م سه له واته به لگه ی گه وره یی و شکومه ندی ئه وه (ﷺ)

به لکو له پیویستییه کانئ و سه له واته یه، "فصلی الله علیه وعلی آله وسلم تسلیما
 کثیرا" خودا مه زنترین پاداشتی له ئوممه ته که یه وه بو بنوسیّت:

أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰی آلِ اِبْرٰهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مُّجِيْدٌ،
 اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰی آلِ اِبْرٰهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مُّجِيْدٌ.

به شی حه و ته م

سه رنجیگی ورد

زۆر بهی فه رمووده سه حیح و سه سه نه کان، به لکو هه موویان کاتیک ناوی پیغه مبه ر و ئالی پیغه مبه ریان ده هیئن، له پی ته شبیه کراودا - که ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیمه (علیه السلام) - ته نها باسی ئالی ئیبراهیم هاتوو به بی ناوهینانی ئیبراهیم، یان ته نها ناوی ئیبراهیم هاتوو به بی ناوهینانی ئالی ئیبراهیم، فه رمووده یه کی سه حیح نه هاتوو ناوی ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیمی تیدا هاتیئت، وه ک چۆن ناوی محمد و ئالی محمد کۆده کریته وه .

بۆچی ناوی محمد (ﷺ) و ئالی محمد پیکه وه دین له زۆر بهی فه رمووده کاند، به لام ته نها ناوی ئیبراهیم یان ئالی ئیبراهیم له فه رمووده کاند به گشتی دیت؟

وه لامی نه وه: سه له وات له سه ر پیغه مبه رو ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) له مه قامی داوا و دوعا دایه، به لام سه له وات له سه ر ئیبراهیم له مه قامی هه وال و یادی رووداوی کدایه، چونکه فه رمووده که ی پیغه مبه ر (ﷺ) ((اللهم صل علی محمد و علی آل محمد)) رسته یه کی داخواییه، به لام ((کما صلیت علی ابراهیم)) رسته یه کی راگه یاندنی هه والیه، رسته ی داخوای گه ر له شوین و جیی دوعا و داوا بوو دریزه پیدان و والا کردنی گونجاوتر و شیاوتره له کور تکردنه وه و سپرینه وه لی، بۆیه دووباره بوونه وه و دووباره کردنه وه ی په سه ند و شیاوه، چونکه دوعایه، خوداش پیداگرانی له دوعادا خۆشده ویت، له زۆر بهی فه رمووده کاند پیغه مبه ر (ﷺ) وشه کان ده کاته وه و دریزه یان پیده دات، به لام هه وال بریتییه له هه والدان له کاریک که روویداوه و تیپه ریوه و زۆر و که م قبوول ناکات به تایبته مه قامه که مه قامی

رۆشنکردنه وه و درێژه پیدان و تیگه یاندنی به رانبه ر نییه تا والاکردن و درێژه پیدانی
تیدا بیټ، بویه کورتکردنه وه تیایدا باشترو چاکتره.

به شی هه شتەم

وتنی "اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد" و باسی بهرەكەت

راسته قینه که ی بریتییه له جیگیربوون و پیوستبوون و دامه ززان، "برک البعیر" له وه وه هاتوو کاتیك و شتره که له سه زهوی جیگیر ده بیئت، ههروه ها "المبرک" له وه وه هاتوو بۆ شوینی جیگیربوون، خاوه نی "الصحاح" ده لیئت: هه رشتیک جیگیر بیئت و تیایدا بمینیتته وه ئه وه بریتییه له "برک"، "الجوهري" ده لیئت: بۆیه به سه وز ده وتریئت "البركة" له بهر مانه وه ی ئاو تیایدا.

"البركة" بریتییه له گه شه سه ندن و زیادبوون، "التبریک" بریتییه له دوعا و داوای ئه وه، ده وتریئت: "بارک الله و بارک فیه، و بارک علیه، و بارک له" له قورئاندا ﴿أَنْ بَرِّكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ النمل: ٨

ههروه ها له فه رموو ده دا: ((و بارک لی فیما أعطیت))، ههروه ها له فه رموو ده که ی "سه عد" دا: ((و بارک الله لک فی أهلك و مالک))

"المبارک" ئه و که سه یه خودا (سبحانه) بهرەكەت ی پێداوه، وه "المسیح" (الصلوة) ده فه رمویت: ﴿وَجَعَلْنِي مُبَارِكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ﴾ مريم: ٣١، ههروه ها کتیبیکی موباره ک وه ک نایه تی: ﴿كُتِبَ عَلَيْكَ إِتْقَانُكَ﴾ ص: ٢٩، قورئان له هه موو شتیک له پێشتره به "مبارک" ناو بیریئت له بهر زۆری خێرو قازانجی و فره یی رووی بهرەكەت تیایدا، له سه قی خوداشدا ده وتریئت "تبارک" ناوتریئت "مبارک".

گه ر به نده به هۆی زۆری خێرو قازانجییه وه و په یوه ست بوونی هۆکاری خێر پێیه وه و به ده سه تهینانی ئه وه ی خه لکی سوود و قازانجی لی ده بینن به ئه وه وه "مبارک" بیئت

ئەوا خودا (تبارك وتعالى) لە پێشترە بەوەی "متبارك" بیّت، ئەمەش مەدح و سەنایەکی مەزنی و شکۆمەندی و فراوانی و بەرز و بلندی لێ دەخوینرێتەو، وەك دەوتریّت "تعاظم و تعالی" ئەو بە لگەیه لەسەر مەزنی و شکۆمەندی ئەو و زۆری و بەرینی و بەر دەوامی خێر و چاکەیی و کۆبوونەوێ سیفەتی کەمال تیایدا، هەرچی سوود و قازانجیکە لە جیهاندا - ئەوێ بوو و دەبیّت - بۆ ئەو دەگەرێتەو (تبارك وتعالى).

ئەم کردارە لە حەقی خودادا ئاماژە دەکات بە مەزنی و شکۆمەندی و گەورەیی و بەرز و بلندی شانۆشکۆی خودای مۆتەعال، بۆیە خودا بە زۆری سەرەتا و دەستپێکردنی گەورەیی و شکۆداری و مەزنی خۆی پێ دەست پێ دەکات و دەفەرمویّت: ﴿إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُعْشَىٰ أَيْلَ النَّهَارِ يَطْلُبُهُ حَيْثُ شَاءَ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾ الأعراف: ٥٤، هەرۆهەا ﴿تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾﴾ الفرقان: ١، هەرۆهەا ﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾﴾ الفرقان: ٦١، هەرۆهەا دەفەرمویّت: ﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾﴾ الملك: ١

هەرۆهەا لەدوای باسی دروستکردنی مەوۆف بە حەوت قوناق دەفەرمویّت: ﴿مَتَابَرَكُ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾﴾ المؤمنون: ١٤، خودا (تبارك وتعالى) لەو شوینانەیی کە سەنای خۆی دەکات بە مەزنی و شکۆمەندی و گەورەیی و کردارگەلیک ئاماژەن لەسەر پەرۆدگاری و خودایەتی ئەو (سبحانه) و حیکمەت و تەواوی سیفەتەکانی کەمالی لە دابەزاندنی فورقان و خەلقى جیهانەکان هەرۆهەا خەلقى بۆرجەکان و خۆر و مانگ و تەنهابوونەوێ بە مۆلک و کەمالی قودرەت.

بۆ ئه و مه به سته "ابن عباس" ده فه رمویت: "تبارک" واته "ارتفع-به رزو
شکوّمند" و "المبارک" واته "المرتفع-به رزکراوه و شکوّمه نکراو"
"ابن الأنباري" ده لیت: "تبارک" واته "تقدس"، "الحسن" ده لیت: "تبارک" واته
به ره که ت له لای ئه وه وه دیت، "الضحاک" ده لیت: "تبارک" واته "تعظم"، "الخلیل بن
أحمد" ده لیت: "تجد"، "الحسین بن الفضل" ده لیت: "تبارک فی ذاته و بارک من شاء من
خلقه"، ئه مه ش باشتین و ته یانه، چونکه "تبارک" وه سفی زاتی خودای موته عاله و
سیفه تی کرداریشه.

ئه وه ی به لگه یه له سه ر ئه وه خودا(سبحانه) "تبارک" ده داته پالّ ناوی خۆی وه ک
ده فه رمویت: ﴿بَارَكَ اسْمُكَ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ الرحمن: ۷۸، هه روه ها له فه رمووده دا:
(تبارک اسمک و تعالی جدک)، ئه مه ش به لگه ی ئه وه یه "تبارک" مانای "بارک" ی نییه
وه ک "الجوهری" پێیوایه، ته بریکی خودا(سبحانه) به شیکه له ناوه روکی وشه که بۆ
ته و او کردنی ماناکه ی.

"ابن عطية" ش ده لیت: مانای "عظم و کترت برکاته" ی هه یه، ته نها خودا به م
وه سفه وه سف ده کریت، له زمانی عه ره بدا ئه م وشه ی "تصريف" ی نییه و رابردوو و
فه رمانی داخوازی لی دروست ناکریت، هۆی ئه وه ش ئه وه یه "تبارک" ته نها خودای پێ
وه سف ده کریت، و داوای داها توو ناکات، چونکه خودا ئه زه لیه.

مه به ست له وتنی "و بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی إِبْرَاهِيمَ" ئه م
دوعایه پێدانی خیر له خۆ ده گریت به پێغه مبه ر(ﷺ) وه ک چۆن به ئالی ئیبراهیم
دراوه، هه ر به و جوّره به رده وامی و جیگیربوون و دووچه ندانه و زیادبوونی ئه و
خیره ی تێدایه، ئه مه بریتیه له راسته قینه ی به ره که ت، خودای موته عال له مه ر

ئبراهیم و نالی ئبراهیم ده فه رمویت: ﴿ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴾ ﴿۱۱۲﴾ وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿۱۱۳﴾ الصافات: ۱۱۲ - ۱۱۳

خودا (ﷺ) ده باره ی نالوبه یی ئبراهیم ده فه رمویت: ﴿ قَالُوا أَمْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴾ ﴿۷۳﴾ هود: ۷۳

له وه رابمینه چۆن له قورئاندا هاتوووه "وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ" به لام ناوی "إسماعیل" ی نه هیئا، له ته وراتیشدا باسی به ره که تی کردوو له سه ر ئیسماعیل و باسی "إسحاق" ی نه کردوووه، ئه مه ش وه ک راگه یان دیک ی خیر و به ره که ت له سه ر نه وه کانی به تایبه ت کۆتا به ره که تیان و مه زنترینیان و به رزترینیان بۆ پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به وه ش ئه وان ی ئاگادار کرده وه له سه ر ئه وه ی بۆ نه وه کانی ئیسماعیل به دیدیت له مه زنترین به ره که ت له سه ر زمانی پیغه مبه ری موباره ک (ﷺ) قورئانیش باسی به ره که تمان بۆ ده کات له سه ر "إسحاق" وه ک ئاگادارییه ک بۆ ئیمه له وه ی له نه وه کانییدا به ره م هاتوووه له پیغه مبه رایه تی موسا (ﷺ) و پیغه مبه رانی ترو ئه وه ی پیمان دراوه له کیتاب و زانست و بانگکردن له به نده کانی بۆ ئیمان پیهینان و به راستزانی، ههروه ها بۆ ئه وه ی مافه کانی ئه و ماله موباره که و ئه هلی پیغه مبه رایه تی له وان پشتگو ی نه خه ن، که سیک نه لیت ئه وانه پیغه مبه ری به نی ئیسرائیلییه کانن و ئیمه په یوه ندیمان پیهانه وه نییه، به لکو پیویسته له سه رمان ریزیان لی بگرین و ئیمانان پی بهینین و خوشمان بوین و موالاتمان بویان هه بییت و مه دح و سه نایان بکهین (صلوات الله وسلامه علیهم).

کاتیک ئه م ماله موباره که ده بیته شه ره فمه ندرتین مالی جیهان به ره های خودا به چه ندین تایبه تمه ندی تایبه تی کردوو نه ته وه:

له وانه: پیغه مبه رایه تی و کتیبی تیدا داناون، له دواى ئیبراهیم هر پیغه مبه ریک هاتبیت له ئەهلویه ییتی ئەو بووه .

ههروهها: ئەوانه بوون به ئیمام و ههتا رۆژی دواى خه لکی هیدایهت له ئەمرى ئەوان وهرده گرن، هه رکه سیک بچینه به هه شته وه له دۆستانى خودا له ریکه ی ئەوان و به بانگه وازى ئەوان بووه .

ههروهها: خودا له و ماله دوو خه لیلی هه لبژاردوو، ئەو دوانه ش ئیبراهیم و محمدن (صلی الله وسلم علیهما) قورئان ده فهرمویت: ﴿وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا﴾ (النساء: ۱۲۵)، پیغه مبه ریش ده فهرمویت: ((خودا منى کردوو به خه لیلی خوی وه کچون ئیبراهیمی کردوو به خه لیلی خوی))، ئەمه له تاییه تمه ندی ئەو ماله یه .

ههروهها: خودا خاوه نی ئەو ماله ی کردوو به ئیمامی هه موو جیهانان ﴿وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ﴾ (البقرة: ۱۲۴)

ههروهها: خودا له سه ر ده سستی ئەو و کورپه که ی بینای ماله که ی خوی دروست کرد که خودا کردوو یه تی به رووگه و جیگه ی چه ج و نوێژ .

ههروهها: فه رمانی کردوو به به نده کانی سه له وات له سه ر ئەهلی ئەو ماله بدهن، وه ک سه له واتى داوه له سه ر ئیبراهیم و ئالی ئیبراهیم .

ههروهها: خودا له و ماله دوو ئوممه تی مه زنی ده رهیناوه ئەو دوانه ش ئوممه تی موسا و ئوممه تی محمدن (صلی الله وسلم علیهما) .

هروه‌ها: خودا له‌دوای خویمان زمانی یاد و مه‌دح و سه‌نا و چاکه‌یانی له جیهاندا هیلاوه‌ته‌وه و خه‌لکی ته‌نھا به خیر و چاکه و مه‌دح و سه‌نا و یاد ناویان ده‌هینیت:

﴿ وَرَكَعًا عَلَيْهِ فِي الْأَخْرَبِ ﴿١٠٨﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ ﴾ الصافات: ۱۰۸-۱۱۰

هروه‌ها: ئەهلی ئەم ماله‌ی کردوو به جیاکه ره‌وه (الفرقان) له‌ناو خه‌لکیدا، خو‌شبه‌ختان ئەوانه‌ن خو‌شیان ده‌ون و شوینیان ده‌که‌ون و به‌دبه‌ختان ئەوانه‌ن رقیان لیان‌ه و پشتیان تیده‌که‌ن و دوژمنایه‌تیان ده‌که‌ن، بۆیه به‌هه‌شت بو ئەوان و شوینکه‌وتوووه‌کانیان‌ه و دوژه‌خ بو دوژمنان و سه‌ریچیکه‌رانیان‌ه.

هروه‌ها: خودا یادی ئەوانی هاوتای یادی خۆی کردوو، ده‌وتریت ئیبراهیم خه‌لیلی خودایه و پیغه‌مبهری خودایه، هه‌روه‌ها محمد پیغه‌مبهری خودایه و خه‌لیلی خودایه، هه‌روه‌ها موسا که‌لیمی خودایه و پیغه‌مبهری خودایه، خودا وه‌ک یادخستنه‌وه‌ی نیعمه‌تی به پیغه‌مبهره‌که‌ی (ﷺ) ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾ ﴾ الشرح: ٤، "ابن عباس" ده‌فه‌رمویت: ماناکه‌ی: کاتیک یادم ده‌کریت یادی تۆشی له‌گه‌ل ده‌کریت، ده‌وتریت: "لا إله إلا الله محمد رسول الله"، له شایه‌تمان و بانگ و خوتبه و ته‌حیات و بواره‌کانی تردا.

هروه‌ها: خودا رزگاربوونی به‌نده‌کانی له به‌دبه‌ختی دونیا و دواوژ له‌سه‌ر ده‌ستی ئەهلی ئەو ماله‌ داناو و ئەوان نیعمه‌ت و منه‌تی مه‌زنیان به‌سه‌ر خه‌لکه‌وه هه‌یه.

هروه‌ها: هه‌ر قازانج و کار و کرده‌وه‌یه‌کی چاکه و گوپرایه‌لی بو خودا له دونیادا به‌ده‌ست بی‌ت وه‌ک پاداشتی کارکه‌ره‌که پاداشت بو ئەوان ده‌نوسریت، پاکیتی بو ئەو خودایه‌ی هه‌ندی له به‌نده‌کانی خۆی به به‌زه‌یی تایبه‌ت ده‌کاته‌وه.

ههروه‌ها: خودا هه‌رچی ریگه‌یه له نیوان خووی و خه‌لکیدا دایخستوو و ده‌رگاکانی کلۆم کردوو و بۆ هیچ کهس نایکاته‌وه مه‌گه‌ر له ریگه‌ی ئه‌وانه‌وه نبیّت.

جونه‌ید (ره‌حمه‌تی خودای لیّ بیّت) ده‌فه‌رمویّت: خودا (عز و جل) ده‌فه‌رمویّت: سویند به‌ عیززه‌ت و جه‌لالم گه‌ر له هه‌رچی ریگه‌وه بیّن بۆ لای من، یان له هه‌رچی ده‌رگایه‌ بده‌ن، بۆیان ناکه‌مه‌وه تا له‌دوای تووه‌ دینه‌ ژوووه‌وه.

هه‌روه‌ها: خودا تاییه‌تی کردوون به‌ زانست که هیچ مالّیکی تری به‌و زانسته تاییه‌ت نه‌کردوو، جیهان له ده‌رگای مالّیکیان نه‌داوه زانتر بیّت له ئه‌هلی ئه‌و مالّه به‌ خودا و ناوه‌کانی و سیفه‌ته‌کانی و کرداره‌کانی و حوکمه‌کانی و پاداشرت و سزا و شه‌رع و جیگه‌ی رازیبونی خودا و جیگه‌ی خه‌شم و تووپه‌ی ئه‌و به‌ئاگا له فریشته‌کانی و دروستکراوه‌کانی تر.

هه‌روه‌ها خودا تاییه‌تی کردوونه‌ته‌وه به‌ یه‌کتاپه‌رستی و خو‌شه‌ویستی و نزیکی یه‌کلابوونه‌وه بۆ خودا که ئه‌هلی هیچ مالّیکی تری به‌وه تاییه‌ت نه‌کردۆته‌وه.

هه‌روه‌ها: خودا له زه‌ویدا دایمه‌زانندوون و کردوونی به‌ جینشین و خه‌لکی سه‌ر زه‌وی بۆ گوپرایه‌ل کردوون ئه‌مه‌ش بۆ هیچ مالّیکی تر نییه‌.

هه‌روه‌ها: خودا پشتیوانی کردوون و سه‌ریخستوون به‌سه‌ر دوژمنه‌کانی خووی و ئه‌واندا.

هه‌روه‌ها: خودا به‌وان ئاسه‌واری ئه‌هلی هاوه‌لدانان و گومپرایی سپیوه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها ئه‌و ئاساران‌ه‌ی خودا لای ناپه‌سه‌نده و رقی لییانه.

هه‌روه‌ها: خودا خو‌شه‌ویستی و ریژ و شکۆمه‌ندی ئه‌وانی له دلّی خه‌لکیدا داناو.

ههروهها: خودا ئاسه واری ئه وانی کردوو به هوی مانه وهی جیهان و پاریزنگاری لیکردنی، ههتا ئاساری ئه وان بوونی هه بیته جیهان ده مینیتته وه گهر ئاساری ئه وان له زه ویدا نه ما ئه وه ده مه کاتی تی کچوونی جیهانه: ﴿جَمَلَ اللَّهُ الْكُفْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَمًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلْبِدَ﴾ المائدة: ۹۷، ئیبن عباس - خودا له خووی و باوکی رازی بیته - له تهفسیره که پیدا ده لیت: گهر هه موو خه لکی واز له چه ج بهینن، ئاسمان به رده بیته وه بو سهر زه وی، ههروه ها ده فهرمویت: گهر هه موو خه لکی واز له چه ج بهینن مؤله تیان نادریت (واته سزا ده درین)، پیغه مبه ر (ﷺ) هه والیدا وه له کو تایی رۆزگاردا خودا ماله که ی له سهر زه وی هه لده گریته و که لاهه که ی له مه سحف و سینه ی پیاواندا ده سرپیتته وه، بو یه له سهر زه وی مالکی بو نامینیتته وه چه جی تیا بگریته و که لامیکی بو نامینیتته وه بخوینریتته وه، ئه و کاته تی کچوونی دونیا نزیکه، ئه مپروش خه لکی به هه مان شیوه، مانه وه یان به مانه وه ی ئاساری پیغه مبه ره که یان و شه ریه ته که یه وه یه له نیوانیاندا، راپه راندنی کاروباره کانیا ن و به ده ستهینانی به رژه وه ندییه کانیا ن و دوورخسته وه ی جو ره کانی به لا و شه ر له وان به پیی ده رکه وتنی ئاسار و شه ری پیغه مبه ری خودایه له ناویاندا، تیا چوون و ته نگه ژه کانیا ن و هاتنی به لا و دابارینی شه ر به سه ریاندا به هوی په کخستن و پشته لکردن له ئاسار و شه ریه ته پیغه مبه ره که یان و به حاکم کردنی که سانی تره وه یه، هه ر که س تی ریمان بکات له زال کردنی ئه وان ه ی به سه ر ولات و به نده کاندا زال کران له دوژمنان له وه تی ده گات ئه وه به هوی په کخستنی ئایینی پیغه مبه ره که یان و سوننه ت و شه ریه ته که یه وه، بو یه خودا ئه وان ه ی به سه ریاندا زال کرد و ئه وانی تیا برد و تو له ی لی کردنه وه، تا ده بیینی ئه و ولاتانه ی ئاسار و شه ریه ته خودایان تی دا ده رکه وتوو به ئه ندازه ی ئه وه خودا به لا و شه ری لی به دوورگرتوون.

ئمانہ و چند باری ئمانہ لہ ئاساری بہ زہی خودا و بہرہ کہ تی ئو مالہ یہ، بویہ پیغہ مبر (ﷺ) فرمانی پیکردوین داوای لہ خودا بۆ بکہین فہر و بہرہ کہت بہ سہر خوی و ئالوبہیتیدا داببارئیت، وک چۆن خودا بہرہ کہ تی بہ سہر ئو مالہ مہزنہ دا داباراند (صلوات اللہ وسلامہ علیہم أجمعین).

لہ بہرہ کہ تی ئہلی ئو مالہ ئوہیہ خودا لہ سہر دەستی ئوان بہرہ کہ تی دونیا و دواپۆژی دہر خستووہ و ئوہی لہ سہر دەستی ئہلو بہیتیکی تر دہرنہ خستووہ.

ہر وہا لہ بہرہ کہ تی ئو مالہ و تاییہ تمہندیان ئوہیہ خودا بہ بہ خشینیک تاییہ تی کردوون کہ بہ ہیچ کہ سیکی تری نہ داوہ، ہہیانہ کراوہ بہ خلیل (ئبراهیم)، ہہیانہ کراوہ بہ سہر پراو (ذبیح- ئیسماعیل)، ہہیانہ قسہی لہ گہل خودادا کردووہ و لہ نزیکوہ ئاخافتنی لہ گہل کردووہ (موسا)، ہہیانہ نیوہی جوانیی سہر زہوی پیدراوہ و کردووہ تی بہ بہرینترین مروؤ (یوسف)، ہہیانہ مولکیکی پیدراوہ بہ کہس نہ دراوہ (سلیمان)، ہہشیانہ بہر زکراوہ تہوہ بۆ شوینیکی بہرز و بالآ (عیسا).

کاتیک خودا (ﷺ) باسی ئم مالہ و نہوہی ئم مالہ دہکات رایدہ گہیہ نیت ہہر ہہموویان بہر زکراوہ تہوہ بہ سہر ہہموو جیہاندا.

لہ تاییہ تمہندی و بہرہ کہ تی ئوانہ خودا سزای گشتی لہ سہر ئہلی سہر زہوی بہوان و بہ ناردنی ئوان ہہلگرتووہ، خودا لہ ئومہ تانی پیغہ مبرانی تر دا سوننہ تی وابوو گہر پیغہ مبرانیان بہ درؤ بختبایہ تہوہ بہ گشتی ہہموویانی بہر باد دہ کرد، وک ئوہی کردی بہ گہلی نوح و ہود و گہلی صالح و لوت، کاتیک خودا تہورات و ئینجیل و قورئانی دابہ زاند بہوانہ خودا سزای گشتی لہ سہر ئہلی زہوی ہہلگرت و فرمانی کرد بہ جیہادی ئوانہی پیغہ مبران بہ درؤ دہخہ نہوہ و سہر پیچییان لی

دہکن، ئەوہش سەرخستنی ئەوان بوو بە دەستی خۆیان و مایەى شیفاى سینە و دەروونیان بوو، ھەر وہا ریگەیکە بوو بۆ ھەلبژاردنی شەھیدان لەوان و تیا بردنی دوژمنەکانیان بە دەستی خۆیان ئەوہش بۆ بە دەستھێنانی خۆشەویستی خودا لەسەر دەستی ئەوان.

ئەھلوبەیتیک ئەمە ھەندیک لە گەرەیی و شانوشکۆی بیٹ مافی خۆیانە زمانى خەلکی بە ھەمیشەى بە صەلات و سەلام تەپ و پاراوی بیٹ و ھەردەم مەدح و سەناى مەزنیان بکەن، دلان بە خۆشەویستی و بە مەزنانین و شکۆمەندى ئەوان لیوانلیو بووبیٹ، حەقى خۆیەتى کەسى صەلەواتدەر بزانیٹ گەر ھەموو ھەناسەکانى لە صەلەوات لەسەر ئەوان بەخت بکات تەنھا کەمیک لە مافی ئەوانەى داوہ، خودا لە مرقۇایەتییەوہ مەزنتەین پاداشتیان بداتەوہ و لە خانەى فرە بالای فریشتەکان شەرەف و ریز و گەرەبیان زیاد بکات، (صلی اللہ علیہم صلاة دائمة لا انقطاع لها وسلم تسليما).

به شی نویم

کۆتاهینانی ئەم سه له واته بهم دوو ناوهی په روهردگار که بریتین له "الحمید و

المجید"

"الحمید" له سهر کیشی "فعلیل" که به مانای "محمود" ه، زۆربهی ئەو ناوانهی له سهر کیشی "فعلیل" ن به مانای "فاعل" هاتوون، وهک "سمیع و بصیر و علیم و علی و حکیم و حلیم"، هه ره به و جوهره کیشی "فعل" وهک "غفور و شکور و صبور"

به لام "الودود" دوو قسهی له سه ره:

یه که م: به مانای "فاعل" که بریتیه له وه که سهی پیغه مبه ران و دۆستان و باوه ردارانی خۆی خۆشه و یت.

دووه م: به مانای "مودود" که بریتیه له "المحبوب" ئەو که سه یه شایسته یه به هه موو خۆشه و یستیه ک، هه ره ها ده بیته له چاو و گوئی و نه فس و هه موو خۆشه و یستان لای به نده خۆشه و یستتر بیته.

به لام "الحمید" ته نها به مانای "المحمود" هاتووه، به لکو له "المحمود" قوولتره.

"الحمید" که سیکه خاوه نی سیفته و هۆکاری هه مده که داوا ده که ن "محمود" بیته با هیچ که سیکیش هه مدی نه کات، ئەو (سبحانه) له خودی خۆیدا هه میده و به په یوه سته بونوی هه مدی هه مدکه رانه وه "محمود" ه، "المجید و الممجد" یش به هه مان شیوه یه، هه ره به و جوهره "الکبیر و المکبیر" و "العظیم و المعظم"، هه رچی که ماله ده گه ریته وه سه ر "الحمد و المجد"، هه مد داوا ی سه نا و خۆشه و یستی بو "محمود" ده کات، هه ره که س خودای خۆشبویت و مه دح و سه نای نه کات هه مدکه ر نییه، هه ره

به و جوړه گهر سه نای که سیک بکهیت به لأم خوشتنه ویت چه مدکه ری ئه و که سه نیت، به لکو پیویسته مه دح و سه نای بکهی له پال خوشه ویستیدا، ئه م سه نا و خوشه ویستییه به پیی ئه و هؤکارانه یه سه ری بؤ ده کیشن، ئه وهش ئه وه یه "محمود" له سه ری هتی له سیفه ته کانی که مال، و جه لال و ئیحسان بؤ جگه له خوئی، هه موو ئه وانه هؤیه کانی خوشه ویستین، هه تا ئه و سیفه تانه زۆرترو کاملتر بن چه مد و خوشه ویستی ته و او تر و مه زنتره، خودا (ﷺ) خاوه نی که مالی ره هایه له هیچ روویه که وه ناته واوی تیدا نییه، هه موو چاکهش له ئه وه وه یه و بؤ ئه و ده گه ریته وه، بؤیه ئه و شایسته ترینه به هه موو چه مدیک و به هه موو خوشه ویستییه که، ئه و (سبحانه) شایسته یه به زات و سیفات و کردار و ناو و ئیحسانی تا خویشان بویت، هه روه ها به هه موو ئه وه ی له خودا بؤ ئه وان ره وانه ده کریت.

به لأم "مجد" پیویستکراوی مه زنی و به ری نی و شکۆمه ندییه، "حمد" یش نیشانه و ئاماژه یه به سیفه ته کانی ری زلینان، خودا (ﷺ) "ذو الجلال و الإکرام" ه، ئه مهش مانای قسه ی به نده یه که ده لیت: "لا إله إلا الله والله أكبر"، "لا إله إلا الله" ئاماژه یه بؤ سه ر ئولو هییه ت و تا کوته نهایی خودا، ئولو هییه تی خودا خوشه ویستی ته واو پیویست ده کات، "الله أكبر" یش ئاماژه یه بؤ سه ر مه جدو مه زنی خودا، ئه وهش داوا ی به مه زنرا گرتن و ته مجید و به گه وره زانین له خو ده گریت، بؤیه خودا زۆرجار ئه م دوانه به یه کتر نزیک ده کاته وه، وه ک: ﴿رَحِمْتُ اللَّهَ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ﴾ (۷۳) هود: ۷۳، هه روه ها ئایه تی: ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَخْذَ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكِبْرُهُ تَكْبِيرًا﴾ (الإسراء: ۱۱۱)، فه رمانی کرد به چه مد کردن و گه وره پراگرتنی، هه روه ها ده فه رمویت: ﴿بِزَكَرَاتِكُمْ يَا أُمَّةَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا لَكُمْ لِمَا كَفَرْتُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا آلَ إِبْرَاهِيمَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (الرحمن: ۷۸)، هه روه ها: ﴿وَبَعَثْنَا

وَجَهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿١٧﴾ الرحمن: ٢٧

ههروهه ها له مهسنه دی سه حیجی "ابی حاتم" دا له ئه نه سه وه پیغه مبه ر(ﷺ) فه رموی: ((پابه ند بن به "یا ذا الجلال والاکرام" هوه)) ئه وهش بریتیه له "حمد" و "مجد"، هاوشیوهی ئه وه ئایه تی: ﴿فَإِنَّ رَبِّيَ غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ النمل: ٤٠، ههروهه ها ئایه تی: ﴿فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾﴾ النساء: ١٤٩، ههروهه ها: ﴿وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾﴾ المنتحنه: ٧، ههروهه ها: ﴿وَهُوَ الْعَفُورُ الْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾﴾ البروج: ١٤ - ١٥، ئه م جورانه له قورئاندا زۆرن.

له فه رموده یه کی سه حیجدا (دوعای تهنگانه) هاتوه: ((لا إله إلا الله العظيم الحليم، لا إله إلا الله رب العرش العظيم، لا إله إلا الله رب السموات ورب الأرض ورب العرش الكريم))، ناوه ئینانی ئه م دوو ناوه "الحمید، المجید" به دواى سه له واتدا له سه ر پیغه مبه ر(ﷺ) پراوپره له گه لا ئایه تی: ﴿رَحِمَتْ اللَّهُ بَرَكَّتُهُ عَلَيْهِمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾﴾ هود: ٧٣

له به رئه وهی سه له وات له سه ر پیغه مبه ر(ﷺ) بریتیه له سه نای خودا له سه ر پیغه مبه ر و ریزلیئانی و به رزکردنه وهی ئه و و زیاده له خو شه ویستی و نزیک کردنه وهی وه ک باس مان کرد بویه "حمد و مجد" له خو ده گریت، وه ک ئه وهی سه له واتده ر داوا له خودا بکات حمد و مهجدی خو ی زیاد بکات، چونکه سه له وات له سه ری جوړیکه له حمد و مهجد بوی، ئه مه بریتیه له حه قیقه تی سه له وات، بویه له م داواکراوه دا دوو ناوی گونجاو به و شوئینه ی بو باس کردوه، ئه و دوانه ش بریتین له ناوه کانی "الحمید و المجید"، وه ک پیشتر ئاماژه مان پێدا پیویسته دوعاکه ر دوعایه که ی به ناویک له ناوه

جوانه‌کان کۆتایی پی بهینیت یان به یه‌کیک له ناوه جوانه‌کان دو‌عاکه‌ی ده‌ست پیبکات، قورئان ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ (الأعراف: ۱۸۰، سوله‌یمان (علیه‌السلام) له دوعا و داویدا له په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمویت: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَبْغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ (ص: ۳۵، ئی‌براهیم خه‌لیل و کوره‌که ئیسماعیل له دوعاکه‌ی یاندا ده‌فه‌رموون: ﴿رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةٌ مُّسْلِمَةٌ لَّكَ وَارِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ (البقرة: ۱۲۸).

پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) له یه‌که دانیشتنیدا سه‌د جار ده‌یفه‌رموو: "رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ".

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) به‌عائشه‌ی ده‌فه‌رموو کاتیک پرسیا‌ری لی‌کرد شتیکی فی‌ر بکات له‌شه‌وی قه‌دردا بیخوینیت - گه‌ر ری‌ی که‌وته‌ئو شه‌وه - فه‌رموو: بلی: "اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُورٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي".

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) به‌ئهبوبه‌کری صدیقی ده‌فه‌رمویت کاتیک داوای لی‌کرد دوعایه‌کی فی‌ر بکات له‌نوێژه‌کانیدا بیخوینیت، فه‌رموو: بلی: "اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ"، له‌م دوعانه‌ زۆن و له‌کتیبی "الروح و النفس" دا باس‌مان کردوو.

هه‌روه‌ها ئه‌وه‌ی خه‌لکی وتویانه له‌سه‌ر قسه‌که‌ی مه‌سیح (علیه‌السلام) ﴿إِنْ تَعَذَّبْتُمْ فَإِنَّهُمْ عَادُوا﴾ و ﴿إِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ﴾ (المائدة: ۱۱۸)، نه‌یفه‌رموو: "الْعَفُورُ الرَّحِيمُ"، هه‌روه‌ها قسه‌که‌ی خه‌لیل (علیه‌السلام) ﴿فَمَنْ تَعَبَىٰ فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ (ص: ۳۶).

إبراهیم: ۳۶، له بهرئه وهی داواکراو بۆ پیغه مبهەر (ﷺ) حمد و مهجده به سه له واتی خودا له سه ری ئه واته و داوایه به دوو ناوی "الحمید والمجید" کۆتایی پیهاتوو، ههروه ها له بهر ئه وهی داواکراو بۆ پیغه مبهەر (ﷺ) حمد و مهجده و ئه وهش بۆی به ده سه تهاتوو ه بۆیه کۆتایی سه له واته که به هه والدان له مه ر جیگیرکردنی دوو سیفه ت بۆ پهروه ردگار له پیشتره، چونکه هه ر که مائیکی به نده ی دوور له ناته واوی بۆ پهروه ردگار له پیشتره. ههروه ها کاتیک حمد و مهجد بۆ پیغه مبهەر (ﷺ) داوا ده کریت به سه له وات له سه ری و ئه وهش سه نا له سه ری پیویست ده کات بۆیه ئه و داواکراوه به سه نا له سه ر نیره ره که ی (خودا) کۆتایی پیهات به دوو سیفه تی حمد و مهجد، بۆیه ئه م دوعا یه داوا ی حمد و مهجد بۆ پیغه مبهەر (ﷺ) له خۆده گریت و هه والی جیگیری کردنی بۆ خودای موته عال ده دات.

به شی دهیه م

باسی ریسیایه ک لهم دوعا و یادانه دا

له وانه ئه و گوزارانه ی له سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ریوایه تکرارون .

هه ندی له پاشین ریگه یه کی تایبه تیان له مه ر ئه م دوعا و زیکرانه گرتوته به ر ئه وه ش ئه وه یه که ده لئین په سه نده هه موو گوزاره جوراوجوره کانی ناو ریوایه ته کان کۆبکه یه وه و بیانخوینیت، ئه وه ش باشترین شتیکه بوتریت، بۆ نمونه که سی دوعاکه ر ده توانیت دوعاکه ی ئه بوبه کری صدیق (خوا لئی رازی بیّت) بخوینیت و بلیت: " اَللّٰهُمَّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، کبیرا "

{دوعاکه ی ئه بوبه کر جاریک به "کثیرا" ریوایه تکراره و جاریکیش به "کبیرا"}، هه روه ها که سی سه له واتده ر بلیت: "اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِ مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اَزْوَاجِهِ وَدُرَرَتِهِ، واره م محمدا و آل محمد و أزواجه و ذریته کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم" به هه مان شیوه ناردنی به ره که ت و ره حمه ت.

هه روه ها له دوعای ئیستیخاره دا بلیت: "اَللّٰهُمَّ اِن كُنْتَ تَعْلَمُ اَنْ هَذَا الْاَمْرُ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي وَعَاجِلِ اَمْرِي وَآجِلِهِ" هاوشیوه کانی ئه مانه .

هه ندیکیش بییانوایه ئه م بۆچوونه لاوازه له چه ندین رووه وه :

یه که م: ئه م ریگه یه داهینراوه و هیه یه کیک له ئیمامه ناسراوه کان نه یانفه رموه .

دوه م: ئه گه ر به و جوره بیّت پیویسته که سه که هه رچی جورى دوعایه له ریوایه ته کانددا داوای پی بکات و هه رچی جورى ته حیاته بخوینیت و له رکوع و سوژده دا هه موو جوره کانی دوعا و زیکر بخوینیت، ئه مه ش گومانی تیدانییه کاریکی پووچ و

بیبنه مایه و پیچه وانه‌ی کار و کرده‌وه‌ی خه‌لکیه و هیچ که سیک له ئەهلی زانست به په‌سه‌ندی نه‌زانیه و بیدعه‌یه‌کی داهینراوه .

سییه‌م: خاوه‌ن ئەو بۆچوونه پێویسته لای په‌سه‌ند بیئت که‌سی نوێژکه‌ر هه‌موو جووره‌کانی خویندنه‌وه‌ی قورئان له نوێژه‌که‌ی و دهره‌وه‌ی نوێژه‌که‌یدا بخوینیت تاکو خویندنه‌وه‌که‌ی به‌ر ئەو جووره خویندنه‌وه بکه‌ویت پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) خویندوویه‌تی، ئەوه‌ی ئاشکرایه موسلمانان کۆده‌نگیان هه‌یه له‌سه‌ر ئەوه‌ی ئەو کاره بۆ خوینەر له نوێژدا په‌سه‌ند نییه گه‌ر خویندنه‌وه‌که‌ی بۆ عیبادت و تێرامان بوو، به‌لکو خوینهرانی قورئان هه‌ندی جار ئەو کاره ئە‌نجام ده‌ده‌ن تاکو راده‌ی له‌به‌رکردنی خوینهری قورئان تاقیبکه‌نه‌وه له‌سه‌ر جووره‌کانی خویندنه‌وه‌ی قورئان و ئابلۆقه‌دان پێی و ئاماده‌بوون له‌گه‌لی.

ئەوه‌ی دروسته ئەوه‌یه خوینهری قورئان به هه‌ر خویندنه‌وه‌یه‌ک بیه‌ویت ده‌توانی قورئان بخوینیت‌وه، گه‌ر بیه‌ویت جارێک به جوړیک خویندنه‌وه و جارێکی تر به جوړیک تر له خویندنه‌وه ده‌توانیت قورئان بخوینیت‌وه، هه‌ر به‌و جووره ئەو که‌سه‌ی دوعا ده‌کات ده‌توانیت جارێک بلیت: "اللهم اني ظلمت نفسي ظلما كثيرا" جاریکیش بلیت: "اللهم اني ظلمت نفسي ظلما كبيرا"، به‌هه‌مان شیوه به کام‌گوزاره‌ی ریوایه‌تکراو بیه‌ویت ده‌توانیت سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بدات، ته‌حیاتیش به هه‌مان شیوه، ده‌توانیت جارێک ته‌حیاته‌که‌ی "ئیهن مسعود" بخوینیت و جاریکیش ته‌حیاته‌که‌ی "عمر" و گه‌ر بیه‌ویت جاریکیش ته‌حیاته‌که‌ی "عائشه" (خودا له هه‌موویان رازی بیئت).

کردنه‌وه‌ی نوێژیش هه‌ر به‌و جووره‌یه، جارێک به دوعا‌که‌ی عه‌لی و جاریکیش به دوعا‌که‌ی "أبي هريرة" یان به‌وه‌ی "عمر" ده‌ستپێکات -خودا له هه‌موویان رازی بیئت-

یان کاتیک سهر له رکوع بهرزده کاته وه جاریک بلی: "اللهم ربنا لك الحمد" یان بلی: "ربنا لك الحمد" یاخود بلیت: "ربنا ولك الحمد"، په سهند نییه هر سیکیان له یهك بهرزبوونه وهی رکوعدا بخوینیت.

ئیمامان له وانه ئیمامی شافیعی به لگه یان هیناوه ته وه له سهر دروستی خویندنی جوړه کانی دوعا له ته حیاتدا و ئامازه یان به وه فرموده کردوه خاوه ن سه حیحه کان و خاوه ن سونه نه کان له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) ریوایه تیان کردوه که فرمویه تی: ((قورئان له سهر حوت شیوه زار(لهجة) دابه زیوه)) و پیغه مبهر(ﷺ) خویندنه وهی قورئانی به هه موویان به دروست زانیوه و هه والیداوه که خویندنه وه کانیا "شاف کاف-شیفادهر و تیروته او"، ئاشکرایه ره وایه تییه که ی له و شوینه دایه به نوره بیان خوینیت نه که هه موویان له یهك کاتدا کو بکاته وه، وهك چۆن هاوه لآن ئه نجامیان ده دا.

چاره م: پیغه مبهر(ﷺ) هه موو ئه و گوزارانه ی له یهك کاتدا کۆنه کردۆته وه و نه فه رموه، یان جاریک ئه مه یانی وتوه و جاریک ئه وهی تریان، یان راوییه که شک و گومانی له گوزاره که بۆ دروست بووه، راوی ئه م فه رموده یه: "اللهم إن كنت تعلم أن هذا الأمر خير لي في ديني ومعاشي وعاقبة أمري" یان فه رموی: "وعاجل أمري وآجله" له جیگه ی "و عاقبة أمري"، دروست گوزاره که ی یه که مه که بریتییه له "عاقبة أمري"، چونکه "عاجل الأمر وآجله" بریتییه له ناوه روکی "دینی و معاشی و عاقبة أمري"، بۆیه کۆکردنه وهی "المعاش" له گه ل "عاجل الأمر وآجله" ده بیته دووباره بوونه وه، به پیچه وانه ی باس کردنی "المعاش والعاقبة" ئه مه دووباره بوونه وهی تیدا نییه، چونکه "المعاش" بریتییه له "عاجل الأمر" و "العاقبة" بریتییه له "آجله".

ههروهها له نمونهی ئهوانه له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) جیگیر بووه فهرموویهتی:
 ((هر کهس ده ئایهت له سه رهتای سوره تی "الکھف" بخوینیت له فیتنه ی دهجال
 ده پاریزیت)) "مسلم" ریوایه تی کردووه، جیاوازی له سه رهیه و هه ندی راوی
 ده لئین: (له سه رهتای سوره تی "الکھف) و هه ندیکی تریان ده لئین: (له کۆتایی
 سوره تی "الکھف") هه ردوو ریوایه ته که له سه حیددا هاتوون، به لام پارسه نگدراو
 بریتیه له وهی ده لئیت: "له سه رهتای سوره تی "الکھف"، چونکه دیسان له سه حیچی
 "مسلم" دا هاتووه له "النواس بن سمعان" هوه: ((گهر بینیتان (واته دهجال) سه رهتای
 سوره تی "الکھف" ی به سه ردا بخوینن))

پینجه م: مه بهست له دوعا و یاددا بریتیه له مانا، گوزاره لیی به هه ر گوزاره یه که
 مانا که بگه یه نیت، گهر به یه کیک له دوو گوزاره که ده ریبری مه رامه که بۆی دیته جی،
 بۆیه گوزاره جۆراو جۆره کان کۆنا کرینه وه.

شه شه م: هه ریه ک له گوزاره کان به ده لن بۆ ئه وی تر، بۆیه کۆکردنه وهی به ده ل و
 به ده لکراو پیکه وه په سه ند نییه .

دهروازهی چوارهم

ئەو شوینانەى سه له واتى له سههه پینغه مبههه (ﷺ) لى ده دریت یان به واجب

یان به په سه ندى پى له سههه راگیراو

شوینی یه کهم: - که گرنه ترینیا نه - له نوێژدا و له کۆتایی ته حیاتدا،

موسلمانان کۆده نگیان هه یه له سههه ره وایه تیه که ی، به لام له سههه واجب بوونه که ی جیاوازیان هه یه.

دهسته یه که ده لئین: تیایدا واجب نییه و ئه وانە ی به واجبى ده زانن به شازیان داده نین و پیا نوایه سههه پیاچیان له ئیجماع کردووه، له وانە: "الطحاوي والقاضي عياض والخطابي"، ده لئین: له نوێژدا واجب نییه، ئه وهش قسه ی دهسته یه که له فهقیهانه جگه له ئیمامی شافعی، وا ده زانم له وهدا پیشینیکی نییه، ههه به و جوړه "ابن المنذر" - که له سههه واجب نه بوونه - باسی ئه وه ده کات ئیمامی شافعی له وهدا ته نهاکه و تۆته وه.

شوینی دووهم: له ته حیاتى یه که مدا:

جیاوازی له سههه هه یه، ئیمامی شافعی له کتیبی "الأم" دا: له ته حیاتى یه که مدا سههه له وات له سههه پینغه مبههه (ﷺ) ده دریت، ئه مه له مهزه به که یدا به ناوبانگه و

تازه ترينيانه (مه به سستی له شافيعی نویدايه)، به لام په سهند (مستحب) ه نه ک پيويست (واجب)، ئەمه بريتييه له ريوايه تي "المزني" له ئەوه وه و ئەحمده و ئەبو حه نيفه و مالیک و که سانی تريش هه مان شت ده لیت.

به لگه بو قسه که ی شافيعی به فه رموده که ی "ابن عمر" ده هیننه وه (خوایان لی رازی بیّت) که "الدار قطني" ريوايه تي کردوه: پیغه مبه ر(ﷺ) ته حیاتی فیّر ده کردین: "التحيات الطيبات الزاکیات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأن محمدا عبده ورسوله، پاشان سه له ات له سه ر پیغه مبه ر لیّ ده دات"

هه روه ها ئەو فه رموده ی "الدار قطني" له "عبد الله بن بريده" وه له باوکیه وه ريوايه تي کردوه، ده لیت: پیغه مبه ر(ﷺ) فه رموی: ئەی "بريدة" کاتیک له نوێژه که ت داده نیشیت سه له وات له سه ر من وازلیمه هینه)) ده لین ئەمه دانیشتنی یه که م و دووه ده گریته وه.

ده سته یه کی تر ده لین ته حیاتی یه که م شوینی سه له وات نییه، ئەوه ش قسه یه کی شافيعی کۆنه، ئەوه ش ئەوه یه زۆریک له هاوه لانی به دروستیان داناوه، چونکه ته حیاتی یه که م سوککردنی ره وایه، پیغه مبه ر(ﷺ) کاتیک بو ته حیاتی یه که م داده نیشیت وه که ئەوه ی له سه ر به ردی گهرم بیّت، جیگیر نه بووه له ئەوه وه(ﷺ) له ته حیاتی یه که مده سه له واتی خویند بیّت و که سی له ئوممه ت پیّ فیّر نه کردوه، نه زانراوه یه کیک له هاوه لانی لای په سهند بووبیّت.

ده شلین ئەو فه رمودانه ی به لگه یان پیّ ده هیننه وه لاوازن.

شوینی سییه م: کۆتایی قنوت:

شافیعی و دهسته یه کی هاوړا له گه لای لایان په سه نده، ئه وه ش به به لگه ی ئه و
 فرموده ی "النسائي" له "الحسن بن علي" هوه ریوایه تی کردوه، پیغه مبه ر(ﷺ) ئه م
 وشانه ی له نوژی ویتردا فی ردم و فرمودی: بلی: "اللهم اهدني فيمن هديت،
 وبارك لي فيما أعطيت، وتولني فيمن توليت، وقني شر ما قضيت، إنك تقضي ولا
 يقضى عليك، وإنه لا يذل من واليت تباركت ربنا وتعاليت، وصلى الله على النبي"،
 ئه مه له قنوتی نوژی ویتردایه و به "قیاس" گوازاوه ته وه بو نوژی به یانی، وه ک
 چۆن ئه سلای ئه م دوعایه له قنوتی نوژی به یانیدا گوازاوه ته وه.

"أبو إسحاق" ریوایه تی کردوه له: "أبي الجوزاء" ده لیت "الحسن بن علي"
 فرمودی: پیغه مبه ری خودا چند که لیمه یه کی فی ردم له نوژی ویتردا بیخوینم،
 که لیماته کانی باس کرد به لأم سه له واتی تیدا نه بوو.
 سه له وات له قنوتی ره مه زاندا په سه ند(مستحب) ه.

شوینی چواره م: نوژی جه نازه دوی "الله أكبر" ی دووه م:

جیاوازی له ره وایه تییه که ی نییه، جیاوازیان هه یه له راوه ستانی دروستی نوژی
 له سه ری، شافیعی و ئه حمه د - له به ناوبا نگترین بوچوونیا ندا له مه زه به که یان - به
 واجبی ده زانن و پیانوا یه دروستی نوژی له سه ر سه له وات وه ستاوه، "البیهقی" له
 "عبادة بن الصامت" و دهسته یه ک له هاوه لانه وه ریوایه تی کردوه، هر به و جوړه
 "مالك و أبو حنيفة" ده لیتن په سه ند(مستحب) ه نه ک واجب، ئه مه ش روویه کی تری
 هاوه لانی شافیعییه .

به لگه له سهر ره وایه تیبیه که ی له نویژی جه نازهدا ئه وه یه شافیعی له مه سنه ده که یدا ریوایه تی کردوو، له "ابو امامة ابن سهل" هوه یه کیک له هاوه لانی پیغه مبه ر(ﷺ) هه والی پیداو: ((سوننه ت له نویژی جه نازهدا ئه وه یه ئیمام "الله اکبر" بکات، پاشان سوره تی "الفتاحه" بخوینیت دواى "الله اکبر" ی یه که م به نهینى و له نه فسى خویدا، پاشان سه له وات له سهر پیغه مبه ر(ﷺ) لیبدات، له "الله اکبر" هکاندا - به تایبه ت- دوعا بۆ مردوو که بکات، له شتیک له وانه دا ناخوینیت، پاشان به نهینى و له نه فسى خویدا سه لام ده داته وه))

دواى ئه م خستنه پوو ه په سه ند سه له وات لیدانه له نویژی جه نازهدا وه ک چۆن له ته حیاتی یه که مدا په سه نده، چونکه پیغه مبه ر(ﷺ) ئه وه ی فیرى هاوه لان کردوو کاتیك پرسیاریان لی کرد دهر باره ی شیوازی سه له واتدان له سه ری، هه روه ها له "عبد الله بن أحمد" هوه له باوکییه وه: سه له وات له سهر پیغه مبه ر و "الملائكة المقربين" ده دریت.

شوینی پینجه م: سه له واتدان له سه ری به گشتی:

بۆ مه رجگرتنی له خوتبه دا جیاوازی هه یه له سه ری، شافیعی و ئه حمه د- له به ناوبانگترین قسه یاندا-: خوتبه به بی سه له وات دروست نییه، "أبو حنیفة و مالک" ده لئین: خوتبه به بی سه له واتیش دروست ده بییت، ئه مه روویه کی تری مه زه به ی ئیمام ئه حمه ده.

له سه ر واجبوونی له خوتبه دا به لگه هینراوه ته وه به ئایه تی: ﴿الرُّشْحَ لَكَ صَدْرَكَ ①﴾
 وَوَضَعْنَا عَنكَ وَرَدَّكَ ② الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ③ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ④ ﴿ الشرح: ۱- ۴، ئیبن عه باس -

خودا له خوئی و باوکی رازی بیّت - ده فهرمویت: خودا یادی پیغمبهری (ﷺ) بهرزپاگرتوو و هه رکاتیک ناوی خودا بهینزیت ناوی ئه ویش ده هینزیت، له م به لگه دا تیرامانیک هه یه، چونکه یادکردنی له گه ل یادکردنی پهروه ردگاری شایه تیدانه به ریسالته بۆ ئه و و تاک و ته نهایی ئه و که سه ی رهوانه ی کردوو، ئه مه ش بی هیچ گومانیک له خوتبه دا واجبه، به لکو یه کیکه له پایه مه زنه کانی خوتبه، "ابو داود و أحمد" و که سانی تریش له "أبی هریره" هوه ریوایه تیان کردوو، له پیغمبهری خوداوه، فهرموویه تی: هه ر خوتبه یه که شه هاده تی تیدا نه بیّت وه که ده ستیکی برآو وایه)) بۆیه ئه و که سه ی سه له واتی له سه ر پیغمبهر (ﷺ) پیویست کرد بیّت به بی شه هاده ت ئه و ا قسه که ی له ئه و په ری لاوازی دایه .

کوئی ریوایه ته کان به لگه ن له سه ر ئه وه ی سه له وات له سه ر پیغمبهر (ﷺ) له خوتبه دا کاریکی به ناوبانگی و زانراو بووه له لای هاوه لان و شوینکه وتوان .

شوینی شه شه م: له داوی وه لامدانه وه ی بانگ و پیش قامه ت:

"مسلم" له "عبدالله بن عمرو" هوه (خوایان لی رازی بیّت) ریوایه تی کردوو، گوئی له پیغمبهری خودا بوو ده یه فهرموو: ((گه ر گویتان له بانگویتز بوو ئه وه ی ئه و ده یلیت بیلینه وه، پاشان سه له واتم له سه ر بده ن، چونکه هه رکه س یه که سه له واتم له سه ر بدات خودا به وه ده سه له واتی له سه ر ده دات، پاشان داوای وه سیله م له خودا بۆ بکه ن، ئه وه مه نزله یه که له به هه شتدا ته نها بۆ یه که بنده له بنده کانی خودا دانراوه، رجام وایه من ئه و بنده یه بم، هه رکه س داوای وه سیله م بۆ بکات شفاعه تی منی بۆ دابین ده بیّت))

له وه لامدانه وه ی بانگویتزدا پینج سوننه ت هاتوو، سیانیان له فهرمووده که ی "عبدالله بن عمرو" دایه .

و چواره می‌ش بریتیه له: ئەو فەرمووده‌ی "مسلم" له "سعد بن أبی وقاص" هوه ریوایه‌تی کردووه له پیغه‌مبهری خوداووه فەرمووی: ((هه‌رکەس گوێی له بانگوێژ بوو بلیت: "أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأن محمدا عبده ورسوله، رضيت بالله ربا، و بمحمد رسولا، و بالإسلام دينا" خودا له گوناهاه‌کانی ده‌بووریت))

پینجه‌م: له‌دوای وه‌لامدانه‌ی بانگوێژ و سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبهر (ﷺ) و داوای وه‌سه‌یله‌ بو‌ی دوعا بۆ خو‌ی بکات، له‌ سونه‌ن "أبي داود و النسائي" دا له "عبدالله بن عمرو" هوه‌ پیاوێک وتی: ئهی پیغه‌مبهری خودا، بانگوێژان له‌ خێردا له‌ ئیمه‌ زیاتریان به‌رده‌که‌وێت، پیغه‌مبهر (ﷺ) فەرمووی: تۆش ئه‌وه‌ی ئه‌وان ده‌یلێن بیلێ، کاتیک ته‌واو بوویت دوعا بکه‌ پیت ده‌به‌خشریت)).

شوینی چه‌وته‌م: له‌ کاتی دوعادا:

سی ئاستی هه‌یه:

یه‌که‌م: سه‌له‌وات له‌سه‌ری بده‌ی پێش داوایه‌که‌ت و دوای چه‌مدکردنی خودا.
دووه‌م: سه‌له‌وات له‌سه‌ری بده‌ی له‌ سه‌ره‌تای دوعا و ناوه‌راستی دوعا و کو‌تایی دوعاوه.
سه‌یه‌م: سه‌له‌وات له‌سه‌ری بده‌یت له‌ سه‌ره‌تا و کو‌تاییدا و دوعا که‌ت بخه‌یه ناوه‌ندیانه‌وه.

به‌لگه‌ی ئاستی یه‌که‌م ئه‌و فەرمووده‌یه له "فضالة بن عبید" هوه‌ ریوایه‌تکراوه، پیغه‌مبهر (ﷺ) فەرموویه‌تی: ((گه‌ر یه‌کیک له‌ ئیوه‌ دوعای کرد با به‌ چه‌مدکردنی خودا و مه‌دح و سه‌نای خودا ده‌ست پێ بکات، پاشان سه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبهر (ﷺ) بدات پاشان هه‌رچییه‌کی ده‌وێت داوای بکات))

ئاستی دووهم: له " جابر بن عبدالله " هوه (خوا له خۆی و باوکی رازی بیټ) پیغه مبهەر (ﷺ) فهرمووی: ((... بمخه نه ناو ناوهندی دوعا و سه ره تایی دوعا و کۆتایی دوعاوه))

ئاستی سییه م: " أحمد بن أبي الحواري " ده لیت: گویم له "أبا سليمان الداراني" بوو ده یفه رموو: ((هر کهس داوای پیویستییه که له خودا ده کات با به سه له وات له سههر پیغه مبهەر (ﷺ) ده ست پی بکات و دواتر داواکه ی خۆی بکات و له کۆتاییدا سه له وات له سههر پیغه مبهەر (ﷺ) لیتدات، چونکه سه له وات له سههر پیغه مبهەر (ﷺ) قبول کراوه و خودا به خشنده تره له وهی دوعا که ی نیوانیان بگێریته وه))

شوینی هه شته م: چوونه ناو مزگهوت و هاتنه دهره وه:

"ابن خزيمة" له سه حیه که یدا له "أبي هريرة" هوه (خوا لئی رازی بیټ) پیغه مبههری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((گهر یه کیک له ئیوه چووه ناو مزگهوت هوه با سه لام له پیغه مبههری خودا (ﷺ) بکات و بلیت: "اللهم افتح لي أبواب رحمتك"، هروه ها کاتیک چووه دهره وه له مزگهوت با سه لام له پیغه مبههر (ﷺ) بکات و بلیت: "اللهم اجرني من الشيطان الرجيم")

هروه ها له "المسند" و "الترمذي" و "سنن ابن ماجه" دا له "فاطمة الكبرى" هوه فهرمووی: کاتیک پیغه مبههر (ﷺ) ده چووه مزگهوت هوه ده یفه رموو: "اللهم صل على محمد وسلم، اللهم اغفر لي ذنوبي وافتح لي أبواب رحمتك" کاتیک ده هاته دهره وه هه مان شتی ده فه رموو، جگه له وهی ده یفه رموو: "أبواب فضلك"

شوینی نویه م: له سههر سه فا و مهروه:

"ابن إسحاق" له "ابن عمر" هوه (خوایان لی رازی بیټ) پیغه مبههر (ﷺ) له سههر سه فا

سىّ جار "الله أكبر" ی ده کرد و ده یفه رموو: "لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير"، پاشان سه له واتى له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ده دا و پاشان دوعای ده کرد و وه ستان و دوعای در یژه پیده دا، پاشان له سه ر مه روه هه مان شتی دووباره کرده وه))

شوینی ده یه م: له کۆبوونه وه ی ده سته یه ک به ر له بلاوه کردنیان:

پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: ((هه ر ده سته یه ک له شوینی کدا دابنیشن پاشان بلاوه ی لیّ بکه ن و یادی خودا نه که ن و سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) نه دن ئه وا له خودا وه گونا هیان له سه ر ده نوسریت گه ر بیه ویت سزایان ده دات و گه ر بیه ویت لیّیان ده بووریت))

هه روه ها له عائشه وه (خوا لیّی رازی بیّت) ((مه جلسه کانتان به سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) برازیننه وه))

شوینی یازده هه م: له کاتی ناوهینانی پیغه مبه ردا (ﷺ).

جیاوازی هه یه له و اجبوونیدا هه ر کات ناوی پیغه مبه ر (ﷺ) بهینریت، "أبو جعفر الطحاوي و أبو عبد الله الحلیمي" ده لئین: سه له واتدان له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) واجب ده بیّت هه ر کات ناوی بهینریت.

که سانی تر ده لئین سه له واتدان له سه ری په سه نده (مستحب) و فه رز نییه و وازلیه یه نه ر گونا هبار نابیت، پاشان جیاوازی که وتۆته نیوانیا نه وه، ده سته یه ک ده لئین: سه له وات له هه مو ته مه ندا یه ک جار واجب ده بیّت، چونکه فه رمانیکی ره ها داوا ی دووباره بوونه وه ناکات، به لکو حه قیقه ته که ی به یه ک جار به دیدیت، ئه مه له "أبي

حنيفة و مالك و الثوري و الأوزاعي " هوه باسکراوه، " عیاض و ابن عبد البر " ده لئین: ئه وه قسه ی جمهورى ئومه ته .

دهسته یه که ده لئین: له هه موو نووژیکدا و له ته حیاتی کۆتاییدا واجب ده بیته، وه که پێشتر باسمان کرد، ئه وه ش قسه ی شافیعی و ئه حمده له دواین ریوایهت لیه وه .
دهسته یه که ده لئین: فه رمان به سه له وات له سه ر پێغه مبه ر (ﷺ) بۆ په سه ندبوونه نه که بۆ واجبوون .

شوئینی دوازدهههم: له کۆتاهاتن به تهلبیه:

"الدار قطني" له "عمارَة بن خزيمَة بن الثابت" له باوکیه وه پێغه مبه ر (ﷺ) کاتیک له تهلبیه لیده بووه وه داوای لیکۆشبوون و ریزوانی له خودا ده کرد و په نای به رحمه تی ده گرت له ئاگر، "صالح" ده لئیت: گویم له "القاسم بن محمد" بوو ده یوت: په سه نده بۆ که سیک کاتیک له تهلبیه ده بیته وه سه له وات له سه ر پێغه مبه ر (ﷺ) بدات. ده لئیم له ئه مه ش له ئادابه کانی دوعایه {واته به هوی دوعاوه سه له واته که لیدراوه} .

شوئینی سیازدهههم: کاتی سه لام کردن له بهرده ره شه که:

ئیین عمر (خوایان لى رازی بیته) کاتیک ده گه یشته بهرده ره شه که ده یوت: "أللهم إيماننا بك وتصديقا بكتابك وسنة نبيك (ﷺ) ئه و جا سه لامی لیده کرد"

شوئینی چواردهههم: له کاتی وهستان له سه ر گۆره که ی:

"عبدالله بن دينار" ده لئیت: "عبدالله بن عمر" م بینى له سه ر گۆرى پێغه مبه ر (ﷺ) سه له واتى له سه ر هدا و دوعاى بۆ ئه بوبه کر و عومه ر ده کرد (خوایان لى رازی بیته) .

شوینی نازدهه‌هم: کاتیک ده‌چیت بۆ بازارپ یان بۆ ده‌عوه‌تیک:

"ابن‌أبی حاتم" له "أبی وائل" هوه ده‌لئیت: ((عبدالله" له‌سەر هەر جه‌نازه و ده‌عوه‌تیک و بۆنه‌ی تر دابنیشتبايه سه‌له‌واتی له‌سەر پیغه‌مبەر(ﷺ) ده‌دا و کۆمه‌لئیک دوعای ده‌کرد، گەر برۆیشتبايه‌ته ده‌روه بۆ بازارپ و رووی له سه‌رقالترین شوینی بازارپ بکردبايه داده‌نیشست و حه‌مدی خودای ده‌کرد و سه‌له‌واتی له‌سەر پیغه‌مبەر(ﷺ) لێده‌دا و کۆمه‌لئیک دوعای ده‌کرد))

شوینی شازده‌یه‌م: کاتیک که‌سیک له خه‌وی شه‌و هه‌لده‌ستیت:

"النسائی" له "سننه‌ الکبیر" دا له "عبدالله بن مسعود" هوه فه‌رمووی: (خودا بۆ دوو پیاو پێده‌که‌نیت: پیاویک له‌سەر باشت‌ترین ئەسپی هاوه‌لانییه‌تی به‌ دوژمن ده‌گات، دوژمنانی ده‌شکێن و ئەو دامه‌زراو ده‌بیت، گەر بکوژریت شه‌هید ده‌بیت، گەر بمینیت ته‌وه‌ ئەوه ئەو هه‌لوێسته‌یه خودا پێی پێده‌که‌نیت، پیاویکیش شه‌و هه‌لده‌ستیت و که‌س پێی نازانیت، ده‌سنوێژ به‌ جوانترین شیوه ده‌گریت پاشان حه‌مدی خودا ده‌کات و سه‌له‌وات له‌سەر پیغه‌مبەر(ﷺ) لێده‌دات و قورئان ده‌کاته‌وه، ئەوه‌ش خودا پێی پێده‌که‌نیت و ده‌فه‌رمویت: ته‌ماشای به‌نده‌که‌م بکه‌ن هه‌ستاوه و جگه‌ له من هیچ که‌س نایینیت)

شوینی حه‌قه‌ده‌هه‌م: له دواى خه‌تمى قورئان:

ئوه‌ش له‌به‌ر ئەوه‌ی شوینه‌که شوینی دوعایه، ئیمام ئەحمه‌د دوعا له‌دواى خه‌تمى قورئان به‌ ده‌ق هیناویه‌تی، له ریوايه‌ته‌که‌ی "أبی الحارث" دا: ((ئهنه‌س کاتیک خه‌تمى قورئانى ده‌کرد خانه‌واده و مندا‌له‌کانى کۆده‌کرده‌وه))

هه‌روه‌ها له ریوايه‌ته‌که‌ی "حرب" دا ده‌لئیت: ((به‌په‌سه‌ندى ده‌بینم گەر که‌سیک خه‌تمى

قورئانی کرد خانه واده که ی کۆبکاته وه و دوعا بکات)) ده لّیم: دیاره دوعاش به بیّ صه له وات لیّدان نابیت.

شوینی هه ژده هه م: روژی هه بیینی:

له "أبي أمامة" هوه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ((روژی هه موو جومعه یه ک صه له واتی زۆرم له سهر بدهن، چونکه صه له واتی ئومه ته که م هه موو جومعه یه ک بۆم ده خریته روو، هه رکه س صه له واتی زۆرتری له سهر من دابیت پله و پایه ی له منه وه نزیکتره)) رواه البیهقی

شوینی نۆزده هه م: کاتی هه ستان له مه جلیسیک:

"عبدالرحمن بن أبي حاتم" له "عثمان بن عمر" هوه وتی: گویم له "سفيان بن سعيد" بوو کاتی که هه لده ستا له مه جلیسیک-نازانم چه ند جار- ده یوت: "صلى الله وملائكته على محمد وعلى أنبياء الله وملائكته"

شوینی بیسته هه م: کاتی گوزه رکردن به لای مزگه وت و بینینی مزگه وتدا:

"علي بن أبي طالب" (خوالی رازی بیّت) فه رمووی: گه ر به پال مزگه وتدا گوزه رتان کرد صه له وات له سهر پیغه مبه ر لیّدهن) رواه ابن إسحاق

شوینی بیست و یه ک: کاتی خه م و په ژاره و ته نگانه و داوای لیخۆشبوون:

له "الطفيل بن أبي بن كعب" هوه له باوکییه وه، پیغه مبه ر (ﷺ) کاتی که دوو به شی شه و ده رویشته هه لده ستا و ده یفه رموو: خه لکینه، یادی خودا بکه ن، "الرجفة" هاتوو و "الرادفة" به داویدا، مردن و ئه وه ی تیدایه هاتوو، "أبي" ده لّیت: وتم: ئه ی پیغه مبه ری خودا، من صه له واتی زۆر له سهر تو ده ده م، له دوعاکانم چه نده بو

تو دابنیم؟ فرمووی: چند ده توانی، ده لی: وتم چاره کیک باشه؟ فرمووی: چند ده توانی، گهر زیادی بکهیت بۆت باشتره، وتم: نیوهی دوعاکانم؟ فرمووی: چند ده توانی گهر زیادی بکهیت بۆت باشتره؟ ده لی: وتم دوو سییه کی دوعاکانم؟ فرمووی: چند ده توانی، گهر زیادی بکهیت بۆ تو باشتره، ده لی: وتم: هه موو دوعاکانم بۆ سه له وات له سهر تو ته رخان ده که م؟ فرمووی: که وابوو به شی خه م و په ژارهت ده کات و خودا له گونا هه کانت خو شده بیئت)) رواه الترمذی

شوینی بیست و دوو: له کاتی نووسینی ناوه که ی:

له "أبي هريرة" هوه (خوالی رازی بیئت) فرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فرمووی: هه ر که س له نووسراوی کدا سه له وات له سهرم بدات، به رده وام فریشته کان داوای لی خو شبوونی بۆ ده که ن هه تا ناوم له و نووسراوه دا بمینیت)) "وَصَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ عَدَدَ مَا ذَكَرَهُ الدَّاكِرُونَ ، وَ عَدَدَ مَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْعَافِلُونَ ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا ."

شوینی بیست و سی: له کاتی وتنه وهی وانه و گه یاندنی زانست و راگه یاندنی په یامی

خودا و بانگ کردنی مهردوومان و خودا به بیر هیئانه وه یان:

"إسماعيل ابن إسحاق" له کتیبه که یدا ده لیئت: عومه ری کوری عبدالعزیز (ره حمه تی خودای لی بیئت) نووسی: ((أما بعد، خه لکانیک هه ن داوای دونیا ده که ن به کاری دوارپۆژ، تۆله (سزای) ئه وهی دایانه یئاوه له سه له وات له سهر خه لیفه کانیا ن و ئه میره کانیا ن بریتییه له هاوتای ئه وه سه له وات له سهر پیغه مبهر (ﷺ) کاتیک ئه م نووسراوه ی منت پیگه یشت فهرمانیا ن پی بکه سه له واتیا ن له سهر پیغه مبهرا ن بیئت و دوعایا ن بۆ موسلمانان به گشتی و جگه له وه هه رچی شتی تره واز لی بهینن))

سه‌له‌وات له‌م شوینه‌دا له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) چونکه شوینی گه‌یاندنی زانسته که هیناویه‌تی و به‌ناو ئومه‌ته‌که‌یدا بلاوی کردۆته‌وه، هه‌روه‌ها له‌به‌ره‌ئه‌وه‌ی بانگکردنی مه‌ردوومانه‌ بو سه‌ر سونه‌ت و ریگه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئه‌مه‌ش له‌مه‌زنترین و به‌سوودترین کار و کرده‌وه‌کانی مروه‌ه له‌دوئا و دواړۆډا، خودای موه‌ته‌عال ده‌فه‌رموویت: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ ﴿۳۳﴾ فصلت: ۳۳، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعْتِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ یوسف: ۱۰۸

شوینی بیست و چوار: سه‌ره‌تای رۆژ و کۆتایی رۆژ:

"الطبرانی" له "أبي الدرداء" هوه (خوا لئی رازی بیټ) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی: هه‌ر که‌س رۆژی لی ده‌بیته‌وه ده‌سه‌له‌واتم له‌سه‌ر بدات و کاتیک ئیواره‌ی لی دیت ده‌سه‌له‌واتم له‌سه‌ر بدات له‌رۆژی دوایدا شفاعه‌تی منی پی ده‌گات))

شوینی بیست و پینج: له‌دوای نه‌جامدانی گوناھیک گه‌ر ویستی گوناھه‌که‌ی بشوړیته‌وه: "ابن‌أبی‌عاصم" له‌کتیبی "الصلاة على النبي (ﷺ)" دا له‌ئه‌نه‌سه‌وه (خوا لئی رازی بیټ) پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی: ((سه‌له‌واتم له‌سه‌ر بده‌ن، سه‌له‌وات له‌سه‌ر من که‌فاره‌تی گوناھه‌کانی ئیوه‌یه، هه‌ر که‌س یه‌ک جار سه‌له‌واتم له‌سه‌ر بدات خودا ده‌سه‌له‌واتی له‌سه‌ر ده‌دات))

شوینی بیست و شه‌ش: له‌کاتی کرانه‌وه‌ی ده‌رگای هه‌ژاری یان ترس له‌ره‌ودانی هه‌ژاری: "أبو‌نعیم" ده‌لێت: له "جابر بن‌سمرة" هوه له‌باوکیه‌وه ده‌لێت: لای پیغه‌مبه‌ری خودا بووین (ﷺ) پیاویک هات بو لای و وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا، نزیکترین کار بو لای خودا (عزوجل) کامه‌یه؟ فه‌رمووی: ((راستگویی و گێرانه‌وه‌ی ئه‌مانه‌ت))، وتم:

ئەى پيغه مبهري خودا بۆمان زياد بکه، فهرموى: نويز له شهودا و رۆژووى رۆژى گهرم، وتم: ئەى پيغه مبهري خودا بۆمان زياد بکه، فهرموى: زۆرى يادى خودا و سه له وات له سهر من هه ژارى ناهي ليت، وتم: ئەى پيغه مبهري خودا بۆمان زياد بکه، فهرموى: هه رکهس ئيمامه تى بۆ دهسته يه ک کرد با کورت و ئاسان بي ت له سهريان، چونکه پير و نه خو ش و لاواز و خاوه ن پيوستيان تى دايه))

شويى بيست و چهوت: له کاتى ماره کردنى ئافره تدا:

ئيبين عباس (خويان لى رازى بي ت) له سهر ئايه تى: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ الأحزاب: ۵۶، ده فهرموي ت: واته خوداى مو ته عال مه دح و سه ناى پيغه مبه ره کهى ئيوه ده کات و لي خو ش ده بي ت و فهرمانى به فري شته کانى کردووه داواى لي خو ش بوونى بۆ بکه ن، بويه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ﴾ الأحزاب: ۵۶، سه ناى پيغه مبه ره (ﷺ) بکه ن له نويزه کانتاندا و له مزگه وته کانتان و له هه موو شوينى ک و له ماره برينى ژناندا له بيرتان نه چي ت.

شويى بيست و ههشت: له کاتى پژمندا:

"الطبراني" له "نافع" هوه ده ليت: "ابن عمر" م بينى (خوا لى رازى بي ت) پياويك له ته ني شتييه وه پژمى و وتى: "الحمد لله والسلام على رسول الله"، "ابن عمر" فهرموى: منيش ده ليم: السلام على رسول الله، به لام پيغه مبه ره (ﷺ) به م جو ره فهرمانى پى نه کردين، کاتى پژمين فهرمانى پي کردين بليين: "الحمد لله على كل حال"

"البيهقى" ده ليت: له سه له وات له سهر پيغه مبه ره (ﷺ) له کاتى پژمندا فهرموده مان ريوايه ت کردووه .

شوینی بیست و نۆ: دوی ته و ابون له دهستنویژ:

له "عبدالله" هوه ده فەرمویت: پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فەرموی: ((گەر یه کێک له ئیوه له خۆپاککردنه وهی لیبوو یه وه بابلت: "أشهد أن لا إله إلا الله، وأن محمدا عبده ورسوله" پاشان سه له وات له سه رم بدات، گەر ئه وهی وت ده رگا کانی ره حمه تی بۆ ده کریته وه))

شوینی سییه م: له کاتی چوونه ژوره وه بۆ ماله وه:

له "سهل بن سعد" هوه فەرموی: پیاویک هات بۆ لای پیغه مبهر (ﷺ) سکالای هه ژاری و ته نگه لانی ژیان یان گوزه رانی لای کرد، پیغه مبهر (ﷺ) پیی فەرموو: ((کاتیک رویشتییه ژوره وه سه لام بکه که سی تیدا بیت یان تیدا نه بیت، پاشان سه لام له من بکه و "قل هو الله أحد" یه جار بخوینه "پیاوه که ئه وهی کرد خودا ده رگای رۆزی لی کرده وه ته نانه ت ده پیریژا به سه ر جیران و خزم و که سوکاریدا))

شوینی بیست و یهک: له هر شوینیک بۆ یادی خودا تیایدا کۆده بنه وه:

فه رمووده که ی "أبي هريرة" (خوا لئی رازی بیت) له پیغه مبهری خوداوه (ﷺ) فەرموی: ((کۆمه لیک فریشته ی گه پۆک بۆ خودا هه ن، کاتیک به پال ئه لقه ی زیکردا گوزه ر ده که ن، هه ندیکیان به هه ندیکیان ده لێن: دانیشن، کاتیک ئه م ده سته یه دوعا ده که ن ئامین بۆ دوعا که یان بکه ن، کاتیک سه له وات له سه ر پیغه مبهر (ﷺ) لیده دن سه له واتیان له گه ل بده ن، تا ته واو ده بن، پاشان هه ندیکیان به هه ندیکیان ده لێن: پیروزیایی له مانه ده گه ریینه وه و خودا لێیان خۆشبووه))

شوینی سی و دوو: گه ر شتیکی له بیرچوو یان ویستی بیری بکه ویته وه:

له "ئه نه سی کوری مالیک" هوه فەرموی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فەرموی: ((گه ر شتیکتان له بیرچوو سه له واتم له سه ر بده ن گه ر خودا بیه ویته بیرتان ده که ویته وه))

شوینى سى و سى: له کاتى پیوستیه کدا رووی لیبات:

له "جابر بن عبدالله" هوه (خوا لئی رازی بیئت) فهرمووی: پیغه مبهری خودا (ﷺ) فهرمووی: ((هه رکه س سه د سه له واتم له سه ر بدات کاتیک نویژی به یانی ده کات بهر له وهی قسه بکات، خودا سه د پیوستی بو جیبه جی ده کات و سى دانهى بو پیش ده خات و حه فتای بو دواده خات، له مه غریبیشدا به هه مان شیوه، وتیان سه له وات له سه رت چونه ئه ی پیغه مبهری خودا؟ فهرمووی: "إن الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما، اللهم صل عليه" تا سه د ده ژمیریت))

شوینى سى و چوار: له کاتى زنگانه وهی گویدا:

"ابن أبي عاصم" له کتیبه کهیدا، پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: ((گه ر یه کیک له ئیوه گوئی زنگایه وه با سه له وات له سه رم بدات و بلیت: خودا به خیر یادی ئه وه بکات یادی کردوم))

شوینى سى و پینج: که میک دواى نویژه کان:

"الحافظ أبو موسى" له "أبو بكر محمد بن عمر" هوه ده لیت: له لای "أبو بكر بن مجاهد" دانیشتبووم، "الشبلي" سهردانی کرد، "أبو بكر بن مجاهد" هه ستایه سه رپی و "الشبلي" له باوه شگرت و ناوچاوانی ماچ کرد، وتم: گه وره م ئه مه بهرانبهر "الشبلي" ئه نجام ده ده ی له کاتیکدا تو و هه موو ئه وانهى له به غدادن پیتانوايه شیته؟ پی و تم: ئه وه م کرد که له خه وندا پیغه مبهری خودام بینی له گهل "الشبلي" کردی، ئه وه ش من پیغه مبهری خودام بینی (ﷺ) "الشبلي" هات و هه ستایه سه رپی و ناوچاوانی ماچ کرد، منیش وتم: ئه ی پیغه مبهری خودا ئایا ئه وه له گهل "الشبلي" دا ده که ی؟ فهرمووی: ئه مه له دواى نویژه کانى: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ

حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ التوبة: ۱۲۸، دهخوینیت و به‌دویدا
 صه‌له‌وات له‌سه‌ر من لی‌ده‌دات))

شوینی سی و شه‌ش: له کاتی سه‌برپینی گیانداراندا:

له‌م بابه‌ته‌دا جیاوازی هه‌یه، ئیمامی شافیعی (ره‌حمه‌تی خودای لی‌ بی‌ت) به‌
 په‌سه‌ندی ده‌بینیت و ده‌فه‌رمویت: ناوه‌ینانی خودا له‌سه‌ر سه‌رپراو بریتییه له "بسم
 الله"، گه‌ر له‌دوای ئه‌وه شتیک له یادی خودا زیاد بکات زیاده‌که‌ی خیره و له‌گه‌ل
 ناوه‌ینانی خودا له‌سه‌ر سه‌رپراو به‌ نا‌په‌سه‌ندی نابینم بلیت: "صلی الله علی رسول
 الله" به‌لکو لام په‌سه‌نده و پیمخوشه له هه‌موو باره‌کاندا صه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ری
 خودا (ﷺ) لی‌بدریت، چونکه یادی خودا به‌ صه‌له‌وات له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئیمان‌ه به
 خودا و عیباده‌ته بو‌یی و هه‌رک‌ه‌س بیلیت پاداشتی له‌سه‌ر وه‌رده‌گریت - إن شاء الله -

شوینی سی و جه‌وتا: له نو‌یژدا جگه له شوینی ته‌حیات:

به‌لکو له باری خویندنی قورئاندا گه‌ر به‌پال ناوه‌که‌یدا گوزه‌ری کرد، وه‌ک ئایه‌تی
 (إن الله وملائكته يصلون على النبي)، هه‌ندی له هاوه‌لانمان ئه‌مه‌یان باس کردووه،
 هه‌روه‌ها که‌سانی تریش، ده‌لین: هه‌رکات به‌پال ناوه‌که‌یدا گوزه‌ری کرد ده‌وه‌ستی و
 صه‌له‌وات لی‌ ده‌دات.

"إسماعیل بن إسحاق" له "الحسن" وه‌ ده‌لیت: گه‌ر به‌پال صه‌له‌وات له‌سه‌ر
 پیغه‌مبه‌ردا گوزه‌ری کرد (مه‌به‌ستی خویندنه‌وه‌ی ئایه‌ته‌که‌یه) با بوه‌ستی و
 صه‌له‌وات لی‌ بدات، ئه‌وه‌ش له نو‌یژه سوننه‌ته‌کاندا، "ئیمام ئه‌حمه‌د" یش
 ده‌فه‌رمویت: گه‌ر نو‌یژکه‌ر به‌پال ئه‌و ئایه‌ته‌دا که‌ ناوی پیغه‌مبه‌ری تیدا‌یه گوزه‌ری
 کرد گه‌ر نو‌یژه‌که‌ی سوننه‌ت بوو صه‌له‌واتی له‌سه‌ر ده‌دات.

شوینی سی و ههشت: له جیگهی سه دهه قه کردن:

بۆ ئەو که سانهی مال و سامانیان نییه و هه ژارن سه دهه قه ی لئ بکه ن سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) جیگهی ئەوه یان بۆ ده گریتته وه .

له "أبي سعيد" هوه (خوا لئی رازی بیئت) پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمویت: ((هه ر پیاویک توانای سه دهه قه ی نه بوو با له دوعا که یدا بلیت: "اللهم صل على محمد عبدك ورسولك، وصل على المؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات" ئەوه بۆی ده بیته زه کات (یان بۆی ده بیته پاکبوونه وه)).

شوینی سی و نۆ: کاتی نوستن:

"أبو قرصافة" ده لیت: گویم له پیغه مبه ری خودا (ﷺ) بوو ده یفه رموو: هه ر که س رویشته ناو جیگهی خه و پاشان "تبارك بيده الملك" ی خویند و پاشان وتی: "اللهم رب الحل والحرم ورب البلد الحرام، ورب الركن والمقام ورب المشعر الحرام بحق كل آية أنزلتها في شهر رمضان بلغ روح محمد مني تحية وسلاما" - چوار جار - خودا دوو فریشته ی بۆ ته رخان ده کات تا دینه لای محمد (ﷺ) و ده لئین: ئەهی محمد (ﷺ) فلانی کورپی فلان سه لام و ره حمه تت بۆ ده نیریت، ئەویش ده فه رموی: سه لام و ره حمه ت و به ره که تی خودا له منه وه له سه ره ئەو بیئت)) رواه أبو الشيخ

شوینی چلهه م: له کاتی وتنی هه ر قسه یه کی به پیز و گرنгда:

هه ر قسه یه کی به پیز و گرنгда به حمه د و سه نای خودا و سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ده ست پیده کات و پاشان قسه که ی خۆی باس ده کات.

له "أبي هريرة" هوه (خوا لئی رازی بیئت) له پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ((هه ر قسه یه ک

(مه بهست قسه ی گرنگ و به پیژه) به حه مدی خودا و سه له وات له سه ر من دهست
پی نه کات دوا براو و بی ئه رزش و بی به ره که ته))

شوینی چل و یه ک: له کاتی نوژی جه ژنه کاندای:

په سه نده حه مد و سه نای خودا بکریت و سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) لی بدریت.
له "علقمة" هوه: "الولید بن عقبه" پیش جه ژن به روژیک هاته پیشوازی "ابن
مسعود و ابا موسی و حذیفه" و پی وتن: جه ژن نزیك بووه ته وه ته کبیر تیایدا چونه؟
"عبدالله" فه رموی: به "الله اکبر" دهست پی ده که ییت و نویره که ی پی ده که یه وه و
حه مدی په روه ردگار ده که ی و سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) لیده ده ی... تا کۆتایی
فه رموده که ی "ابن مسعود" هوه)).

ده‌روازی پینجه‌م

سوود و به‌ری به‌ده‌سته‌توو به‌سه‌له‌واتدان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)

یه‌که‌م: جیبه‌جی کردنی فرمانی خودا (ﷻ).

دوووم: ته‌بایی له‌گه‌ل خودای موته‌عالدا له‌سه‌له‌واتدان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷻ) با مانای دوو سه‌له‌واته‌که‌ش له‌یه‌کتر جیاواز بن، سه‌له‌واتی ئیمه له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷻ) دوعا و داوایه، و سه‌له‌واتی خودا له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷻ) بریتییه له‌سه‌نا و شه‌ره‌فمه‌ندکردنی وه‌ک باسما‌ن کرد.

سییهم: ته‌بایی له‌گه‌ل فریشته‌کان به‌سه‌له‌واتدان له‌سه‌ری (ﷻ).

چوارهم: به‌ده‌سته‌ئینانی ده‌سه‌له‌وات له‌خوداوه به‌یه‌ک سه‌له‌وات له‌به‌نده‌وه.

پینجه‌م: به‌سه‌له‌واتیک ده‌پله‌به‌رز ده‌بیته‌وه.

شه‌شهم: به‌سه‌له‌واتیک ده‌چاکه‌ی بو‌ده‌نوسریت.

حه‌وته‌م: به‌سه‌له‌واتیک ده‌خراپه‌ی له‌سه‌ر ده‌سریته‌وه.

هه‌شته‌م: رجای قبول کردنی دوعاکه‌ی هه‌یه‌گه‌ر سه‌له‌وات پیشی بکه‌ویت،

چونکه سه‌له‌وات دوعا بو‌لای په‌روه‌ردگار به‌رز ده‌کاته‌وه.

نۆیه م: هۆیه که بۆ شفاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) بۆ ئه و که سه گه ر له پالّ سه له واتدا داوا ی وه سیله بۆ پیغه مبه ر (ﷺ) بکات.

ده یه م: هۆی لیخۆشبوونی گونا هانه وه ک باس مان کرد.

یازده هه م: هۆیه که بۆ دهسته به ربوونی ئه وه ی خه می به نده یه له لای خودا وه .

دوازده هه م: هۆیه که بۆ نزیکبوونه وه ی به نده له پیغه مبه ر (ﷺ) له رۆژی دوا ییدا .

سیازده هه م: سه له وات جیگه ی سه ده قه کردن بۆ که سی هه ژار ده گر یته وه .

چوارده هه م: پیوستییه کانی به نده دهسته به ر ده کات .

پازده هه م: هۆیه که بۆ سه له وات ی خودا و فریشته کانی له سه ر که سی سه له واتده ر

له پیغه مبه ر (ﷺ).

شازده هه م: هۆیه که بۆ پاکژبوونه وه و پاکبوونه وه که سه که .

حه قده هه م: هۆیه که بۆ مژده دان به به نده به به هه شت به ر له مردنی .

هه ژده هه م: هۆی رزگار بوونه له ناخۆشی و ئازاره کانی رۆژی دوا یی .

نۆزده هه م: هۆیه که بۆ وه لامدان وه ی پیغه مبه ر (ﷺ) به سه له وات و سه لام له سه ر

ئه و که سه ی سه له وات و سه لام بۆ پیغه مبه ر (ﷺ) ره وانه ده کات .

بیسته هه م: هۆیه که بۆ یادکه وتنه وه ی ئه وه ی له بیری که سه که چوه .

بیست و یه ک: هۆیه که بۆ خۆشکردنی مه جلیس، هه روه ها هۆیه که بۆ ئه وه ی

دانیشتنه که یان نه بیته په شیمانی رۆژی دوا یی .

بیست و دوو: هۆیه که بۆ نه هیلانی هه ژاری .

بیست و سی: ناوی به خیل له به نده ده کریته وه گهر ناوی پیغمبهر (ﷺ) هینرا و سه له واتی له سهر دا.

بیست و چوار: که سه که ده خاته سهر ریگی به ههشت وه ک چون ئه و که سه ی سه له وات واز لی ده هینیت ریگی به ههشت بزر ده کات.

بیست و پینج: رزگار که ره له بۆگه نی مه جلیسیک که یادی خودای تیدا نا کریت و سه له واتی له سهر پیغمبهر (ﷺ) تیدا لی نادریت.

بیست و شش: هۆیه که بۆ کاملبوونی که لام کاتیک به حمدی خودا و سه له وات له سهر پیغمبهر (ﷺ) ده ست پی ده کات.

بیست و ههوت: هۆیه که بۆ زوری نووری به نده له سهر پردی سیرات.

بیست و ههشت: به نده له بیوه فایی در ده هینیت.

بیست و نو: هۆیه که بۆ مانه وهی مهدح و سه نای باشی خودا بۆ به نده که ی له ناو خه لکی ئاسمانه کان و زه ویدا.

سیههههه: هۆی به ره که ته له خودی که سه که و کار و ته مه نیدا، هه روها به ره که ته له بهر ژوه ندیبه کانیدا.

سی و یهک: هۆیه که بۆ به دهستهینانی رحمه تی خودا، چونکه دهسته یهک ده لین "الصلاة" به مانای رحمه ته، یان به مانای پیویستی و داواکارییه کانی رحمه ته که دروستترین قسه یانه، بۆیه که سی سه له واتدر هر ده بییت رحمه ت به ده ست بهینیت.

سی و دوو: هۆیه که بۆ بهرده و امبوونی خوشه ویستی پیغمبهر (ﷺ) له دلدا و زیادبوونی چه ند به رانه ر.

سی و سی: سه له وات له سه ری هویه که بو خوشویستنی بنده که له لایهن پیغه مبه ره وه (ﷺ).

سی و چوار: هویه که بو هیدایه تی بنده و زینده گی دل و دهر وونی.

سی و پینج: هویه که بو ناوهینانی که سه که له لای پیغه مبه ره (ﷺ) و یادکردنی پیغه مبه ره (ﷺ) بو ئه و.

سی و شهش: هویه که بو جیگیربوونی پییه کان له سه سیرات و بهرنه بوونه وه و گوزه رکردن به سه ریدا.

سی و جهوت: سه له وات له سه ره پیغه مبه ره (ﷺ) به جیهینانی که مترین مافی پیغه مبه ره (ﷺ) له سه ره بنده و شوکر کردنی بو ئه و نیعمه ته ی خودا به وی به خشیه وه.

سی و ههشت: سه له وات یادی خودا و شوکری خودا له خو ده گریت و ناسینی نیعمه ته کانی خودایه له سه ره بنده به وه ی پیغه مبه ری (ﷺ) بو ئه و ره وانه کردوه.

سی و نو: سه له وات له سه ره پیغه مبه ره (ﷺ) له بنده وه بریتیه له دوعا، دوعا و داوای بنده له په ره ردگاری دوو جو ره:

یه که م: داوای پیوستیه کانی، ئه مه بریتیه له دوعا و داوا.

دووه م: داواکردن له خودا بو سه له واتدان له سه ره خه لیلی خو ی و شه ره ف و

ریز و پله و پایه ی زوتر و زیاتری پی بدات و به رزی بکاته وه.

دهروازه‌ی شه‌شهم

سه‌له‌وات و سه‌لام له‌سه‌ر که‌سانی تر جگه له پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) و

ئالی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)

هه‌موو پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) سه‌له‌وات و سه‌لامیان له‌سه‌ر ده‌دریته،
 خودای موته‌عال له‌سه‌ر نوح ده‌فه‌رموئیت: ﴿ سَلَّمْ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴾ (۷۸) إنا كذلك نجزي
 الْمُحْسِنِينَ ﴿ ۸۰ ﴾ الصافات: ۷۹-۸۰، ده‌رباره‌ی ئیبراهیم (ﷺ) خه‌لیلی خوی ده‌فه‌رموئیت:
 ﴿ وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴾ (۱۰۸) سَلَّمْ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿ ۱۱۸ ﴾ الصافات: ۱۰۸-۱۰۹، هه‌روه‌ها
 ده‌رباره‌ی موسا و هارون (عليهما السلام) ده‌فه‌رموئیت: ﴿ وَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴾ (۱۱۹)
 سَلَّمْ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ ﴿ ۱۲۰ ﴾ الصافات: ۱۱۹-۱۲۰، هه‌روه‌ها ده‌رباره‌ی ئالی یاسین
 ده‌فه‌رموئیت: ﴿ سَلَّمْ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴾ (۱۲۰) الصافات: ۱۳۰، ئه‌وه‌ی خودا له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رانی
 له‌نه‌وه‌کانی دواتردا به‌جییه‌یلاره‌ بریتیه له‌سه‌لامه باسکراوه.

دهسته يه كه له ئەهلی تهفسیر له وانه "مجاهد" دهلێن: "وتركنا عليهم في الآخرين" واته سه نای باش و چاك و زمانی راستگویی بۆ هه موو پێغه مبه ران.

سه له وات بۆ جگه له پێغه مبه ران (عليهم السلام): بۆ ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) - به بی هیچ جیاوازییهك - سه له وات لی ددریت، ئەوانه ی سه له وات له سه ر پێغه مبه ر (ﷺ) به واجب ده بینن جیاوازیان له نێواندا یه له مه ر واجبوونی سه له وات له سه ر ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) بۆ دوو قسه دابه ش بوون:

یه كه م: سه له وات له سه ر پێغه مبه ر (ﷺ) واجبه و له واجب بوونه كه شییه وه سه له وات له سه ر ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) ئەمه ریگه ی "إمام الحرمین و الغزالي" ه.

دووهم: سه له وات له سه ر ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) واجب نییه .

ئایا به ته نها سه له وات له سه ر ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) ددریت؟ ئەمه ش دوو جو ره:

یه كه م: بوتريت: "اللهم صل على آل محمد" ئەمه یان دروسته، چونكه پێغه مبه ر (ﷺ) له ناو ئالی "محمد" دایه .

دووهم: یه كيك له ئالی پێغه مبه ر (ﷺ) به ناوه ینان ته نها بکه یه وه، بوتريت: "اللهم صل على علي أو حسن أو حسين أو فاطمة" هاوه لان و ئەوانه ی دوا ی ئەوان جیاوازیان له نێواندا هه یه، "مالك" به ناپه سه ندی ده زانییت.

له سه ر سه لام ناردن جیاوازیان له نێواندا یه، ئایا به مانای "سه له وات" ه و ناپه سه نده بوتريت: "السلام على فلان"؟ دهسته يه كه لایان ناپه سه نده و ریگری ده كه ن له وه ی بوتريت "علي (عليه السلام)" دهسته يه كي تر سه لام به جیاوازیان ده بینن له سه له وات و ده لێن سه لام بۆ هه موو باوه رداریکێ زیندوو و مردوو و ئاماده و نادیار

دروسته، بویه نوێژکەر ده‌لێت: "السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين"، به‌لام ناوتریت: "الصلاة علينا وعلى عباد الله الصالحين"

ئه‌وانه‌ی سه‌له‌وات بۆ جگه له پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به دروست ده‌بینن چه‌ندین به‌لگه‌ی به‌هێز ده‌هیننه‌وه، له‌وانه:

یه‌که‌م: ئایه‌تی ﴿حٰذِرْنَ اٰمُوٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَيْهِمْ اِنَّ صٰلٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ وَاللّٰهُ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ ﴿۱۰۳﴾ التوبه: ۱۰۳، ناشکرایه دوا‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئیمامان سه‌ده‌قه له ئومه‌ت وه‌رده‌گرن بویه دروسته سه‌له‌واتیان له‌سه‌ر بده‌ن کاتیک لێیان وه‌رده‌گرن.

دووهم: له هه‌ردوو سه‌حیحه‌که‌دا هاتوه: ((له "عبدالله بن ابي أوفى" هوه: کاتیک له قه‌ومیکه‌وه سه‌ده‌قه بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌هات ده‌یفه‌رموو: ((اللهم صل على آل فلان)) باوکم سه‌ده‌قه‌که‌ی خۆی هینا، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموو: "اللهم صل على آل ابي أوفى")

وصلی الله وسلم علی محمد وعلی آله وأصحابه وعلی جمیع الأنیاء ورسل الله وسلم تسلیما کثیرا.

شەوی ۱/۱۲ لە وەرگیڕان و پێداچوونەوهی پوختەیی ئەم
کتیبە تەواو بووم، خودا ئاگاداره له درێژایی ئەم ماوهیەدا
بۆنیککی خۆش لەبەر هەستم جیا نەدەبوویەوه تا تەواو بووم.
سلیمانی / وەرگیڕ

ناوهڕۆک

- پیشه کی وه گیر ۵
- پیشه کی ۷
- کتیبه که شه ش دهروازه یه ۷

دهروازهی یه کهم

- تهوی هاتوه له مه ر سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ۸
- تهوانه ی فه رموده ی سه له وات له سه ر پیغه مبه ریان (ﷺ) ریوایه ت کردوه: ۹

دهروازهی دووهم

- له "مرسل" و "موقوف"ه کان ۴۶

دهروازهی سییه م

- رۆشنکردنهوی سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) و سه له وات له سه ر ئالی پیغه مبه ر (ﷺ) لیکدانهوی مانای "ئال" ۵۳
- بهشی یه کهم: کردنهوی سه له واتی سه له واتخوین به وشه ی "ألله م" ۵۴
- بهشی دووهم: رۆشنکردنهوی مانای سه له وات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ۵۷
- "صلاة"ی خوداش (ﷺ) له سه ر بهنده که ی ۵۹
- بهشی سییه م: مانای ناوی پیغه مبه ر و داتاشراوه کانی ۷۰
- ناوانی پیغه مبه ر (ﷺ) به "محمد" ۷۵
- ناوانی به "أحمد" بهر له ناوانیه تی به "محمد" (ﷺ) ۸۹
- بهشی چواره م: مانای "ئال": داتاشراوه کانی و حوکه کانی ۹۴

- باسی به لگدی ئەو چوار قسه یه ۹۶
- وشه‌ی "الأزواج" ۱۰۳
- هاوسه ره کانی پیغه مبه‌ر (عَلَيْهِ السَّلَام). ۱۰۳
- یه که میان: "خدیجه بنت خویلد": ۱۰۳
- دووه‌م: "سوده بنت زمعه" (خوا لیتی رازی بی‌ت): ۱۰۵
- سییه‌م: عائشه‌ی کچی ئەبو به کر-خوا له خۆی و باوکی رازی بی‌ت-: ۱۰۶
- چواره‌م: حه‌فصه‌ی کچی عمر-خوا له خۆی و باوکی رازی بی‌ت-: ۱۰۹
- پیتجه‌م: "أم حبیبة" ی کچی أبی سفیان: ۱۱۰
- شه‌شه‌م: "أم السلمة": ۱۱۲
- حه‌وته‌م: "زینب بنت جحش": ۱۱۲
- هه‌شته‌م: "زینب بنت خزیمه الهالیه": ۱۱۳
- نۆیه‌م: "جویرییه بنت الحارپ" له "بنی المصطلق": ۱۱۳
- ده‌یه‌م: "صفیه بنت حی": ۱۱۴
- یازده‌هه‌م: "میمونه بنت الحارث الهالیه": ۱۱۵
- نه‌وه‌کانی پیغه مبه‌ر (عَلَيْهِ السَّلَام). ۱۱۶
- به‌شی پیتجه‌م: ناوه‌یتانی ئیبراهیم خه‌لیل له سه‌له‌واتدا ۱۱۹
- به‌شی شه‌شه‌م: بابه‌تیکی به‌ناوبانگ له‌ناو خه‌لکیدا و رۆشنکردنه‌وه‌ی ئەوه‌ی تیی‌دا یه ۱۲۸
- به‌شی حه‌وته‌م: سه‌رنجیکی ورد ۱۳۱
- به‌شی هه‌شته‌م: وتنی "اللهم بارک علی محمد وعلی آل محمد" و باسی به‌ره‌که‌ت ۱۳۳

بهشی نۆیه م: کۆتاهینانی ئەم سه له واته به م دوو نارهی په روهردگار که بریتین له "الحمید و

الحمید" ۱۴۳.

بهشی دهیه م: باسی ریسایه ک ئەم درعا و یادانده دا ۱۴۸.

دهروازهی چوارهم

ئەو شوینانەهی سه له واتی له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) لی دەدریت یان به واجب یان به په سه ندی

پی له سه رداگیرا و ۱۵۲.

دهروازهی پینجهم

سوود و بهری به ده سه تهاتوو به سه له واتدان له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) ۱۷۱.

دهروازهی شه شه م

سه له وات و سه لام له سه ر کهسانی تر جگه له پیغه مبه ر (ﷺ) وئالی پیغه مبه ر (ﷺ)

..... ۱۷۵.

